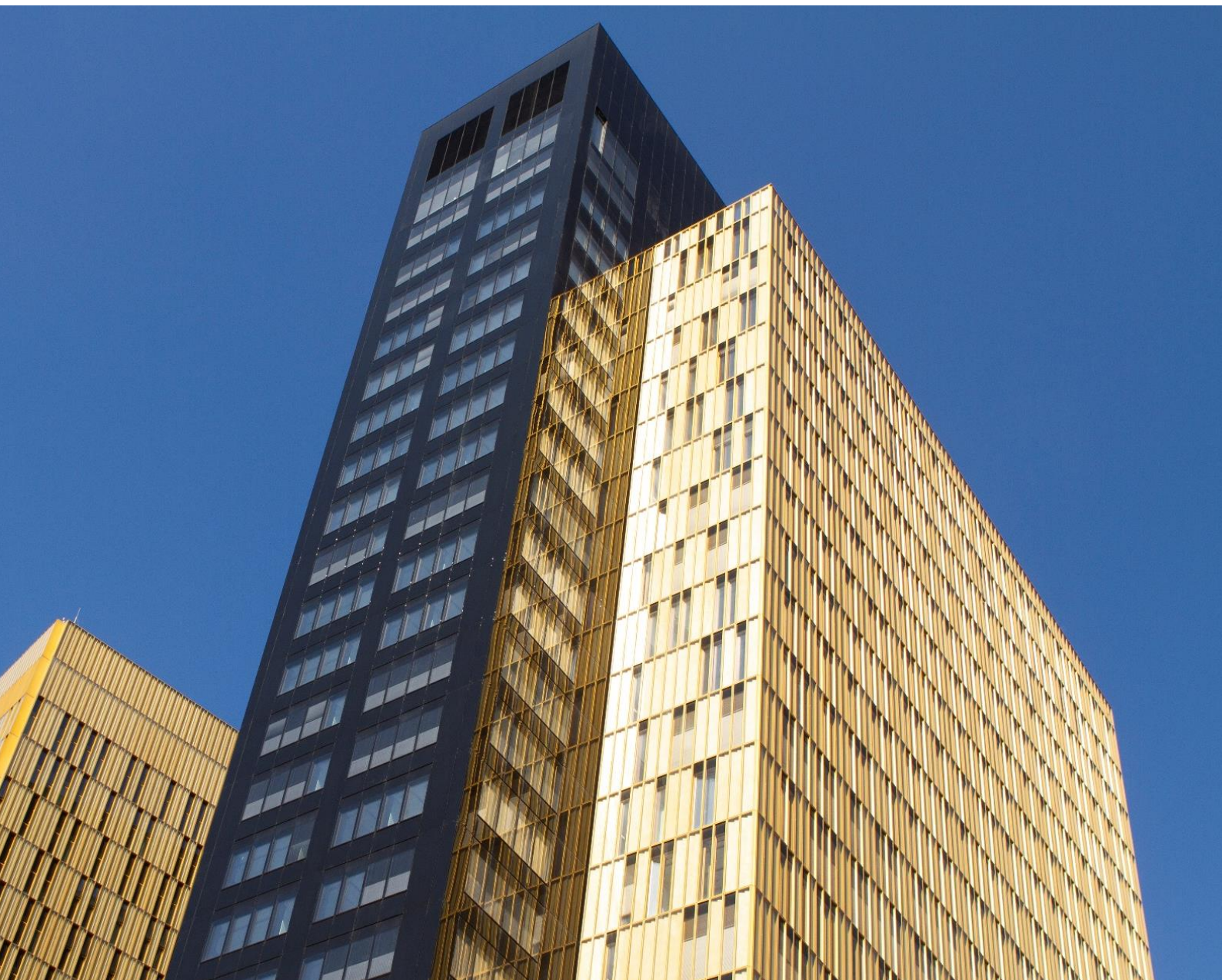

Tematický súhrn

Nezávislosť súdnictva

Predslov

V priebehu rokov došlo k obohateniu judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa zásady nezávislosti súdnictva v práve Únie. Táto judikatúra sa vyznačuje rôznorodosťou dotknutých oblastí, počnúc postupmi vymenovania vnútroštátnych sudcov až po prezumpciu nevinu, a zahŕňa rôzne uhly pohľadu, z ktorých sa k tejto zásade pristupuje.

V prvom rade sa táto judikatúra týkala podmienky nezávislosti vnútroštátnych súdov, ktoré môžu položiť prejudiciálne otázky, s cieľom zabezpečiť riadne fungovanie mechanizmu prejudiciálneho konania v zmysle článku 267 ZFEÚ. Kritériá nezávislosti, ktoré Súdny dvor stanovil vo svojej judikatúre týkajúcej sa článku 267 ZFEÚ, boli následne uplatnené aj v iných súvislostiach.

V druhom rade značný počet rozsudkov sa zaoberal nezávislosťou súdnictva v kontexte účinnej súdnej ochrany v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ¹ a článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“)². Vzhľadom na tieto ustanovenia Súdny dvor rozhodol o požiadavkách, ktoré musia spĺňať vnútroštátne súdy, ktoré môžu rozhodovať o uplatňovaní alebo výklade práva Únie, aby sa zabezpečilo najmä dodržiavanie princípu právneho štátu ako hodnoty Únie stanovenej v článku 2 ZEÚ.³

Požiadavky nezávislosti súdnictva boli napokon zohľadnené vo veciach týkajúcich sa oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorá je zakotvená v hlave V tretej časti ZFEÚ, najmä v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach (články 82 až 86 ZFEÚ).

V nadväznosti na tieto tri časti poskytuje tento tematický súhrn celkový prehľad judikatúry v tejto oblasti.

¹ Podľa tohto ustanovenia „[č]lenské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany“.

² Článok 47 Charty zakotvuje základné právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces.

³ V zmysle článku 2 ZEÚ „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi“.

Zoznam uvedených aktov

Justičná spolupráca v občianskych veciach

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (Ú. v. EÚ L 143, 2004, s. 15; Mim. vyd. 19/007, s. 38).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1).

Justičná spolupráca v trestných veciach

Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34), zmeneného rámcovým rozhodnutím Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 81, 2009, s. 24).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1).

Sociálna politika

Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (Ú. v. EÚ L 204, 2006, s. 23).

Zásady, ciele a úlohy Zmlúv

Rozhodnutie Komisie 2006/928/ES z 13. decembra 2006, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii (Ú. v. EÚ L 354, 2006, s. 56).

Ochrana údajov

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 2016, s. 1, ďalej len „GDPR“).

Obsah

PREDSLOV	3
ZOZNAM UVEDENÝCH AKTOV	4
I. NEZÁVISLOSŤ VNÚTROŠTÁTNYCH SÚDOV V PREJUDICIÁLNO M KONANÍ.....	7
1. Pojem „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.....	7
2. Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania.....	11
II. NEZÁVISLOSŤ VNÚTROŠTÁTNYCH SUDCOV A SÚDOV S PRÁVOMOCO UPLATŇOVAŤ PRÁVO ÚNIE .	17
1. Vymenovanie	18
2. Profesijná etika	35
3. Odmena	40
4. Delegovanie.....	42
5. Preradenie.....	44
6. Povyšovanie	45
7. Disciplinárna zodpovednosť	46
8. Osobná zodpovednosť, sudcovská imunita a pozastavenie výkonu funkcie.....	59
9. Neodvolateľnosť sudcov a vek odchodu do dôchodku	69
10. Právomoc na preskúmanie nezávislosti súdov	74
III. NEZÁVISLOSŤ ROZHODOVACIEHO PROCESU V KONANIACH TÝKAJÚCICH SA UPLATŇOVANIA PRÁVA ÚNIE	76
IV. NEZÁVISLOSŤ VNÚTROŠTÁTNYCH SÚDOV V OBLASTI SLOBODY, BEZPEČNOSTI A SPRAVODLIVOSTI .	79
1. Justičná spolupráca v občianskych veciach	80
2. Justičná spolupráca v trestných veciach	81
2.1. Európsky zatykač	81
2.2. Prezumpcia nevin y	89

I. Nezávislosť vnútroštátnych súdov v prejudiciálnom konaní

Judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa kritérií nezávislosti súdnictva sa pôvodne rozvinula v súvislosti s výkladom článku 267 ZFEÚ, podľa ktorého len „súdny orgán“ členského štátu má právo alebo prípadne povinnosť obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania. Výklad tohto ustanovenia poskytol Súdnemu dvoru v rámci skúmania prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania príležitosť definovať pojem „súdny orgán“, a najmä pojem „nezávislosť súdnictva“. Nezávislosť je totiž jednou z požiadaviek, ktoré Súdny dvor zohľadňuje pri posudzovaní, či vnútroštátny orgán predstavuje „súdny orgán“, ktorý je oprávnený podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor.⁴

1. Pojem „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ

Rozsudok z 21. decembra 2023 (veľká komora), Krajowa Rada Sądownictwa (Zotrvanie v sudcovskej funkcii) (C-718/21, [EU:C:2023:1015](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 267 ZFEÚ – Pojem ‚súdny orgán‘ – Kritériá – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné) pri Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) – Návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný rozhodovacím zložením, ktoré nemá postavenie nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom – Nepripustnosť“

Listom z 30. decembra 2020 L. G., sudca Sąd Okręgowy w K. (Krajský súd K., Poľsko), oznámil Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, Poľsko) (ďalej len „KRS“) svoj úmysel pokračovať vo výkone svojej funkcie aj po dosiahnutí bežného veku odchodu do dôchodku. Po tom, čo KRS zastavila konanie o tejto žiadosti z dôvodu uplynutia prekluzívnej lehoty stanovenej na jej podanie, L. G. podal odvolanie na orgány, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Keďže tento orgán mal pochybnosti o súlade vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá jednak podmieňuje účinnosť takeého vyhlásenia sudcu súhlasom KRS a jednak stanovuje pre toto vyhlásenie absolútnu prekluzívnu lehotu, s článkom 19 ods. 1 druhým odsekom ZFEÚ, predložil Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania.

V prejednávanej veci sa orgán, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, skladá z troch sudcov Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné, ďalej len „senát pre mimoriadne preskúmanie“), ktorý bol zriadený na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) v rámci

⁴ Pozri napríklad rozsudok z 11. júna 1987, X(14/86, [EU:C:1987:275](#)), bod 7; rozsudok zo 17. septembra 1997, Dorsch Consult (C-54/96, [EU:C:1997:413](#)), bod 23, a nedávny rozsudok z 29. marca 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, [EU:C:2022:235](#)), bod 66, uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

reforiem poľského súdneho systému v roku 2017.⁵ Títo traja sudcovia boli vymenovaní do tohto senátu na základe uznesenia č. 331/2018, ktoré 28. augusta 2018 prijala KRS (ďalej len „uznesenie č. 331/2018“).

Po prvé pritom toto uznesenie bolo zrušené rozsudkom Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd, Poľsko) z 21. septembra 2021⁶. Po druhé Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rozsudku z 8. novembra 2021, Dolińska-Ficek a Ozimek v. Poľsko⁷ (ďalej len „rozsudok Dolińska-Ficek a Ozimek v. Poľsko“), konštatoval, že došlo k porušeniu požiadavky týkajúcej sa „súdu zriadeného zákonom“ stanovenej v článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd⁸ z dôvodu procesu, ktorý na základe uznesenia č. 331/2018 viedol k vymenovaniu členov dvoch rozhodovacích zložení senátu pre mimoriadne preskúmanie, ktoré sa skladali z troch sudcov.

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore vo svojom rozsudku rozhodol, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný z dôvodu, že orgán, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, nie je „súdnym orgánom“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.

Súdny dvor na úvod pripomenul, že pri posudzovaní, či má vnútroštátny orgán povahu „súdneho orgánu“ v zmysle článku 267 ZFEÚ, berie do úvahy súhrn okolností, akými sú okrem iného zákonný základ tohto orgánu, jeho trvalosť, záväzný charakter jeho právnych aktov, kontradiktórna povaha jeho konania, uplatňovanie právnych noriem týmto orgánom, ako aj jeho nezávislosť. V tejto súvislosti Súdny dvor už poukázal na to, že Najvyšší súd ako taký spĺňa tieto požiadavky, a spresnil, že pokiaľ návrh na začatie prejudiciálneho konania podal vnútroštátny súd, treba vychádzať z domnienky, že spĺňa uvedené požiadavky, a to bez ohľadu na jeho konkrétne zloženie. V rámci prejudiciálneho konania totiž neprináleží Súdnemu dvoru, aby vzhľadom na rozdelenie právomocí medzi ním a vnútroštátnym súdom overil, či rozhodnutie vnútroštátneho súdu bolo prijaté v súlade s vnútroštátnymi pravidlami organizácie súdov a súdnych konaní.

Túto domnienku však možno vyvrátiť, pokiaľ by právoplatné súdne rozhodnutie vydané vnútroštátnym alebo medzinárodným súdom viedlo ku konštatovaniu, že sudca, ktorý je vnútroštátnym súdom, nemá postavenie nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZFEÚ v spojení s článkom 47 druhým odsekom Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).⁹

V tejto súvislosti Súdny dvor poukázal na to, že rozsudok ESLP vo veci Dolińska-Ficek a Ozimek v. Poľsko a rozsudok Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) z 21. septembra 2021 sú právoplatné a konkrétne sa týkajú okolností, za ktorých boli

⁵ Tento senát, ako aj ďalší nový senát Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) – Izba Dyscyplinarna (disciplinárny senát) – boli vytvorené na základe ustawy o Sądzie Najwyższym (zákon o Najvyššom súde) z 8. decembra 2017, ktorý nadobudol účinnosť 3. apríla 2018.

⁶ Tento rozsudok bol vydaný v nadväznosti na rozsudok z 2. marca 2021, A.B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

⁷ EC:ECHR:2021:1108JUD 004986819.

⁸ Podpísaný v Ríme 4. novembra 1950.

⁹ Pozri rozsudok z 29. marca 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, bod 72), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

sudcovia senátu pre mimoriadne preskúmanie vymenovaní na základe uznesenia č. 331/2018.

Konkrétnejšie po prvé ESLP v rozsudku Dolińska-Ficek a Ozimek v. Poľsko v podstate konštatoval, že k vymenovaniám členov, z ktorých sa skladajú dotknuté rozhodovacie zloženia senátu pre mimoriadne preskúmanie, došlo v zjavnom rozpore so základnými vnútroštátnymi predpismi upravujúcimi postup vymenovania sudcov. Hoci je pravda, že len jeden spomedzi šiestich sudcov, ktorí boli členmi rozhodovacích zložení senátu pre mimoriadne preskúmanie, o ktoré išlo vo veciach, v ktorých bol vydaný tento rozsudok, je členom rozhodovacieho zloženia orgánu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, z odôvodnenia uvedeného rozsudku jednoznačne vyplýva, že posúdenia, ktoré uviedol ESLP, platia bez rozdielu pre všetkých sudcov tohto senátu, ktorí boli vymenovaní v rámci neho za obdobných podmienok a najmä na základe uznesenia č. 331/2018.

Po druhé Najvyšší správny súd rozsudkom z 21. septembra 2021 zrušil uznesenie č. 331/2018, pričom vychádzal najmä z konštatovaní a posúdení, ktoré sa do veľkej miery prekrývajú s konštatovaniami a posúdeniami uvedenými v rozsudku Dolińska-Ficek a Ozimek v. Poľsko.

So zreteľom na konštatovania a posúdenia vyplývajúce z týchto dvoch rozsudkov, ako aj z jeho vlastnej judikatúry Súdny dvor preskúmal, či treba domnievať, že požiadavky týkajúce sa „súdneho orgánu“ v zmysle článku 267 ZFEÚ sú dodržané, považovať v prípade orgánu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, za vyvrátenú.

V tejto súvislosti Súdny dvor v prvom rade zdôraznil, že sudcovia tvoriaci orgán, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, boli vymenovaní v rámci senátu pre mimoriadne preskúmanie na návrh KRS, teda orgánu, ktorého 23 z 25 členov v nadväznosti na legislatívne zmeny, ku ktorým došlo v rokoch 2017 a 2018,¹⁰ bolo vymenovaných výkonnou a zákonodarnou mocou alebo je ich členom. Je pravda, že okolnosť, že taký orgán, akým je KRS, ktorý je zapojený do procesu vymenovania sudcov, je v prevažnej miere zložený z členov vybraných zákonodarnou mocou, nemôže sama osebe viesť k pochybnostiam o postavení súdu zriadeného zákonom a o nezávislosti sudcov vymenovaných na konci tohto procesu. Je to však inak, pokiaľ táto okolnosť v spojení s inými relevantnými skutočnosťami a podmienkami, za ktorých sa tento výber uskutočnil, vedú k vzniku takýchto pochybností. K legislatívnym zmenám týkajúcim sa KRS pritom došlo súčasne s prijatím rozsiahlej reformy Najvyššieho súdu zahŕňajúcej okrem iného vytvorenie dvoch nových senátov na tomto súde, ako aj zníženie veku odchodu sudcov uvedeného súdu do dôchodku. K týmto zmenám teda došlo v okamihu,

¹⁰ Článok 9a ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (zákon o Štátnej súdnej rade) z 12. mája 2011 v znení ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení zákon o Štátnej súdnej rade a niektoré ďalšie zákony) z 8. decembra 2017, ktorý nadobudol účinnosť 17. januára 2018, a ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení zákon o organizácii všeobecných súdov a niektoré ďalšie zákony) z 20. júla 2018, ktorý nadobudol účinnosť 27. júla 2018.

keď sa malo čoskoro obsadiť mnoho miest sudcov na Najvyšší súd, ktoré boli vyhlásené za uvoľnené alebo nanovo vytvorené.

V druhom rade senátu pre mimoriadne preskúmanie, ktorý bol takto vytvorený *ex nihilo*, boli priznané právomoci v obzvlášť citlivých oblastiach, akými sú volebné spory a spory týkajúce sa konania referenda alebo mimoriadne opravné prostriedky, ktoré umožňujú dosiahnuť zrušenie právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov alebo iných senátov Najvyššieho súdu.

V treťom rade súbežne s vyššie spomenutými legislatívnymi zmenami boli podstatne zmenené pravidlá týkajúce sa súdnych opravných prostriedkov, ktoré možno podať proti uzneseniam KRS, ktorými sa navrhujú uchádzači na vymenovanie na miesta sudcov Najvyššieho súdu, čím došlo k odstráneniu účinnosti takých opravných prostriedkov. V tejto súvislosti Súdny dvor tiež zdôraznil, že obmedzenia zavedené týmito zmenami sa týkajú len odvolaní podaných proti uzneseniam KRS týkajúcim sa predloženia kandidátúr na miesta sudcov na Najvyšší súd, zatiaľ čo uznesenia KRS týkajúce sa podávania kandidátúr na miesta sudcov na iných vnútroštátnych súdoch naďalej podliehajú režimu všeobecného súdneho preskúmania, ktorý predtým platil.¹¹

V štvrtom rade Súdny dvor v rozsudku W. Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie)¹² tiež poukázal na to, že v čase, keď došlo k vymenovaniu člena senátu pre mimoriadne preskúmanie, ktorého sa týkala vec, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, na základe uznesenia č. 331/2018, Najvyšší správny súd, ktorý prejednával odvolanie, ktorým sa navrhovalo zrušenie tohto uznesenia, nariadil 27. septembra 2018 odklad výkonu tohto uznesenia. Tá istá okolnosť pritom existuje aj v prípade vymenovania troch členov zasadaúcich v orgáne, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Teda tým, že prezident Poľskej republiky naliehavo a bez vyčkania na oboznámenie sa s odôvodnením uznesenia z 27. septembra 2018 pristúpil k predmetným vymenovaniam na základe uznesenia č. 331/2018, ktorého účinnosť však bola pozastavená uvedeným uznesením, bola závažným spôsobom porušená zásada delby moci, ktorou sa vyznačuje fungovanie právneho štátu.

V piatom rade, kým Najvyšší správny súd prejednával odvolanie, ktorým sa navrhovalo zrušenie uznesenia č. 331/2018, a konanie v tejto veci prerušil do vydania rozsudku Súdneho dvora vo veci A. B. a i.¹³, poľský zákonodarcia prijal zákon, ktorý okrem iného stanovil zákaz všetkých budúcich odvolaní proti uzneseniam KRS, ktorými sa navrhuje vymenovanie sudcov na Najvyšší súd, a zastavenie konania o takýchto odvolaniach, keď sú ešte prejednávané.¹⁴ Pokiaľ pritom ide o zmeny takto zavedené týmto zákonom,

¹¹ Rozsudok z 02. marca 2021 A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153, body 157, 162 a 164), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

¹² Rozsudok zo 6. októbra 2021, W. Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie), (C-487/19, EU:C:2021:798), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“. a „II. 5. Preradenie“.

¹³ Rozsudok z 02. marca 2021 A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

¹⁴ Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (zákon, ktorým sa mení zákon o Štátnej súdnej rade a zákon o organizácii správneho súdnictva) z 26. apríla 2019, ktorý nadobudol účinnosť 23. mája 2019.

Súdny dvor už rozhodol, že také zmeny, najmä keď sú posudzované v spojení so všetkými súvisiacimi okolnosťami, môžu naznačovať, že poľská zákonodarná moc konala s osobitným úmyslom zabrániť akejkolvek možnosti vykonávať súdne preskúmanie vo vzťahu k predmetným uzneseniam.¹⁵

V šiestom a poslednom rade Súdny dvor spresnil, že hoci je pravda, že účinky vyššie spomenutého rozsudku Najvyššieho správneho súdu z 21. septembra 2021 sa netýkajú platnosti a účinnosti aktov prezidenta týkajúcich sa vymenovania sudcov na dotknuté miesta, faktom zostáva, že akt, ktorým KRS navrhuje kandidáta na vymenovanie do funkcie sudcu Najvyššieho súdu, predstavuje podmienku *sine qua non* na to, aby tento kandidát mohol byť na takéto miesto vymenovaný prezidentom Poľskej republiky.

Na záver Súdny dvor konštatuje, že všetky uvedené systémové a konkrétne skutočnosti, ktorými sa vyznačovalo vymenovanie troch sudcov tvoriacich orgán, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, do senátu pre mimoriadne preskúmanie, posudzované ako celok majú za následok, že tento orgán nemá postavenie nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 47 druhým odsekom Charty, v dôsledku čoho tento senát nepredstavuje „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ. Tieto skutočnosti totiž môžu vyvolať vo vnímaní osôb podliehajúcich súdnej právomoci oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť dotknutých osôb a rozhodovacieho zloženia, ktorého sú súčasťou, vonkajšími činiteľmi, predovšetkým priamymi alebo nepriamymi vplyvmi vnútroštátnej zákonodarnej a výkonnej moci, a o ich neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom. Uvedené skutočnosti teda môžu viesť k absencii dojmu nezávislosti alebo nestrannosti týchto sudcov a tohto orgánu, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a právnom štáte vzbudzovať u týchto osôb podliehajúcich súdnej právomoci.

2. Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania

Rozsudok z 15. júla 2021 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, [EU:C:2021:596](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov – Právny štát – Nezávislosť sudcov – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Disciplinárne previnenia vyplývajúce z obsahu súdnych rozhodnutí – Nezávislé disciplinárne súdy zriadené zákonom – Dodržanie primeranej lehoty a práva na obhajobu v disciplinárnych

¹⁵ Rozsudok z 02. marca 2021 A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153, body 137 a 138), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

konaniach – Článok 267 ZFEÚ – Obmedzenie práva a povinnosti vnútroštátnych súdov predkladať Súdnemu dvoru návrhy na začatie prejudiciálneho konania“

V roku 2017 bol v Poľsku prijatý nový disciplinárny režim pre sudcov Sądu Najwyższy (Najvyšší súd) a sudcov všeobecných súdov. V rámci tejto legislatívnej reformy bol na Najvyššom súde zriadený nový senát, Izba Dyscyplinarna (ďalej len „disciplinárny senát“). Tento senát bol poverený prejednávaním disciplinárnych vecí týkajúcich sa sudcov Najvyššieho súdu a v odvolacom konaní disciplinárnych vecí týkajúcich sa sudcov všeobecných súdov.

Kedže Európska komisia dospela k záveru, že prijatím tohto nového disciplinárneho režimu si Poľská republika nespĺnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z práva Únie,¹⁶ podala na Súdny dvor žalobu o nesplnenie povinnosti. Komisia najmä tvrdí, že tento disciplinárny režim nezaručuje ani nezávislosť, ani nestrannosť disciplinárneho senátu zloženého výlučne zo sudcov vybraných Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada) („KRS“), z ktorých 23 z 25 členov vymenúvajú politické orgány.

V rozsudku vydanom v tejto veci Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore vyhovel žalobe o nesplnenie povinnosti, ktorú podala Komisia. Na jednej strane Súdny dvor konštatuje, že tento nový disciplinárny režim sudcov zasahuje do ich nezávislosti. Na druhej strane ten istý režim neumožňuje dotknutým sudcom nezávisle si plniť povinnosti, ktoré od nich vyžaduje mechanizmus prejudiciálneho konania.

Súdny dvor konštatoval, že Poľsko si tým, že umožňuje, aby právo súdov predkladať Súdnemu dvoru návrhy na začatie prejudiciálneho konania bolo obmedzené možnosťou začať disciplinárne konanie, nespĺnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 267 druhého a tretieho odseku ZFEÚ. Vnútroštátne ustanovenia, z ktorých by vyplývalo, že vnútroštátni sudcovia môžu byť vystavení disciplinárnym konaniam z dôvodu, že predložili Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania, totiž nemožno pripustiť, keďže môžu narušiť účinný výkon možnosti alebo povinnosti obrátiť sa na Súdny dvor stanovených v týchto ustanoveniach, zo strany dotknutých vnútroštátnych sudcov, ako aj systém spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zriadený Zmluvami s cieľom zabezpečiť jednotný výklad a plný účinok práva Únie.¹⁷

Rozsudok z 23. novembra 2021 (veľká komora), IS (Nezákonnosť uznesenia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania) (C-564/19, [EU:C:2021:949](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v trestných veciach – Smernica 2010/64/EÚ – Článok 5 – Kvalita tlmočenia a prekladu – Smernica 2012/13/EÚ – Právo

¹⁶ Komisia zastávala názor, že Poľsko si nespĺnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZFEÚ – ktorý ukladá všetkým členským štátom povinnosť stanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany – a článku 267 druhého a tretieho odseku ZFEÚ – ktorý pre niektoré vnútroštátne súdy stanovuje možnosť (druhý odsek) a pre iné zase povinnosť (tretí odsek) predložiť návrh na začatie prejudiciálneho konania.

¹⁷ Pozri aj rozsudok z 5. júna 2023, Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#)), uvedený v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“.

na informácie v trestnom konaní – Článok 4 ods. 5 a článok 6 ods. 1 – Právo byť informovaný o obvinení vznesenom voči svojej osobe – Právo na tlmočenie a preklad – Smernica 2016/343/EÚ – Právo na účinný prostriedok nápravy a na nestranný súd – Článok 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie – Článok 267 ZFEÚ – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZFEÚ – Prípustnosť – Odvolanie v záujme zákonnosti proti rozhodnutiu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania – Disciplinárne konanie – Právomoc súdu vyššieho stupňa vyhlásiť návrh na začatie prejudiciálneho konania za nezákonný“

Sudca Pesti Központi Kerületi Bíróság (Hlavný okresný súd Pešť, Maďarsko) viedol trestné konanie proti švédskemu štátnemu príslušníkovi. Na prvom výsluchu pred vyšetrovacím orgánom bol obvinený, ktorý nevie po maďarsky a ktorému asistoval tlmočník zo švédskeho jazyka, informovaný o podozreniach voči svojej osobe. Neexistuje však žiadna informácia o výbere tlmočníka, overení jeho schopností alebo o tom, či si tlmočník a obvinený navzájom rozumeli. V Maďarsku totiž neexistuje žiadny úradný register prekladateľov a tlmočníkov a maďarská právna úprava nespresňuje, koho možno ustanoviť v trestnom konaní ako tlmočníka alebo prekladateľa, ani podľa akých kritérií. Podľa konajúceho sudcu preto ani advokát, ani súd nie sú schopní overiť kvalitu tlmočenia. Za týchto podmienok sa domnieva, že by mohlo byť porušené právo obvineného byť informovaný o svojich právach a svojom práve na obhajobu.

Tento súd sa preto rozhodol opýtať sa Súdneho dvora na zlučiteľnosť maďarskej právnej úpravy so smernicou 2010/64¹⁸ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní a so smernicou 2012/13¹⁹ o práve na informácie v takomto konaní. V prípade nezlučiteľnosti sa okrem toho pýta, či je možné viesť trestné konanie v neprítomnosti obvineného, keďže v maďarskom práve je upravené takéto konanie v určitých prípadoch, keď sa obvinený nedostaví na pojednávanie.

Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) po tomto pôvodnom podaní na Súdny dvor rozhodol o odvolaní v záujme zákonnosti, ktoré podal maďarský generálny prokurátor proti rozhodnutiu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, a rozhodol, že toto rozhodnutie je nezákonné, ale bez toho, aby tým boli dotknuté právne účinky tohto rozhodnutia, a to v podstate z dôvodu, že položené otázky nie sú relevantné a nevyhnutné na vyriešenie predmetného sporu. Na základe tých istých dôvodov, ako sú tie, z ktorých vychádza rozhodnutie Kúria (Najvyšší súd), bolo proti sudcovi vnútroštátneho súdu začaté disciplinárne konanie, ktoré sa medzitým zastavilo späťvzatím návrhu. Keďže uvedený súd má pochybnosti o súlade takéhoto konania a rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd) s právom Únie, ako aj o vplyve tohto rozhodnutia na pokračovanie trestného konania vo veci samej, podal v tejto súvislosti doplňujúci návrh na začatie prejudiciálneho konania.

¹⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 2010, s. 1).

¹⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 1).

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore v prvom rade rozhodol, že systém spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom, zavedený článkom 267 ZFEÚ, bráni tomu, aby najvyšší vnútroštátny súd na základe odvolania v záujme zákonnosti konštatoval nezákonnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania, podaného súdom nižšieho stupňa, bez toho, aby tým boli dotknuté právne účinky rozhodnutia podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, z dôvodu, že položené otázky nie sú relevantné a nevyhnutné na vyriešenie sporu vo veci samej. Takéto preskúmanie zákonnosti sa totiž podobá preskúmaniu prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktoré patrí do výlučnej právomoci Súdneho dvora. Okrem toho takéto konštatovanie nezákonnosti môže na jednej strane oslabiť presvedčivosť odpovedí, ktoré poskytne Súdny dvor, a na druhej strane obmedziť výkon právomoci vnútroštátnych súdov obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, a v dôsledku toho je spôsobilé obmedziť účinnú súdnu ochranu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie.

Za týchto okolností zásada prednosti práva Únie ukladá súdu nižšieho stupňa povinnosť nezohľadňovať rozhodnutie najvyššieho súdu dotknutého členského štátu. Tento záver nie je nijako spochybnený skutočnosťou, že Súdny dvor môže následne prípadne vyhlásiť prejudiciálne otázky položené týmto súdom nižšieho stupňa za neprípustné.

V druhom rade Súdny dvor konštatuje, že právo Únie bráni tomu, aby sa proti sudcovi vnútroštátneho súdu začalo disciplinárne konanie z dôvodu, že podal na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania, keďže samotná vyhliadka čeliť mu môže ohroziť mechanizmus stanovený v článku 267 ZFEÚ, ako aj nezávislosť súdu, ktorá je nevyhnutná na riadne fungovanie tohto mechanizmu. Takéto konanie je okrem toho spôsobilé odrádzať všetky vnútroštátne súdy od podávania návrhov na začatie prejudiciálneho konania, čo by mohlo ohroziť jednotné uplatňovanie práva Únie.

Rozsudok z 21. decembra 2021 (veľká komora), Euro Box Promotion a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rozhodnutie 2006/928/ES – Mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii – Povaha a právne účinky – Závaznosť vo vzťahu k Rumunsku – Právny štát – Nezávislosť súdov – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEU – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Boj proti korupcii – Ochrana finančných záujmov Únie – Článok 325 ods. 1 ZFEÚ – Dohovor ‚PIF‘ – Trestné konania – Nálezy Curtea Constituțională (Ústavný súd, Rumunsko) týkajúce sa zákonnosti vykonávania niektorých dôkazov a zloženia senátov rozhodujúcich o závažnej korupcii – Povinnosť vnútroštátnych súdov zabezpečiť plný účinok rozhodnutí Curtea Constituțională (Ústavný súd) – Disciplinárna zodpovednosť sudcov v prípade nerešpektovania týchto rozhodnutí – Právomoc neuplatniť rozhodnutia Curtea Constituțională (Ústavný súd), ktoré nie sú v súlade s právom Únie – Zásada prednosti práva Únie“

Prejednávaným veciam predchádzala reforma súdnictva v oblasti boja proti korupcii v Rumunsku, ktorá už v minulosti bola predmetom rozsudku Súdneho dvora.²⁰ Uvedená reforma je na úrovni Európskej únie monitorovaná od roku 2007 na základe mechanizmu spolupráce a overovania, ktorý bol zavedený rozhodnutím 2006/928 pri príležitosti pristúpenia Rumunska k Európskej únii (ďalej len „MSO“).

V rámci týchto vecí vzniká otázka, či uplatnenie judikatúry vychádzajúcej z rôznych rozhodnutí Curtea Constituțională a României (Ústavný súd, Rumunsko), ktoré sa týkajú pravidiel trestného konania uplatňovaných v oblasti podvodu a korupcie, môže porušiť právo Únie, najmä jeho ustanovenia, ktoré majú za cieľ chrániť finančné záujmy Únie, záruku nezávislosti súdov a hodnotu právneho štátu, ako aj zásadu prednosti práva Únie.

Vo veciach C-357/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19 Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd, Rumunsko, ďalej len „NKS“) odsúdil viacero osôb vrátane bývalých poslancov a ministrov za trestné činy podvodu s DPH, ako aj za trestné činy korupcie a zneužívania právomoci verejného činiteľa, najmä v súvislosti so správou európskych fondov. Ústavný súd tieto rozhodnutia zrušil z dôvodu nezákonného zloženia senátov spôsobeného jednak tým, že veci, v ktorých NKS rozhodoval v prvom stupni, mali byť prejednané senátom, ktorý sa špecializuje na oblasť korupcie,²¹ a jednak tým, že vo veciach, v ktorých NKS rozhodoval v odvolacom konaní, mali byť všetci sudcovia senátu vybratí na základe žrebovania²².

Vo veci C-379/19 sa na Tribunalul Bihor (Prvostupňový súd Bihor, Rumunsko) začalo trestné konanie proti viacerým osobám obvineným z trestných činov korupcie a zneužívania právomoci verejného činiteľa. V súvislosti s návrhom na vylúčenie dôkazov bol tento súd konfrontovaný s uplatnením judikatúry Ústavného súdu, ktorá vyhlásila získavanie dôkazov v trestnoprávnej oblasti za pomoci rumunskej informačnej služby za protiústavné, z čoho vyplývalo retroaktívne vylúčenie predmetných dôkazov v trestnom konaní²³.

V tomto kontexte sa NKS a Prvostupňový súd Bihor obrátili na Súdny dvor s otázkou o súlade uvedených rozhodnutí Ústavného súdu s právom Únie.²⁴ Prvostupňový súd Bihor sa predovšetkým pýtal na záväznú povahu MSO a správ vypracovaných Komisiou v rámci tohto mechanizmu²⁵. Následne NKS položil otázku o prípadnom systematickom riziku beztrestnosti v oblasti boja proti podvodu a korupcii. Napokon chcú uvedené súdy vedieť, či im zásady prednosti práva Únie a nezávislosti súdov umožňujú neuplatniť

²⁰ Rozsudok z 18. mája 2021 vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393), uvedený v oddiele II. 8. s názvom „Osobná zodpovednosť, imunita a pozastavenie výkonu funkcie“.

²¹ Nález z 3. júla 2019, č. 417/2019.

²² Nález zo 7. novembra 2018, č. 685/2018.

²³ Nález zo 16. februára 2016, č. 51/2016, nález zo 4. mája 2017, č. 302/2017 a nález zo 16. januára 2019, č. 26/2019.

²⁴ Článok 2 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, článok 325 ods. 1 ZFEÚ, článok 2 Dohovoru vypracovaného na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, ktorý bol podpísaný v Bruseli 26. júla 1995 a tvorí prílohu aktu Rady z 26. júla 1995 (Ú. v. ES C 316, 1995, s. 49; Mm. vyd. 19/008, s. 57), ako aj rozhodnutie 2006/928.

²⁵ Podľa nálezu Ústavného súdu č. 104/2018 zo 6. marca 2018 nemôže byť rozhodnutie 2006/928 v rámci preskúmania ústavnosti referenčnou normou.

rozhodnutie Ústavného súdu, hoci v zmysle rumunského práva nerešpektovanie rozhodnutia Ústavného súdu zo strany súdov predstavuje disciplinárne previnenie.

Zásada prednosti práva Únie bráni tomu, aby vnútroštátne súdy nemohli pod hrozbou disciplinárnych sankcií neuplatniť rozhodnutia ústavného súdu, ktoré sú v rozpore s právom Únie.

Súdny dvor pripomenul, že v judikatúre o Zmluve EHS stanovil zásadu prednosti práva Spoločenstva, ktorá sa vykladá v tom zmysle, že zakotvuje prednosť tohto práva pred právom členských štátov. V tejto súvislosti konštatoval, že dôsledkom vytvorenia vlastného právneho poriadku Zmluvou EHS, ktorý členské štáty prijali na základe reciprocity, je, že tieto štáty nemôžu presadzovať neskoršie jednostranné opatrenie, ktoré by bolo v rozpore s týmto právnym poriadkom, ani odporovať právu, ktoré vzniklo zo Zmluvy EHS, na základe akýchkoľvek vnútroštátnych právnych noriem, inak by toto právo stratilo svoju komunitárnu povahu a bol by spochybnený právny základ samotného Spoločenstva. Okrem toho vykonateľnosť práva Spoločenstva sa nemôže v jednotlivých štátoch líšiť v závislosti od neskorších vnútroštátnych predpisov, lebo by bolo ohrozené uskutočňovanie cieľov Zmluvy EHS a hrozila by diskriminácia na základe štátnej príslušnosti, ktorú táto Zmluva zakazuje. Súdny dvor teda konštatoval, že hoci bola Zmluva EHS uzavretá v podobe medzinárodnej dohody, tvorí konštitučnú listinu právneho spoločenstva a hlavnými vlastnosťami takto vytvoreného právneho poriadku Spoločenstva sú najmä jeho nadradenosť vo vzťahu k právnym predpisom členských štátov a priamy účinok radu ustanovení uplatniteľných voči ich štátnym príslušníkom aj voči členským štátom samotným.

Podľa Súdneho dvora tieto základné vlastnosti právneho poriadku Únie a význam rešpektu, ktorý mu prináleží, okrem toho potvrdila jednohlasná ratifikácia zmlúv, ktorými sa mení a dopĺňa Zmluva EHS, a najmä Lisabonskej zmluvy. Pri jej prijímaní konferencia zástupcov vlád členských štátov výslovne pripomenula vo svojom vyhlásení č. 17 týkajúcom sa prednosti a pripojenom k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu, že v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora majú Zmluvy a právo prijaté Úniou na základe Zmlúv prednosť pred právom členských štátov za podmienok ustanovených v uvedenej judikatúre.

Súdny dvor dodáva, že podľa článku 4 ods. 2 ZEÚ Únia rešpektuje rovnosť členských štátov pred Zmluvami, avšak túto rovnosť môže rešpektovať len vtedy, keď členské štáty v zmysle zásady prednosti práva Únie nemôžu proti právu Únie presadzovať akékoľvek jednostranné opatrenie. V tomto kontexte ďalej Súdny dvor poukázal na to, že pri výkone svojej výlučnej právomoci poskytnúť konečný výklad práva Únie mu prináleží, aby spresnil pôsobnosť zásady prednosti práva Únie v súvislosti s relevantnými ustanoveniami tohto práva a táto pôsobnosť nemôže závisieť od výkladu vnútroštátnych právnych predpisov ani od výkladu ustanovení práva Únie, ktorý vykoná vnútroštátny súd, a nezodpovedá výkladu Súdneho dvora.

Podľa Súdneho dvora sú účinky spojené so zásadou prednosti práva Únie záväzné pre všetky orgány členského štátu, pričom tomu najmä nemôžu brániť vnútroštátne ustanovenia vrátane tých ústavných. Vnútroštátne súdy sú povinné z vlastnej iniciatívy neuplatniť akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax odporujúcu ustanoveniu práva Únie s priamym účinkom, pričom nemusia požiadať o predchádzajúce zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom alebo na takéto zrušenie počkať.

Okrem toho skutočnosť, že vnútroštátni sudcovia nebudú čeliť disciplinárnym konaniam alebo sankciám za to, že využili možnosť obrátiť sa podľa článku 267 ZFEÚ na Súdny dvor, ktorá spadá do ich výlučnej právomoci, predstavuje inherentnú záruku ich nezávislosti. Preto v prípade, že sudca vnútroštátneho všeobecného súdu dospeje s ohľadom na rozsudok Súdneho dvora k záveru, že judikatúra vnútroštátneho ústavného súdu je v rozpore s právom Únie, nemôže skutočnosť, že tento vnútroštátny sudca uvedenú judikatúru neuplatnil, spôsobiť vznik jeho disciplinárnej zodpovednosti.

II. Nezávislosť vnútroštátnych sudcov a súdov s právomocou uplatňovať právo Únie

V mnohých rozsudkoch vydaných tak v rámci prejudiciálnych konaní, ako aj konaní o nesplnení povinnosti Súdny dvor vykladal článok 19 ZEÚ a článok 47 Charty v spojení s článkom 2 ZEÚ, podľa ktorého je Únia založená okrem iného na hodnote právneho štátu. Tento rámec primárneho práva umožnil Súdnemu dvoru stanoviť požiadavky vyplývajúce zo zásady nezávislosti súdnictva, ktorá je pre vnútroštátne súdy záväzná od vymenovania sudcov až po ich odchod do dôchodku. V tejto kapitole sa uvádza judikatúra Súdneho dvora podľa rôznych štádií kariéry sudcov.

Z tejto judikatúry vyplýva, že zásada nezávislosti sa týka dvoch hľadísk. Prvé, vonkajšie hľadisko predpokladá, že uvedený orgán je chránený pred prípadnými vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť nezávislosť rozhodovania jeho členov v súvislosti so spormi, ktoré prejednávajú. Druhé, vnútorné hľadisko pridáva podmienku nestrannosti a týka sa rovnakého odstupu od účastníkov konania a ich príslušných záujmov vo vzťahu k predmetu sporu.²⁶

²⁶ Rozsudky z 19. septembra 2006, Wilson (C-506/04, [EU:C:2006:587](#)), body 50 až 52; z 31. januára 2013, D. a A. (C-175/11, [EU:C:2013:45](#)), bod 96, a nedávny rozsudok z 21. decembra 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Zotrvanie v sudcovskej funkcii) (C-718/21, [EU:C:2023:1015](#)), bod 61 uvedený v oddiele I. 1. s názvom „Pojem súdny orgán v zmysle článku 267 ZFEÚ“.

1. Vymenovanie

Rozsudok z 19. novembra 2019 (veľká komora) A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, [EU:C:2019:982](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2000/78/ES – Rovnosť zaobchádzania v zamestnaní a povolani – Zákaz diskriminácie na základe veku – Zníženie veku odchodu do dôchodku sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) – Článok 9 ods. 1 – Právo podať žalobu – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Účinná súdna ochrana – Zásada nezávislosti súdov – Vytvorenie nového senátu v rámci Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), ktorý je príslušný, najmä pokiaľ ide o veci týkajúce sa odchodu sudcov tohto súdu do dôchodku – Senát zložený z nových sudcov, ktorí boli vymenovaní prezidentom Poľskej republiky na návrh Štátnej súdnej rady – Nezávislosť uvedenej rady – Právomoc neuplatniť vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá nie je v súlade s právom Únie – Prednosť práva Únie“

Vo svojom rozsudku vyhlásenom v rámci skráteného súdneho konania Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore rozhodol, že právo na účinný prostriedok nápravy, zaručené článkom 47 Charty základných práv Európskej únie a v osobitnej oblasti potvrdené smernicou 2000/78, bráni tomu, aby spory týkajúce sa uplatňovania práva Únie mohli patriť do výlučnej právomoci orgánu, ktorý nie je nezávislým a nestranným súdom. Podľa Súdneho dvora je to tak v prípade, ak objektívne podmienky, za ktorých bol vytvorený dotknutý orgán, jeho vlastnosti, ako aj spôsob, akým boli vymenovaní jeho členovia, môžu vo vnímaní osôb podliehajúcich súdnej právomoci vyvolávať oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť tohto orgánu vonkajšími činiteľmi, predovšetkým priamymi alebo nepriamymi vplyvmi zákonodarnej a výkonnej moci, a jeho neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom. Tieto skutočnosti tak môžu viesť k absencii dojmu nezávislosti alebo nestrannosti uvedeného orgánu, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti vzbudzovať u uvedených osôb podliehajúcich súdnej právomoci. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby s prihliadnutím na všetky relevantné skutočnosti, ktoré má k dispozícii, určil, či je to skutočne tak v prípade nového disciplinárneho senátu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd). V takom prípade mu zásada prednosti práva Únie ukladá povinnosť neuplatniť ustanovenie vnútroštátneho práva, podľa ktorého je na rozhodovanie sporov týkajúcich sa odchodu do dôchodku sudcov Najvyššieho súdu príslušný výlučne tento disciplinárny senát, a to tak, aby tieto spory mohli byť preskúmané súdom, ktorý spĺňa požiadavky nezávislosti a nestrannosti a ktorý by bol príslušný v dotknutej oblasti, ak by tomu nebránilo uvedené ustanovenie.

V konaniach prebiehajúcich na vnútroštátnom súde, ktorý podal návrhy na začatie prejudiciálneho konania, traja poľskí sudcovia (Najvyššieho správneho súdu a Najvyššieho súdu) okrem iného namietali porušenie zákazu diskriminácie na základe veku v oblasti zamestnania z dôvodu ich predčasného odchodu do dôchodku v súlade s novým zákonom o Najvyššom súde z 8. decembra 2017. Hoci vzhľadom na novelu, ku ktorej došlo v roku 2018, sa tento zákon už netýka sudcov, ktorí rovnako ako žalobcovia

vo veciach samých už boli v čase nadobudnutia účinnosti tohto zákona v činnnej službe v rámci Najvyššieho súdu, a v dôsledku toho uvedení žalobcovia zostali vykonávať svoje funkcie alebo bol výkon ich funkcie obnovený, vnútroštátny súd sa stále domnieval, že pred ním stojí problém procesnej povahy. Aj keď je totiž na dotknutý druh sporu zvyčajne príslušný disciplinárny senát, ktorý bol novozavedený v rámci Najvyššieho súdu, vnútroštátny súd sa pýtal, či z dôvodu pochybností o nezávislosti tohto orgánu musí vylúčiť uplatnenie vnútroštátnych pravidiel rozdelenia súdnej príslušnosti a prípadne môže sám meritórne prejednať tieto spory.

Súdny dvor po tom, čo potvrdil, že v prejednávanych veciach sa uplatňuje článok 47 Charty základných práv, ako aj článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, najskôr pripomenul, že požiadavka nezávislosti súdov vychádza z podstaty práva na účinnú súdnu ochranu a základného práva na spravodlivý proces, pričom tieto práva majú zásadný význam ako záruka ochrany všetkých práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, a záruka zachovania spoločných hodnôt členských štátov uvedených v článku 2 ZEÚ, najmä hodnoty právneho štátu. Následne podrobne pripomenul svoju judikatúru týkajúcu sa obsahu tejto požiadavky nezávislosti a predovšetkým uviedol, že v súlade so zásadou delby moci, ktorou sa vyznačuje fungovanie právneho štátu, musí byť zaručená nezávislosť súdov vo vzťahu k zákonodarnej a výkonnej moci.

Následne Súdny dvor zdôraznil osobitné skutočnosti, ktoré musí vnútroštátny súd preskúmať, aby mohol posúdiť, či disciplinárny senát Najvyššieho súdu ponúka alebo neponúka dostatočné záruky nezávislosti.

V prvom rade Súdny dvor uviedol, že samotná skutočnosť, že sudcovia disciplinárneho senátu sú vymenovaní prezidentom republiky, nemôže spôsobiť, že by boli závislí od politickej moci, a ani nemôže vyvolávať pochybnosti o ich nestrannosti, ak dotknuté osoby po vymenovaní nie sú vystavené žiadnemu tlaku a nedostávajú pokyny pri výkone svojich funkcií. Okrem toho je zásah zo strany Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“), ktorá je poverená navrhovaním sudcov na vymenovanie, môže objektívne ohraničiť manévrovací priestor prezidenta republiky, avšak pod podmienkou, že tento orgán je sám dostatočne nezávislý voči zákonodarnej a výkonnej moci, ako aj voči prezidentovi republiky. V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že je dôležité zohľadniť tak skutkové, ako aj právne okolnosti týkajúce sa tak podmienok, za ktorých boli určení členovia novej poľskej súdnej rady, ako aj spôsobu, akým táto rada konkrétne plní svoju úlohu strážcu nezávislosti súdov a sudcov. Súdny dvor tiež uviedol, že je potrebné overiť rozsah súdneho preskúmania návrhov súdnej rady, keďže samotné rozhodnutia prezidenta republiky o vymenovaní nemôžu byť predmetom takého preskúmania.

V druhom rade Súdny dvor zdôraznil ďalšie okolnosti, ktoré priamo charakterizujú disciplinárny senát. Napríklad konkrétne v súvislosti s prijatím silne spochybňovaných ustanovení nového zákona o Najvyššom súde, o ktorých vo svojom rozsudku

z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531),²⁷ rozhodol, že sú v rozpore s právom Únie, uviedol, že bolo dôležité poznamenať, že na rozhodovanie sporov týkajúcich sa odchodu do dôchodku sudcov Najvyššieho súdu, vyplývajúcich z tohto zákona, je príslušný výlučne disciplinárny senát, že sa musí skladať jedine z novovymenovaných sudcov, alebo že je zrejmé, že má v rámci Najvyššieho súdu osobitne vysoký stupeň samostatnosti. Vo všeobecnosti Súdny dvor niekoľkokrát spresnil, že hoci každá zo skúmaných okolností posudzovaná samostatne nie je nevyhnutne takej povahy, že by spochybňovala nezávislosť tohto orgánu, naproti tomu by to mohlo byť inak v prípade, ak sa posudzuje ich kombinácia.

Rozsudok z 2. marca 2021 (veľká komora), A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, [EU:C:2021:153](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 2 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Právny štát – Účinná súdna ochrana – Zásada nezávislosti súdnictva – Postup menovania sudcov na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) – Vymenovanie prezidentom Poľskej republiky na základe uznesenia Štátnej súdnej rady – Nedostatočná nezávislosť tejto rady – Neúčinný súdny prostriedok nápravy proti takémuto uzneseniu – Nálež Trybunał Konstytucyjny (Ústavný súd, Poľsko), ktorým sa ruší ustanovenie, na ktorom je založená právomoc vnútroštátneho súdu – Prijatie právnej úpravy, ktorá stanovuje zastavenie konania zo zákona v už prejednávaných veciach a v budúcnosti vylučuje akýkoľvek súdny prostriedok nápravy v takýchto veciach – Článok 267 ZFEÚ – Možnosť a/alebo povinnosť vnútroštátnych súdov podať návrh na začatie prejudiciálneho konania a zachovať ho – Článok 4 ods. 3 ZEÚ – Zásada lojálnej spolupráce – Prednosť práva Únie – Právomoc neuplatniť vnútroštátne ustanovenia, ktoré nie sú v súlade s právom Únie“

Uzneseniami prijatými v auguste 2018 Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“) rozhodla, že nepredloží prezidentovi Poľskej republiky návrhy na vymenovanie piatich osôb (ďalej len „odvolatelia“) na miesta sudcov na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) a že na tieto miesta navrhne iných uchádzačov. Odvolatelia podali proti týmto uzneseniam odvolanie na Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd), vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Na takéto odvolania sa v tom čase vzťahoval zákon o Štátnej súdnej rade (ďalej len „zákon o KRS“) zmenený zákonom z júla 2018. Na základe tohto režimu bolo na jednej strane stanovené, že ak by všetci účastníci postupu vymenovania na miesto sudcu Najvyššieho súdu nenapadli predmetné uznesenie KRS, toto uznesenie by sa stalo právoplatným, pokiaľ ide o uchádzača navrhnutého na toto miesto, takže tento uchádzač mohol byť vymenovaný prezidentom republiky. Okrem toho prípadné zrušenie takéhoto uznesenia na základe odvolania účastníka, ktorý nebol navrhnutý na vymenovanie, nemohlo viesť k novému posúdeniu jeho situácie na účely prípadného pridelenia dotknutého miesta. Na druhej strane sa podľa toho istého režimu takéto odvolanie nemohlo zakladať na

²⁷ Rozsudok uvedený v oddiele II. 9. s názvom „Neodvolateľnosť sudcov a vek odchodu do dôchodku“.

dôvode založenom na nesprávnom posúdení splnenia kritérií uchádzačmi, ktoré sa berú do úvahy pri prijímaní rozhodnutia o predložení návrhu na vymenovanie. Keďže sa vnútroštátny súd vo svojom pôvodnom návrhu na začatie prejudiciálneho konania domnieval, že takýto režim v praxi vylučuje akúkoľvek účinnosť odvolania podaného účastníkom, ktorý nebol navrhnutý na vymenovanie, rozhodol položiť Súdnemu dvoru otázku týkajúcu sa súladu tohto režimu s právom Únie.

Po tomto pôvodnom podaní návrhu bol zákon o KRS znovu zmenený v roku 2019. Na základe tejto reformy sa na jednej strane stalo nemožné podať odvolanie proti rozhodnutiam KRS týkajúcim sa predloženia alebo nepredloženia uchádzačov na vymenovanie na miesta sudcov Najvyššieho súdu. Na druhej strane táto reforma stanovila zastavenie konania zo zákona o takýchto ešte prejednávaných odvolaniach, čím zbavila vnútroštátny súd jeho právomoci rozhodovať o tomto type opravného prostriedku, ako aj možnosti získať odpoveď na prejudiciálne otázky, ktoré položil Súdnemu dvoru. Za týchto podmienok sa vnútroštátny súd vo svojom doplňujúcom návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdneho dvora pýtal na súlad tohto nového režimu s právom Únie.

V prvom rade Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore najskôr rozhodol, že tak systém spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zavedený článkom 267 ZFEÚ, ako aj zásada lojálnej spolupráce zakotvená v článku 4 ods. 3 ZEÚ bránia legislatívnym zmenám, ako sú tie už citované, vykonané v roku 2019 v Poľsku, ak sa ukáže, že ich osobitným účinkom je zabrániť Súdnemu dvoru vyjadriť sa k prejudiciálnym otázkam, ako sú tie, ktoré položil vnútroštátny súd, a vylúčiť akúkoľvek možnosť budúceho opakovaného podania analogických otázok vnútroštátnym súdom. Súdny dvor v tejto súvislosti spresňuje, že prináleží vnútroštátnemu súdu, aby pri zohľadnení všetkých relevantných skutočností a najmä kontextu, v ktorom prijal poľský zákonodarca tieto zmeny, posúdil, či je to tak v prejednávanej veci.

Súdny dvor sa ďalej domnieva, že povinnosť členských štátov stanoviť prostriedky nápravy potrebné na to, aby sa osobám podliehajúcim súdnej právomoci zabezpečilo dodržiavanie ich práva na účinnú súdnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, stanovená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ, môže takisto brániť tomu istému typu legislatívnych zmien. Tak je to v prípade, ak sa ukáže, čo rovnako prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu na základe všetkých relevantných skutočností, že tieto zmeny sú spôsobilé vyvolať oprávnené pochybnosti u osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť sudcov vymenovaných na základe uznesení KRS, vonkajšími činiteľmi, a najmä priamym alebo nepriamym vplyvom zákonodarnej a výkonnej moci, a pokiaľ ide o ich neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom. Takéto zmeny by teda mohli viesť k absencii dojmu nezávislosti alebo nestrannosti týchto sudcov, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci.

Na účely tohto záveru Súdny dvor pripomenul, že záruky nezávislosti a nestrannosti vyžadované podľa práva Únie predpokladajú existenciu pravidiel upravujúcich

vymenovanie sudcov. Okrem toho Súdny dvor zdôraznil rozhodujúcu úlohu KRS pri postupe vymenovania na miesto sudcu Najvyššieho súdu, keďže akt návrhu, ktorý prijíma, predstavuje podmienku *sine qua non* na to, aby bol uchádzač následne vymenovaný. Miera nezávislosti, ktorú požíva KRS vo vzťahu k poľskej zákonodarnej a výkonnej moci, tak môže byť relevantná pri posudzovaní, či sudcovia, ktorých vyberie, budú schopní splniť požiadavky nezávislosti a nestrannosti. Okrem toho Súdny dvor uviedol, že prípadná neexistencia súdneho prostriedku nápravy v súvislosti s postupom vymenovania na miesta sudcov vnútroštátneho najvyššieho súdu sa môže ukázať ako problematická, ak všetky relevantné kontextuálne okolnosti charakterizujúce takýto postup v dotknutom členskom štáte môžu vyvolať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci pochybnosti systémovej povahy, pokiaľ ide o nezávislosť a nestrannosť sudcov vymenovaných v rámci tohto postupu. V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že ak by vnútroštátny súd mal na základe všetkých relevantných skutočností, ktoré uviedol vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a najmä legislatívnych zmien, ktoré nedávno ovplyvnili proces vymenovania členov KRS, dospieť k záveru, že KRS neposkytuje dostatočné záruky nezávislosti, existencia súdneho prostriedku nápravy nevybratých uchádzačov by sa ukázala ako nevyhnutná na účely ochrany postupu vymenovania dotknutých sudcov pred priamymi alebo nepriamymi vplyvmi a v konečnom dôsledku vyhnutia sa vzniku vyššie uvedených pochybností.

Napokon Súdny dvor rozhodol, že ak vnútroštátny súd dospeje k záveru, že k prijatiu legislatívnych zmien v roku 2019 došlo v rozpore s právom Únie, zásada prednosti tohto práva ukladá tomuto súdu povinnosť neuplatniť tieto zmeny bez ohľadu na to, či majú legislatívny alebo ústavný pôvod, a pokračovať vo výkone právomoci, ktorá mu patrila, rozhodovať spory, ktoré mu boli predložené pred prijatím týchto zmien.

V druhom rade sa Súdny dvor domnieva, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ bráni legislatívnym zmenám, ako sú už citované zmeny vykonané v Poľsku roku 2018, ak sa ukáže, že sú spôsobilé vyvolať oprávnené pochybnosti u osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť takto vymenovaných sudcov vonkajšími činiteľmi a pokiaľ ide o ich neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom, a tak viesť k absencii dojmu nezávislosti alebo nestrannosti týchto sudcov, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci.

V konečnom dôsledku prináleží vnútroštátnemu súdu, aby sa vyjadril k otázke, či je to tak v prejednávanej veci. Pokiaľ ide o úvahy, ktoré musí vnútroštátny súd v tejto súvislosti zohľadniť, Súdny dvor zdôraznil, že vnútroštátne ustanovenia týkajúce sa súdneho prostriedku nápravy v kontexte postupu vymenovania na miesta sudcov vnútroštátneho najvyššieho súdu sa môžu ukázať ako problematické z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich z práva Únie, keď rušia účinnosť doteraz existujúceho prostriedku nápravy. Súdny dvor pritom po prvé uvádza, že v dôsledku legislatívnych zmien z roku 2018 dotknutý prostriedok nápravy už nemá žiadnu skutočnú účinnosť a predstavuje už len zdanlivý súdny prostriedok nápravy. Po druhé zdôraznil, že

v prejednávanej veci treba zohľadniť aj kontextuálne prvky spojené so všetkými ostatnými reformami, ktoré sa nedávno týkali Najvyššieho súdu a KRS. V tejto súvislosti poukázal okrem pochybností, ktoré boli vyššie uvedené v súvislosti s nezávislosťou KRS, na okolnosť, že legislatívne zmeny z roku 2018 boli zavedené veľmi krátko predtým, ako sa mala KRS vo svojom novom zložení vyjadriť ku kandidatúram, ako sú kandidatury odvolateľov, predloženým na účely uchádzania sa o mnohé miesta sudcov na Najvyššom súde vyhlásené za uvoľnené alebo nanovo vytvorené v dôsledku nadobudnutia účinnosti rôznych zmien zákona o Najvyššom súde.

Súdny dvor nakoniec spresnil, že ak vnútroštátny súd dospeje k záveru, že legislatívne zmeny z roku 2018 porušujú právo Únie, bude jeho úlohou na základe zásady prednosti tohto práva neuplatniť tieto zmeny v prospech uplatnenia skôr účinných vnútroštátnych ustanovení, pričom sám vykoná preskúmanie stanovené týmito poslednými uvedenými ustanoveniami.

Rozsudok z 20. apríla 2021 (veľká komora), Republika (C-896/19, [EU:C:2021:311](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 2 ZEÚ – Hodnoty Európskej únie – Právny štát – Článok 49 ZEÚ – Pristúpenie k Únii – Neznižovanie úrovne ochrany hodnôt Únie – Účinná právna ochrana – Článok 19 ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Pôsobnosť – Nezávislosť sudcov členského štátu – Postup vymenovania – Právomoc predsedu vlády – Účasť Výboru pre menovanie sudcov“

Republika je združenie, ktorého predmetom činnosti je podpora ochrany súdnictva a právneho štátu na Malte. Po menovaní nových sudcov v apríli 2019 podalo toto združenie žalobu actio popularis na Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali (Prvý občianskoprávny senát, pôsobiaci ako ústavný súd, Malta), ktorou napadlo okrem iného postup vymenovania maltských sudcov upravený Ústavou²⁸. Dotknuté ustanovenia Ústavy, ktoré zostali od ich prijatia v roku 1964 až do ústavnej reformy v roku 2016 nezmenené, zverujú Il-Prim Ministru (predseda vlády, Malta) právomoc navrhnúť prezidentovi republiky menovanie uchádzača o také miesto. V praxi má tak predseda vlády rozhodujúcu právomoc pri menovaní maltských sudcov, ktorá podľa združenia Republika vyvoláva pochybnosti o nezávislosti týchto sudcov. Uchádzači však musia spĺňať určité podmienky, ktoré sú tiež upravené Ústavou, a prijatím reformy z roku 2016 bol zriadený Výbor pre menovanie sudcov poverený hodnotením uchádzačov a predkladaním stanoviska predsedovi vlády.

V tomto kontexte súd, na ktorý bola žaloba podaná, rozhodol o položení otázky Súdnemu dvoru o súlade maltského systému menovania sudcov s právom Únie a konkrétne s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ a článkom 47 Charty základných práv Európskej Únie (ďalej len „Charta“). Na pripomenutie, článok 19 ods. 1

²⁸ Články 96, 96A a 100 maltskej Ústavy.

druhý pododsek ZEÚ ukladá členským štátom povinnosť stanoviť prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, a článok 47 Charty zakotvuje právo na účinnú súdnu ochranu každej osoby podliehajúcej súdnej právomoci, ktorá sa v danom prípade dovoľáva práva, ktoré jej vyplýva z práva Únie.

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore rozhodol, že právo Únie nebráni takým vnútroštátnym ústavnoprávnym ustanoveniam, akými sú ustanovenia maltského práva týkajúce sa menovania sudcov. Nič totiž nenasvedčuje tomu, že by tieto ustanovenia mohli viesť k absencii dojmu nezávislosti alebo nestrannosti týchto sudcov, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci.

Súdny dvor po prvé rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ je určený na to, aby sa v prejednávanej veci uplatnil, pretože žalobou sa spochybňuje súlad ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré upravujú postup vymenovania sudcov spôsobilých rozhodovať o otázkach týkajúcich sa uplatňovania alebo výkladu práva Únie a o ktorých sa tvrdí, že môžu mať vplyv na ich nezávislosť, s právom Únie. Pokiaľ ide o článok 47 Charty, Súdny dvor uviedol, že sa síce ako taký neuplatní,²⁹ keďže Republika sa nedovoľáva subjektívneho práva, ktoré by pre neho vyplývalo z práva Únie, avšak musí sa zohľadniť na účely výkladu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

Po druhé Súdny dvor rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ nebráni vnútroštátnym ustanoveniam, ktoré zverujú predsedovi vlády rozhodujúcu právomoc v postupe vymenovania sudcov, pričom zároveň stanovujú, že tohto postupu sa zúčastní nezávislý orgán poverený predovšetkým hodnotením uchádzačov o miesto sudcu a predkladaním stanoviska tomuto predsedovi vlády.

Pred vyslovením tohto záveru Súdny dvor najprv všeobecne zdôraznil, že v rámci požiadaviek na účinnú súdnu ochranu, ktoré musia spĺňať vnútroštátne súdy spôsobilé rozhodovať o uplatňovaní alebo výklade práva Únie, má pre právny poriadok Únie zásadný význam predovšetkým nezávislosť sudcov, a to z niekoľkých dôvodov. Táto nezávislosť je totiž kľúčová pre riadne fungovanie mechanizmu prejudiciálneho konania stanoveného v článku 267 ZFEÚ, ktorý môže aktivovať iba nezávislý orgán. Nezávislosť sudcov je tiež súčasťou podstaty základného práva na účinnú súdnu ochranu a na spravodlivý proces podľa článku 47 Charty.

Následne Súdny dvor pripomenul svoju nedávnu judikatúru,³⁰ v ktorej poskytol spresnenie záruk nezávislosti a nestrannosti sudcov na základe práva Únie. Tieto záruky predpokladajú okrem iného existenciu pravidiel, ktoré umožnia rozptýliť akékoľvek oprávnené pochybnosti u osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide

²⁹ V súlade s článkom 51 ods. 1 Charty.

³⁰ Pozri rozsudky z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982), ako aj z 2. marca 2021, A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153), uvedené v tomto oddiele.

o neovplyvniteľnosť vymenovaných sudcov vonkajšími činiteľmi, a najmä priamym alebo nepriamym vplyvom zákonodarnej a výkonnej moci, a pokiaľ ide o ich neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom.

Súdny dvor napokon zdôraznil, že podľa článku 49 ZEÚ Únia združuje štáty, ktoré slobodne a dobrovoľne pristúpili k spoločným hodnotám v súčasnosti uvedeným v článku 2 ZEÚ, ako je právny štát, a ktoré tieto hodnoty rešpektujú a zaviazujú sa ich podporovať. Členský štát teda nemôže zmeniť svoju právnu úpravu, najmä v oblasti organizácie súdnictva tak, aby to viedlo k zníženiu úrovne ochrany hodnoty právneho štátu vyjadrenej najmä v článku 19 ZEÚ. Z tohto hľadiska sa musia členské štáty zdržať prijímania pravidiel, ktoré by ohrozili nezávislosť sudcov.

Po týchto spresneniach dospel Súdny dvor k názoru, že zriadenie Výboru pre menovanie sudcov v roku 2016 naopak posilňuje záruku nezávislosti maltských sudcov oproti stavu, ktorý vyplýval z ústavnoprávných ustanovení platných v okamihu pristúpenia Malty k Európskej únii. Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že účasť takého orgánu môže v zásade prispieť k zobjektívneniu postupu vymenovania sudcov tým, že sa obmedzí rozhodovací priestor, ktorým disponuje predseda vlády v tejto oblasti, no pod podmienkou, že tento orgán je sám osebe dostatočne nezávislý. V prejednávanom prípade Súdny dvor konštatoval existenciu súboru pravidiel, z ktorých je zjavné, že nimi možno túto nezávislosť zaručiť.

Súdny dvor ďalej zdôraznil, že hoci má predseda vlády pri menovaní sudcov nepochybnú právomoc, výkon tejto právomoci je ohraničený podmienkami odbornej praxe stanovenými v Ústave, ktoré musia uchádzači o miesta sudcov spĺňať. Okrem toho predseda vlády síce môže rozhodnúť, že prezidentovi republiky navrhne menovanie uchádzača, ktorý nebol navrhnutý Výborom pre menovanie sudcov, avšak v takom prípade je povinný oznámiť svoje dôvody okrem iného orgánu zákonnej moci. Súdny dvor uviedol, že pokiaľ predseda vlády vykonáva túto právomoc iba úplne výnimočne a striktné a účinne dodržiava takúto povinnosť odôvodnenia, nemôže jeho právomoc vyvolať oprávnené pochybnosti o nezávislosti vybraných uchádzačov.

Rozsudok zo 6. októbra 2021 (veľká komora), W. Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie) (C-487/19, [EU:C:2021:798](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Zásada neodvolateľnosti a zásada nezávislosti sudcov – Preradenie sudcu všeobecného súdu bez jeho súhlasu – Odvolanie – Rozhodnutie o zamietnutí z dôvodu neprípustnosti, prijaté sudcom Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) [Najvyšší súd (senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné), Poľsko]] – Sudca vymenovaný prezidentom Poľskej republiky na základe uznesenia Štátnej súdnej rady, napriek súdnemu rozhodnutiu nariaďujúcemu pozastavenie platnosti tohto uznesenia až dovtedy, kým Súdny dvor nevydá rozsudok v prejudiciálnom konaní – Sudca, ktorý nie je nezávislým a nestranným súdom zriadeným

zákonom – Prednosť práva Únie – Možnosť považovať takéto rozhodnutie o zamietnutí za neplatné“

V auguste 2018 bol sudca W. Ż., zasadaajúci na krajskom súde v Poľsku, bez svojho súhlasu preradený z oddelenia súdu, na ktorom bol pridelený, na iné oddelenie tohto istého súdu. Proti tomuto preradeniu podal sťažnosť na Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“), výsledkom ktorej bolo uznesenie o zastavení konania. V novembri 2018 napadol W. Ż. toto uznesenie na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), pričom zároveň podal návrh na vylúčenie všetkých sudcov tvoriacich senát, ktorý mal o jeho odvolaní rozhodovať, t. j. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné, Poľsko) (ďalej len „senát pre preskúmanie“). Podľa jeho názoru členovia tohto senátu neposkytujú vzhľadom na podmienky ich vymenovania požadované záruky nezávislosti a nestrannosti.

V tejto súvislosti Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) [Najvyšší súd (občianskoprávny senát), Poľsko], ktorý má za úlohu rozhodovať o tomto návrhu na vylúčenie, uvádza vo svojom rozhodnutí, ktorým podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, že na Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) boli podané odvolania proti uzneseniu KRS č. 331/2018, ktorým sa prezidentovi republiky navrhol zoznam nových sudcov senátu pre preskúmanie. Bez ohľadu na odklad výkonu tohto uznesenia, ktorý nariadil tento druhý uvedený súd, však prezident republiky vymenoval do funkcií sudcu tohto senátu pre preskúmanie určitých uchádzačov predstavených v tomto uznesení.

V marci 2019, napriek tomu, že stále prebiehalo uvedené konanie na Najvyššom správnom súde, a zároveň sa tento súd obrátil na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, týkajúcim sa iného uznesenia KRS, ktorým sa prezidentovi republiky navrhol zoznam uchádzačov o funkcie sudcu Najvyššieho súdu,³¹ došlo k vymenovaniu nového sudcu do senátu pre preskúmanie (ďalej len „sudca senátu pre preskúmanie“) na základe uznesenia č. 331/2018. Tento nový sudca, rozhodujúci ako samosudca, bez toho, aby mal k dispozícii spis, a bez vypočutia W. Ż. prijal rozhodnutie (ďalej len „sporné rozhodnutie“), ktorým odvolanie W. Ż. proti uzneseniu KRS o zastavení konania zamietol ako neprípustné.

Vnútroštátny súd sa Súdneho dvora pýtal na to, či sudca vymenovaný za takýchto okolností je nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, predovšetkým v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, a požiadal Súdny dvor o spresnenie dôsledkov, ktoré by pre sporné rozhodnutie mohlo mať konštatovanie, že táto kvalifikácia nie je naplnená.

Vo svojom rozsudku vydanom vo veľkej komore sa Súdny dvor vyjadril k okolnostiam, ktoré musí vnútroštátny súd vziať do úvahy na to, aby dospel k záveru, že v postupe vymenovania sudcu existovali nezrovnalosti spôsobilé zabraňovať, aby sa tento mohol

³¹ Konkrétne vec, v ktorej bol vydaný rozsudok z 2. marca 2021, A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153), uvedený v tomto oddiele.

považovať za nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom, v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ako aj k dôsledkom, ktoré v takomto prípade pre rozhodnutie, akým je sporné rozhodnutie, prijaté takýmto sudcom, vyplývajú zo zásady prednosti práva Únie.

Súdny dvor najmä skonštatoval, že vymenovanie sudcu senátu pre preskúmanie, ku ktorému došlo pri porušení právoplatného rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu, ktorým sa nariadil odklad výkonu uznesenia KRS č. 331/2018, a bez toho, aby sa počkalo na rozsudok Súdneho dvora vo veci A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18),³² ohrozilo efektívnosť systému prejudiciálneho konania zavedeného článkom 267 ZFEÚ. V čase, keď došlo k tomuto vymenovaniu, totiž odpoveď, ktorá sa očakávala od Súdneho dvora v uvedenej veci, bola spôsobilá priviesť Najvyšší správny súd k tomu, aby musel prípadne zrušiť uznesenie KRS č. 331/2018 v celom rozsahu.

Pokiaľ ide o ostatné okolnosti, za akých došlo k vymenovaniu sudcu senátu pre preskúmanie, Súdny dvor tiež pripomenul, že nedávno rozhodol, že určité okolnosti, ktoré zmieňuje vnútroštátny súd, týkajúce sa zmien v roku 2017, ktoré mali vplyv na zloženie KRS, mohli vyvolať oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide predovšetkým o jej nezávislosť.³³ Okrem toho k tomuto vymenovaniu a vydaniu sporného rozhodnutia došlo napriek tomu, že na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, bol podaný návrh na vylúčenie, smerujúci proti všetkým sudcom, ktorí vtedy vykonávali funkciu v rámci senátu pre preskúmanie.

S výhradou konečných posúdení prináležiacich vnútroštátnemu súdu vyššie uvedené okolnosti, posudzované spoločne, sú takej povahy, že môžu viesť k záveru, že k vymenovaniu sudcu senátu pre preskúmanie došlo za zjavného porušenia základných pravidiel upravujúcich postup menovania sudcov na Najvyššom súde. Tie isté okolnosti tiež môžu priviesť vnútroštátny súd k tomu, aby dospel k záveru, že podmienky, za akých k tomuto vymenovaniu došlo, ohrozili integritu výsledku, ku ktorému uvedený proces menovania viedol, a to tým, že prispeli k tomu, aby u osôb podliehajúcich súdnej právomoci vznikli oprávnené pochybnosti a absencia zdania nezávislosti alebo nestrannosti sudcu senátu pre preskúmanie, spôsobilé narušiť dôveru, ktorú musí justícia vyvolávať u uvedených osôb podliehajúcich súdnej právomoci v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte.

V dôsledku uvedeného Súdny dvor rozhodol, že na základe článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a zásady prednosti práva Únie vnútroštátny súd, na ktorý je podaný návrh na vylúčenie, akým je ten, o aký ide vo veci samej, musí v prípade, že je takýto dôsledok z hľadiska danej procesnej situácie nevyhnutný na zabezpečenie prednosti práva Únie, považovať za neplatné rozhodnutie, akým je sporné rozhodnutie, pokiaľ zo všetkých podmienok a okolností, za akých sa uskutočnil proces vymenovania sudcu,

³² Rozsudok uvedený v tomto oddiele.

³³ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596), body 104 až 108, uvedený v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“.

ktorý toto rozhodnutie vydal, vyplýva, že tento sudca nie je nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, v zmysle uvedeného ustanovenia.

Rozsudok z 22. marca 2022 (veľká komora) Prokurator Generalny a i. (Disciplinárny senát najvyššieho súdu – Vymenovanie) (C-508/19, [EU:C:2022:201](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 267 ZFEÚ – Výklad, ktorý je potrebný na vydanie rozsudku vnútroštátnym súdom – Pojem – Disciplinárne konanie začaté proti sudcovi všeobecného súdu – Určenie príslušného disciplinárneho súdu na rozhodnutie v tomto konaní predsedom disciplinárneho senátu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) – Občianskoprávna žaloba o určenie neexistencie pracovného vzťahu medzi predsedom tohto disciplinárneho senátu a Najvyšším súdom – Neexistencia právomoci vnútroštátneho súdu preskúmať platnosť vymenovania sudcu Najvyššieho súdu a neprípustnosť takejto žaloby podľa vnútroštátneho práva – Neprípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania“

V januári 2019 bolo začaté disciplinárne konanie proti M. F., sudkyňi Sąd Rejonowy w P. (Okresný súd P., Poľsko), pre údajné pletichy pri vybavovaní vecí, v ktorých táto sudkyňa rozhodovala. J. M. v postavení predsedu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), ktorý riadi činnosť disciplinárneho senátu posledného uvedeného súdu, určil Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w... (Disciplinárny súd pri odvolacom súde..., Poľsko) ako príslušný v tomto konaní.

Kedže M. F. sa domnievala, že vymenovanie J. M. do tohto disciplinárneho senátu ovplyvnilo viacero nezrovnalostí, podala na Najvyšší súd občianskoprávnu žalobu, ktorou sa domáhala určenia neexistencie pracovného vzťahu medzi J. M. a týmto súdom, pričom navrhla, aby tento súd prerušil disciplinárne konanie vedené proti M. F. Preskúmaním týchto návrhov bol poverený senát Najvyššieho súdu s názvom Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (senát pracovnoprávných vecí a sociálneho zabezpečenia).

Vnútroštátny súd po tom, čo konštatoval, že mandát sudcu vyjadruje právny vzťah spadajúci do oblasti verejného práva a nie občianskeho práva, a že žaloba, o akú ide vo veci samej, teda nie je vecou, na ktorú by sa mohol vzťahovať Občiansky súdny poriadok, si položil otázku, či zásada účinnej súdnej ochrany zakotvená v práve Únie, a povinnosť, ktorú majú členské štáty podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZFEÚ, zabezpečiť, aby súdy stanovené ich právnym poriadkom, ktoré môžu rozhodovať v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, spĺňali požiadavky vyplývajúce z uvedenej zásady, a konkrétne požiadavky ich nezávislosti, nestrannosti a zriadenia zákonom, majú za následok, že sa tomuto súdu udelí právomoc, ktorú podľa poľského práva nemá, rozhodnúť vo veci samej, že dotknutý žalovaný nemá mandát sudcu.

Súdny dvor vo svojom rozsudku vydanom vo veľkej komore vyhlásil návrh na začatie prejudiciálneho konania za neprípustný. V tejto súvislosti zdôraznil, že zatiaľ čo v rámci súdnej úlohy, ktorá mu vyplýva z článku 267 ZFEÚ, je poskytnúť každému súdu Únie výklad práva Únie, ktorý potrebuje na vyriešenie skutočných sporov, ktoré mu boli

predložené, otázky položené Súdnemu dvoru v tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania rámec tejto úlohy prekračujú.

Súdny dvor pripomenul, že otázky položené vnútroštátnym súdom musia zodpovedať objektívnej potrebe na vyriešenie sporu, o ktorom tento súd rozhoduje, pričom predpokladom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi zakotvenej v článku 267 ZFEÚ je v zásade to, že vnútroštátny súd má právomoc rozhodnúť spor vo veci samej, aby sa tento spor nepovažoval za čisto hypotetický. Hoci Súdny dvor pripustil, že za určitých výnimočných okolností to nemusí platiť, v danej veci takéto riešenie nebolo možné prijať.

Vnútroštátny súd totiž po prvé sám zdôraznil, že keď rozhoduje o občianskoprávnej žalobe o určenie neexistencie právneho vzťahu, podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva nemá práve takú právomoc, ktorá by mu umožňovala rozhodnúť o zákonnosti predmetného dekrétu o vymenovaní.

Po druhé skutočným účelom občianskoprávnej žaloby podanej M. F. nie je spochybniť existenciu pracovného vzťahu medzi J. M. a Najvyšším súdom ani práva a povinnosti vyplývajúce z takéhoto vzťahu, ale rozhodnutie, ktorým J. M. určil disciplinárny súd príslušný na rozhodovanie o disciplinárnom konaní voči M. F., pričom posledná uvedená sa domáha odkladu vykonateľnosti tohto rozhodnutia predbežným opatrením zo strany vnútroštátneho súdu. Otázky položené Súdnemu dvoru sa teda inherentne týkajú iného sporu, než je spor vo veci samej, pričom spor vo veci samej je voči nemu v skutočnosti len vedľajším konaním. Súdny dvor by teda bol nútený, aby na účely poskytnutia odpovede na ne zohľadnil relevantné skutočnosti, ktorými sa vyznačuje tento iný spor, namiesto toho, aby sa zaoberal charakteristikami sporu vo veci samej, ako to pritom vyžaduje článok 267 ZFEÚ.

Po tretie Súdny dvor podotýka, že pri neexistencii možnosti priameho oprávnenia podať žalobu proti vymenovaniu J. M. za predsedu disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu alebo proti aktu, ktorým J. M. určil disciplinárny súd poverený prejednaním sporu, mohla M. F. na poslednom uvedenom súde podať námietku z dôvodu, že v dôsledku daného určenia mohlo dôjsť k nerešpektovaniu jej práva na prejednanie uvedeného sporu nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Súdny dvor tiež pripomenul, že už rozhodol o tom, že ustanovenia zákona o všeobecných súdoch v rozsahu, v akom predsedovi disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu zverujú diskrečnú právomoc určiť disciplinárny súd príslušný na rozhodovanie v disciplinárnych konaniach vedených proti sudcom všeobecných súdov, nespĺňajú požiadavku vyplývajúcu z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, podľa ktorej takéto veci musí preskúmať súd „zriadeným zákonom“.³⁴ Keďže toto ustanovenie stanovuje takúto požiadavku, je potrebné ho považovať za ustanovenie s priamym účinkom, takže zásada prednosti práva Únie ukladá takto určenému disciplinárnemu súdu povinnosť neuplatniť vnútroštátne

³⁴ Rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596, bod 176), uvedený v oddiele „I. 2. Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania“ a „II. 7. Disciplinárna zodpovednosť“.

ustanovenia, podľa ktorých došlo k tomuto určeniu, a teda vyhlásiť, že on sám nemá právomoc rozhodnúť spor, ktorý mu bol takto predložený.

Súdny dvor po štvrté konštatoval, že cieľom žaloby, o akú ide vo veci samej, je v podstate dosiahnuť neplatnosť vymenovania J. M. do funkcie sudcu s účinkami *erga omnes*, hoci vnútroštátne právo neumožňuje a nikdy neumožňovalo všetkým osobám podliehajúcim súdnej právomoci napadnúť vymenovanie sudcov prostredníctvom priamej žaloby o neplatnosť alebo o zrušenie takéhoto vymenovania.

Rozsudok z 29. marca 2022 (veľká komora), Getin Noble Bank (C-132/20, [EU:C:2022:235](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Prípustnosť – Článok 267 ZFEÚ – Pojem ‚súdny orgán‘ – Článok 19 ods. 1 ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právny štát – Účinná súdna ochrana – Zásada nezávislosti sudcov – Súd zriadený zákonom – Súdny orgán, ktorého člen bol prvýkrát vymenovaný do funkcie sudcu politickým orgánom výkonnej moci štátu s nedemokratickým režimom – Spôsob fungovania Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, Poľsko) – Protiústavnosť zákona, na základe ktorého bola táto Rada zložená – Možnosť kvalifikovať tento orgán ako nestranný a nezávislý súd v zmysle práva Únie“

V roku 2017 podali v Poľsku viacerí spotrebitelia na príslušný krajský súd žalobu vo veci údajne nekalej povahy podmienky uvedenej v zmluve o úvere, ktorú uzavreli s bankovou inštitúciou Getin Noble Bank. Keďže im v prvostupňovom ani v odvolacom konaní nebolo úplne vyhovené, podali kasačný opravný prostriedok na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Tento súd bol na účely preskúmania prípustnosti podaného opravného prostriedku v súlade s vnútroštátnym právom povinný overiť zákonnosť zloženia senátu, ktorý vydal rozsudok napadnutý opravným prostriedkom. V tomto kontexte sa tento súd, ktorý zasadal ako samosudca, pýtal na súlad zloženia odvolacieho súdu s právom Únie. Domnieval sa, že nezávislosť a nestrannosť troch sudcov odvolacieho súdu možno spochybniť z dôvodu okolností ich vymenovania do funkcie sudcu.

Vnútroštátny súd v tejto súvislosti poukazoval po prvé na okolnosť, že jeden zo sudcov (FO) bol prvýkrát vymenovaný do tejto funkcie na základe rozhodnutia prijatého orgánom nedemokratického režimu, ktorý bol v Poľsku pri moci pred jeho pristúpením k Európskej únii, a zotrval v tejto funkcii aj po skončení tohto režimu bez toho, aby znova zložil sľub, pričom sa mu započítali roky odpracované v období, keď bol tento režim pri moci.³⁵ Po druhé dotknutí sudcovia boli vymenovaní do funkcie sudcu na odvolacom súde na návrh Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“), jeden v roku 1998, keď uznesenia tohto orgánu neboli odôvodnené ani nepodliehali súdnemu preskúmaniu, a ďalší dvaja v rokoch 2012 a 2015, v období, keď podľa Trybunał

³⁵ Na túto okolnosť sa bude ďalej odkazovať ako na „okolnosti predchádzajúce pristúpeniu“.

Konstytucyjny (Ústavný súd, Poľsko) KRS nefungovala transparentne a jej zloženie bolo v rozpore s Ústavou.

Súdny dvor svojím rozsudkom vyhláseným veľkou komorou v podstate rozhodol, že zásada účinnej súdnej ochrany, ktorá osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplýva z práva Únie,³⁶ sa má vykladať v tom zmysle, že nezrovnalosti, na ktoré vnútroštátny súd poukázal v súvislosti s dotknutými sudcami odvolacieho súdu, samy osebe nemôžu vyvolať oprávnené a závažné pochybnosti osôb podliehajúcich súdnej právomoci o nezávislosti a nestrannosti týchto sudcov, a teda ani spochybniť postavenie senátu, v ktorom títo sudcovia zasadať, ako nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom.

Na úvod Súdny dvor zamietol námietku neprípustnosti, podľa ktorej samosudca poľského Najvyššieho súdu, ktorý má rozhodnúť o prípustnosti opravného prostriedku podaného na tento súd, nie je oprávnený položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky vzhľadom na vady, ktorými bolo poznačené jeho vlastné vymenovanie do funkcie a ktoré spochybňujú jeho nezávislosť a nestrannosť. Pokiaľ totiž návrh na začatie prejudiciálneho konania podal vnútroštátny súd, treba vychádzať z domnienky, že spĺňa požiadavky stanovené Súdnym dvorom na to, aby predstavoval „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ. Takúto domnienku však možno vyvrátiť, pokiaľ by právoplatné súdne rozhodnutie vydané vnútroštátnym alebo medzinárodným súdom viedlo ku konštatovaniu, že sudca, ktorý je vnútroštátnym súdom, nemá postavenie nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom. Keďže Súdny dvor nedisponuje informáciami, ktoré by umožňovali vyvrátiť takúto domnienku, návrh na začatie prejudiciálneho konania je teda prípustný.

Súdny dvor ďalej preskúmal obe časti položených otázok.

Prvou časťou otázok sa vnútroštátny súd pýtal, či článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 Charty bránia tomu, aby sa senát vnútroštátneho súdu, v ktorom zasadať sudca, ktorý tak ako FO začal svoju kariéru počas komunistického režimu a zotrval vo funkcii po skončení tohto režimu, považoval za nezávislý a nestranný súd.

V tejto súvislosti Súdny dvor uznal svoju právomoc rozhodnúť o tejto otázke³⁷ a následne spresnil, že hoci organizácia súdnictva v členských štátoch patrí do právomoci týchto štátov, tieto štáty musia pri výkone tejto právomoci dodržiavať povinnosti, ktoré im vyplývajú z práva Únie, vrátane povinnosti zabezpečiť dodržiavanie zásady účinnej súdnej ochrany.

³⁶ Zásada, na ktorú odkazuje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a ktorá je zakotvená v článku 47 Charty, ako aj v smernici Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288). Táto smernica v článku 7 ods. 1 a 2 potvrdzuje právo na účinný prostriedok nápravy, ktoré majú spotrebitelia, ktorí sa cítia byť poškodení uvedenými podmienkami.

³⁷ Podľa ustálenej judikatúry má Súdny dvor právomoc na výklad práva Únie, pokiaľ ide o jeho uplatňovanie v novom členskom štáte, výlučne odo dňa prístúpenia tohto štátu k Európskej únii. Hoci sa otázka položená v prejednávanej veci týka okolností predchádzajúcich prístúpeniu Poľska k Únii, vzťahuje sa na situáciu, ktorej všetky účinky sa neprejavili pred týmto dátumom, keďže FO, ktorý bol vymenovaný do funkcie sudcu pred prístúpením, je aj v súčasnosti sudcom a vykonáva funkcie zodpovedajúce tomuto postaveniu.

Pokiaľ ide o vplyv okolností predchádzajúcich pristúpeniu, na ktoré poukázal vnútroštátny súd vo vzťahu k sudcom, akým je FO, na nezávislosť a nestrannosť sudcu, Súdny dvor pripomenul, že v čase pristúpenia Poľska k Európskej únii sa usudzovalo, že jej súdny systém je v zásade v súlade s právom Únie. Okrem toho vnútroštátny súd neposkytol nijaké konkrétne vysvetlenie, ako by podmienky prvého vymenovania FO do funkcie mohli umožniť, aby bol na neho v súčasnosti vyvíjaný neprimeraný vplyv. Okolnosti sprevádzajúce jeho prvé vymenovanie teda nemožno samy osebe považovať za okolnosti, ktoré môžu vyvolať oprávnené a závažné pochybnosti osôb podliehajúcich súdnej právomoci o nezávislosti a nestrannosti tohto sudcu pri následnom výkone jeho sudcovskej funkcie.

Druhou časťou položených otázok sa vnútroštátny súd v podstate pýtal, či článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, článok 47 Charty a článok 7 ods. 1 a 2 smernice 93/13 bránia tomu, aby sa senát súdu členského štátu, v ktorom zasadá sudca, ktorý bol prvýkrát vymenovaný do funkcie sudcu alebo následne pridelený na súd vyššieho stupňa buď na základe výberu ako kandidáta na funkciu sudcu orgánom zloženým na základe právnych predpisov, ktoré neskôr ústavný súd tohto členského štátu vyhlásil za protiústavné (ďalej len „prvá sporná okolnosť“), alebo na základe výberu ako kandidáta na funkciu sudcu orgánom v riadnom zložení, avšak po výberovom konaní, ktoré nebolo transparentné ani verejné a nepodliehalo súdnemu preskúmaniu (ďalej len „druhá sporná okolnosť“), považoval za nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom.

Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že akékoľvek pochybenie, ku ktorému mohlo dôjsť v priebehu postupu vymenovania sudcu, nemôže spochybniť nezávislosť a nestrannosť tohto sudcu.

V prejednávanej veci, pokiaľ ide o prvú spornú okolnosť, Súdny dvor uviedol, že keď Ústavný súd vyhlásil za protiústavné zloženie KRS v podobe, akú mala v čase vymenovania zvyšných dvoch sudcov zasadaúcich s FO v senáte, ktorý vydal rozsudok napadnutý opravným prostriedkom na vnútroštátnom súde, nerozhodoval o nezávislosti tohto orgánu. Toto vyhlásenie protiústavnosti teda samo osebe nemôže viesť k spochybneniu nezávislosti tohto orgánu ani vyvolávať pochybnosti osôb podliehajúcich súdnej právomoci o nezávislosti týchto sudcov vo vzťahu k vonkajším vplyvom. Vnútroštátny súd napokon v tomto zmysle neuviedol nijakú konkrétnu skutočnosť, ktorá by mohla preukázať existenciu takýchto pochybností.

Rovnaký záver treba vyvodiť aj v prípade druhej spornej okolnosti. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž nevyplýva, že by KRS v podobe, v akej bola zložená po skončení nedemokratického režimu v Poľsku, nebola nezávislá od výkonnej a zákonodarnej moci.

Za týchto podmienok tieto dve okolnosti nemôžu preukázať porušenie základných pravidiel uplatniteľných v oblasti vymenovania sudcov. Vzhľadom na to, že uvádzané nezrovnalosti nevytvárajú skutočné riziko, že by výkonná moc mohla vykonávať nenáležitú diskrečnú právomoc ohrozujúcu integritu výsledku, ku ktorému vedie postup

vymenovania sudcov, právo Únie nebráni tomu, aby sa senát, v ktorom zasadajú dotknutí sudcovia, považoval za nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom.

Rozsudok z 9. januára 2024 (veľká komora), G. a i. (Vymenovanie sudcov na všeobecné súdy v Poľsku) (C-181/21 a C-269/21, [EU:C:2024:1](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 267 ZFEÚ – Možnosť vnútroštátneho súdu zohľadniť rozsudok Súdného dvora vydaný v prejudiciálnom konaní – Nevyhnutnosť požadovaného výkladu na to, aby vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, mohol vydať svoj rozsudok – Nezávislosť sudcov – Podmienky vymenovania sudcov všeobecných súdov – Možnosť napadnúť uznesenie, ktorým sa právoplatne rozhodlo o návrhu na nariadenie predbežných opatrení – Možnosť vylúčiť sudcu zasadajúceho v rámci rozhodovacieho zloženia – Neprípustnosť návrhov na začatie prejudiciálneho konania“

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore vo svojom rozsudku rozhodol, že dva návrhy na začatie prejudiciálneho konania predložené poľskými sudcami zamýšľajúcimi sa nad tým, či skladba rozhodovacieho zloženia vo veciach samých spĺňa požiadavky vnútorne späté s nezávislým a nestranným súdom v zmysle práva Únie, sú neprípustné.

V prvej veci (C-181/21) išlo o to, že na prejednanie sťažnosti proti uzneseniu, ktorým bol zamietnutý odpor spotrebiteľa proti platobnému rozkazu, bolo určené trojčlenné rozhodovacie zloženie na Sąd Okręgowy w Katowicach (Krajský súd Katowice, Poľsko). Sudca spravodajca poverený touto vecou vyjadril pochybnosti, pokiaľ ide o to, či je toto rozhodovacie zloženie „súdnym orgánom“, vzhľadom na okolnosti, za ktorých došlo k vymenovaniu sudkyne A. Z., ktorá je tiež členkou uvedeného rozhodovacieho zloženia, na Krajský súd Katowice. Jeho obavy sa týkali najmä postavenia a spôsobu fungovania Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“³⁸), ktorá je zapojená do tohto postupu vymenovania.

Pokiaľ ide o vec C-269/21, trojčlenné rozhodovacie zloženie Sąd Okręgowy w Krakowie (Krajský súd Krakov, Poľsko) prejednálo sťažnosť banky proti uzneseniu, ktorým rozhodovacie zloženie predstavované samosudcom na tom istom súde vyhovel návrhu na nariadenie predbežných opatrení podanému spotrebiteľmi. Toto trojčlenné rozhodovacie zloženie zmenilo napadnuté uznesenie, zamietlo tento návrh v celom rozsahu a vrátilo vec rozhodovaciemu zloženiu predstavovanému samosudcom. Tento samosudca mal pochybnosti, pokiaľ ide o to, či je skladba rozhodovacieho zloženia, ktoré rozhodlo o sťažnosti banky, v súlade s právom Únie, a v dôsledku toho aj pokiaľ ide o platnosť jeho rozhodnutia. Trojčlenné rozhodovacie zloženie totiž zahŕňalo sudkyňu A. T., ktorá bola vymenovaná na Krajský súd Krakov v roku 2021 následne po uskutočnení postupu, do ktorého bola zapojená KRS.

³⁸ V zložení po roku 2018.

V tomto kontexte sa sudca spravodajca, pokiaľ ide o prvú uvedenú vec, a rozhodovacie zloženie predstavované samosudcom, pokiaľ ide o druhú uvedenú vec, rozhodli obrátiť na Súdny dvor s prejudiciálnymi otázkami, ktorými sa v podstate pýtajú to, či vzhľadom na osobitné okolnosti, za ktorých došlo k vymenovaniu sudkýň A. Z. a A. T., rozhodovacie zloženia, v ktorých tieto sudkyne zasadať, spĺňajú požiadavky vnútorne späté s nezávislým a nestranným súdom vopred zriadeným zákonom v zmysle práva Únie a či toto právo³⁹ ukladá povinnosť, aby boli takíto sudcovia *ex offio* vylúčení z prejednávania predmetných vecí.

Súdny dvor na úvod pripomenul, že zo znenia a systematiky článku 267 ZFEÚ vyplýva, že prejudiciálne konanie predovšetkým predpokladá, že pred vnútroštátnymi súdmi skutočne prebieha konanie, v rámci ktorého majú vydať rozhodnutie, pri ktorom budú môcť zohľadniť rozsudok v prejudiciálnom konaní.⁴⁰

Súdny dvor ďalej uviedol, že je síce pravda, že každý súd má povinnosť overiť, či je vzhľadom na svoje zloženie nezávislým a nestranným súdom vopred zriadeným zákonom predovšetkým v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZFEÚ, ak v tejto otázke vzniknú vážne pochybnosti, nič to však nemení na skutočnosti, že to, aby bolo poskytnutie výkladu, o ktorý je Súdny dvor požiadaný v rámci prejudiciálneho konania, nevyhnutné v zmysle článku 267 ZFEÚ, si vyžaduje, aby samotný vnútroštátny súd mohol vyvodiť dôsledky z tohto výkladu tak, že s ohľadom na tento výklad posúdi zákonnosť vymenovania iného sudcu toho istého rozhodovacieho zloženia, a prípadne navrhne vylúčenie tohto sudcu.

Z tohto hľadiska to nie je prípad vnútroštátneho sudcu vo veci C-181/21, keďže ani z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ani zo spisu, ktorý mal Súdny dvor k dispozícii, nevyplýva, že by podľa noriem vnútroštátneho práva mohol takto konať sám. Výklad ustanovení práva Únie, o ktorý sa žiada vo veci C-181/21, tak nezodpovedá objektívnej potrebe spojenej s rozhodnutím, ktoré by vnútroštátny sudca mohol prijať vo veci samej sám.

Pokiaľ ide o vec C-269/21, Súdny dvor poukázal na to, že samotný vnútroštátny súd zdôrazňoval, že proti uzneseniu trojčlenného rozhodovacieho zloženia, ktorým bolo zmenené jeho vlastné rozhodnutie a bol zamietnutý návrh na nariadenie predbežných opatrení podaný dotknutými spotrebiteľmi, už nie je možné podať opravný prostriedok, a tak ho treba považovať za právoplatné podľa poľského práva. Vnútroštátny súd síce poukazoval na právnu neistotu, ktorá sa spája s prijatím tohto uznesenia, pre pochybnosti o zákonnosti skladby rozhodovacieho zloženia, ktoré ho vydalo, no neuviedol pritom žiadne ustanovenie poľského procesného práva, ktoré by mu priznávalo právomoc – a to navyše v rozhodovacom zložení predstavovanom samosudcom – vykonať preskúmanie súladu právoplatného uznesenia, ktoré bolo

³⁹ Pozri článok 2 a článok 19 ods. 1 ZFEÚ v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie.

⁴⁰ Rozsudok z 22. marca 2022 Prokurator Generalny a i. (Disciplinárny senát najvyššieho súdu – Vymenovanie) (C-508/19, EU:C:2022:201, bod 62, ako aj citovaná judikatúra), uvedený v tom istom oddiele.

vydané na základe takéhoto návrhu trojčlenným rozhodovacím zložením, predovšetkým s právom Únie. Okrem toho zo spisu, ktorý mal Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že uznesenie, ktoré bolo vydané trojčlenným rozhodovacím zložením, je pre vnútroštátny súd záväzné, a že tento súd nemá právomoc ani „vylúčiť“ sudcu, ktorý je členom rozhodovacieho zloženia, ktoré toto uznesenie vydalo, ani ho spochybniť.

Súdny dvor tak dospel k záveru, že vnútroštátny súd vo veci C-269/21 nemá na základe noriem vnútroštátneho práva právomoc posúdiť zákonnosť – predovšetkým z hľadiska práva Únie – trojčlenného rozhodovacieho zloženia, ktoré vydalo uznesenie, ktorým sa právoplatne rozhodlo o návrhu na nariadenie predbežných opatrení, a osobitne zákonnosť podmienok vymenovania sudkyne A. T., a prípadne toto uznesenie spochybniť.

Kedže bol totiž návrh žalobcov vo veci samej na nariadenie predbežných opatrení zamietnutý v celom rozsahu, konanie o tomto návrhu bolo právoplatne skončené zo strany trojčlenného rozhodovacieho zloženia. Otázky položené vo veci C-269/21 sa teda inherentne týkajú štádia konania vo veci samej, ktoré bolo právoplatne skončené a ktoré je samostatné vo vzťahu k sporu vo veci samej, jedine o ktorom konanie pred vnútroštátnym súdom naďalej prebieha. Nezodpovedajú tak objektívnej potrebe, ktorá je vnútorne spätá s riešením tohto sporu, ale ich cieľom je dosiahnuť to, aby Súdny dvor vykonal všeobecné posúdenie postupu menovania sudcov všeobecných súdov v Poľsku, ktoré nie je spojené s potrebami uvedeného sporu.

2. Profesijná etika

Rozsudok z 5. júna 2023 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Nezávislosť sudcov – Článok 267 ZFEÚ – Možnosť položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky – Prednosť práva Únie – Právomoc vo veci zbavenia sudcov trestnoprávnej imunity a vo veciach pracovného práva, sociálneho zabezpečenia a odchodu sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) do dôchodku, ktorá je zverená disciplinárnemu senátu tohto súdu – Zákaz spochybňovať legitimitu súdov a ústavných orgánov alebo určovať či posudzovať zákonnosť vymenovania sudcov alebo ich súdnych právomocí uložený vnútroštátnym súdom – Preskúmanie sudcom, či sú splnené určité požiadavky týkajúce sa existencie nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom, kvalifikované ako ‚disciplinárne previnenie‘ – Výlučná právomoc preskúmať otázky týkajúce sa nedostatku nezávislosti súdu alebo sudcu, ktorá bola udelená senátu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) – Články 7 a 8 Charty základných práv – Právo na rešpektovanie súkromného života a na ochranu osobných údajov – Nariadenie (EÚ) 2016/679 – Článok 6 ods. 1 prvý pododsek písm. c) a e) a článok 6 ods. 3 druhý pododsek – Článok 9 ods. 1 – Citlivé údaje – Vnútroštátna právna

úprava, ktorá sudcom ukladá povinnosť predložiť vyhlásenie týkajúce sa ich členstva v združeníach, nadáciách alebo politických stranách, ako aj funkcií, ktoré v nich zastávajú, a ktorá stanovuje, že údaje obsiahnuté v týchto vyhláseniach sa sprístupnia online“

V roku 2017 boli na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) zriadené dva nové senáty, a to Izba Dyscyplinarna (disciplinárny senát) a Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné).

Zákonom z 20. decembra 2019, ktorým sa zmenil zákon o Najvyššom súde a ktorý nadobudol účinnosť v roku 2020, boli týmto dvom senátom priznané nové právomoci, najmä právomoc udeľovať súhlas s trestným stíhaním sudcov alebo s ich vzatím do väzby.⁴¹ Senátu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné bola zverená výlučná právomoc na preskúmanie sťažností a právnych otázok týkajúcich sa nezávislosti súdu alebo sudcu.⁴² Navyše podľa tejto novely sa Najvyššiemu súdu, a to vrátane tohto posledného uvedeného senátu, zakazuje spochybňovať legitimitu súdov, ústavných orgánov štátu a orgánov zodpovedných za preskúmanie a ochranu práva, a tiež určovať a posudzovať zákonnosť vymenovania sudcu.⁴³ Uvedená novela spresňuje aj pojem disciplinárneho previnenia sudcov.⁴⁴

Tá istá novela zmenila aj zákon o organizácii všeobecných súdov tým, že do neho vložila ustanovenia analogické s tými, ktorými bol zmenený zákon o Najvyššom súde.⁴⁵ Novela stanovuje aj úpravu, ktorá sa uplatňuje na prípadné trestné stíhanie začaté proti sudcom všeobecných súdov.⁴⁶ Týmto sudcom, ako aj sudcom Najvyššieho súdu novela okrem toho ukladá oznamovacie povinnosti týkajúce sa členstva v združeníach, neziskových nadáciách a politických stranách, a to aj za obdobia pred ich nástupom do funkcie, a upravuje online zverejňovanie týchto informácií.⁴⁷ Množstvo týchto nových ustanovení sa vzťahuje aj na správne súdy.⁴⁸

⁴¹ Zmenený zákon o Najvyššom súde, článok 27 ods. 1.

⁴² Senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné tak má okrem iného právomoc vo veciach vylúčenia sudcov z rozhodovania alebo vo veciach sťažností založených na nedostatku nezávislosti súdu alebo sudcu, ako aj právomoc rozhodovať o žalobách o určenie nezákonnosti súdnych rozhodnutí, keď táto nezákonnosť spočíva v spochybnení postavenia osoby vymenovanej na miesto sudcu, ktorá rozhodla vo veci (zmenený zákon o Najvyššom súde, článok 26 ods. 2 až 6). Tento senát má tiež výlučnú právomoc na preskúmanie právnych otázok týkajúcich sa nezávislosti súdu alebo sudcu, ktoré vzniknú na Najvyššom súde (zmenený zákon o Najvyššom súde, článok 82 ods. 2 až 5).

⁴³ Zmenený zákon o Najvyššom súde, článok 29 ods. 2 a 3.

⁴⁴ Sudca Najvyššieho súdu disciplinárne zodpovedá za služobné previnenia najmä v prípade zjavného a hrubého porušenia právnych predpisov, konaní alebo opomenutí, ktoré môžu znemožniť alebo podstatne sťažiť fungovanie súdneho orgánu alebo konaní spochybňujúcich existenciu služobného pomeru sudcu, účinnosť vymenovania sudcu alebo legitimitu ústavného orgánu Poľskej republiky (zmenený zákon o Najvyššom súde, článok 72 ods. 1).

⁴⁵ Článok 42a zmeneného zákona o organizácii všeobecných súdov tak preberá text článku 29 ods. 2 a 3 zmeneného zákona o Najvyššom súde, zatiaľ čo jeho článok 107 ods. 1 preberá text článku 72 ods. 1 zmeneného zákona o Najvyššom súde (pozri vyššie).

⁴⁶ Pozri článok 80 a článok 129 ods. 1 až 3 zmeneného zákona o organizácii všeobecných súdov.

⁴⁷ Článok 88a zmeneného zákona o organizácii všeobecných súdov vo svojich odsekoch 1 a 4 spresňuje, že:

„1. Sudca je povinný podať písomné vyhlásenie, v ktorom uvedie:

(1) jeho členstvo v združení s uvedením názvu a sídla združenia, vykonávanej funkcie a trvania členstva;

(2) funkciu vykonávanú v orgáne neziskovej nadácie s uvedením názvu a sídla nadácie a doby výkonu funkcie;

(3) jeho členstvo v politickej strane pred jeho vymenovaním na miesto sudcu a počas jeho funkčného obdobia pred 29. decembrom 1989 s uvedením názvu tejto strany, vykonávanej funkcie a trvania členstva

...

4. Informácie obsiahnuté vo vyhláseniach uvedených v odseku 1 sú verejné a zverejňujú sa v [Biuletyn Informacji Publicznej (Bulletin verejných informácií)]...“

Pokiaľ ide o sudcov Najvyššieho súdu, pozri článok 45 ods. 3 zmeneného zákona o Najvyššom súde.

⁴⁸ Pozri najmä článok 5 ods. 1 a a 1 b, článok 8 ods. 2, článok 29 ods. 1 a článok 49 ods. 1 zmeneného zákona o organizácii správnych súdov.

Kedže Európska komisia sa domnievala, že Poľsko si prijatím týchto nových pravidiel nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z práva Únie,⁴⁹ podala na Súdny dvor žalobu o nesplnenie povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ.

V rozsudku vyhlásenom v tejto veci Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore vyhovel žalobe podanej Komisiou. Súdny dvor konštatuje, že tieto nové vnútroštátne ustanovenia zasahujú do nezávislosti sudcov zaručenej ustanoveniami článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s ustanoveniami článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a okrem toho porušujú jednak povinnosti, ktoré majú vnútroštátne súdy v rámci mechanizmu prejudiciálneho konania a jednak zásadu prednosti práva Únie. Ustanovenia zavádzajúce oznamovacie mechanizmy vo vzťahu ku sudcom a online zverejňovanie takto získaných údajov navyše porušujú právo na rešpektovanie súkromného života a právo na ochranu osobných údajov, ktoré sú zakotvené v Charte a v GDPR.

Pokiaľ ide v prvom rade o právomoc Súdneho dvora rozhodnúť o výhradách vznesených Komisiou, ktoré sa týkajú porušení ustanovení článku 19 ods. 1 ZEÚ v spojení s ustanoveniami článku 47 Charty, ako aj zásady prednosti práva Únie, Súdny dvor pripomína, že Únia je založená na hodnotách, ktoré sú spoločné pre členské štáty,⁵⁰ a že dodržiavanie týchto hodnôt predstavuje predchádzajúcu podmienku pristúpenia k Únii⁵¹. Únia takto združuje štáty, ktoré slobodne a dobrovoľne pristúpili k uvedeným hodnotám, ktorých rešpektovanie a podpora predstavujú základný predpoklad vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi. Dodržiavanie týchto hodnôt členským štátom je teda podmienkou požívania všetkých práv vyplývajúcich z uplatňovania Zmlúv na tento členský štát a nemožno ho redukovať na povinnosť, ktorú musí splniť kandidátska krajina, aby mohla vstúpiť do Únie, a od ktorej je po vstupe do Únie oslobodená. Súdny dvor v tejto súvislosti zdôrazňuje, že článok 19 ZEÚ konkretizuje hodnotu právneho štátu potvrdenú v článku 2 ZEÚ⁵² a stanovuje, že členským štátom prináleží, aby upravili systém opravných prostriedkov a postupov zaručujúcich osobám podliehajúcim súdnej právomoci dodržiavanie ich práva na účinnú súdnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie. Súdny dvor v dôsledku toho vyslovuje, že požiadavky, ktoré vyplývajú z dodržiavania takých hodnôt a zásad, ako je právny štát, účinná súdna ochrana a nezávislosť súdnictva, nemôžu mať vplyv na národnú identitu členského štátu v zmysle článku 4 ods. 2 ZEÚ.

⁴⁹ Komisia sa domnievala, že Poľsko si nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ – ktorý upravuje povinnosť členských štátov ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany – z článku 47 Charty –, ktorý sa týka práva na účinný prostriedok nápravy a na prístup k nezávislému a nestrannému súdu vopred zriadenému zákonom – z článku 267 druhého a tretieho odseku ZFEÚ –, ktorý upravuje možnosť (druhý odsek) určitých vnútroštátnych súdov a povinnosť (tretí odsek) iných vnútroštátnych súdov podať návrh na začatie prejudiciálneho konania – zo zásady prednosti práva Únie, z článkov 7 a 8 Charty, ako aj z článku 6 ods. 1 prvého pododseku písm. c) a e), z článku 6 ods. 3 a z článku 9 ods. 1 GDPR, ktoré sa týkajú práva na rešpektovanie súkromného života a práva na ochranu osobných údajov.

⁵⁰ Článok 2 ZEÚ.

⁵¹ Článok 49 ZEÚ.

⁵² Pozri k tomuto rozsudku z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 32), uvedený v oddiele II. 3. s názvom „Odmena“.

Súdny dvor tak zdôrazňuje, že pri výbere svojho ústavného modelu sú členské štáty povinné rešpektovať požiadavku nezávislosti súdov, ktorá vyplýva z článku 2 a z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, a že sú tak najmä povinné dbať na to, aby nedošlo k znížovaniu úrovne ich právnej úpravy v oblasti organizácie súdnictva z hľadiska hodnoty právneho štátu tým, že sa zdržia okrem iného prijímania pravidiel, ktoré by zasahovali do nezávislosti sudcov.

Súdny dvor okrem toho v tejto súvislosti pripomína, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ vykladaný s prihliadnutím na článok 47 Charty ukladá členským štátom jasnú a presnú povinnosť dosiahnuť určitý výsledok, s ktorou nie je spojená nijaká podmienka, najmä pokiaľ ide o nezávislosť a nestrannosť súdov, ktoré majú vykladať a uplatňovať právo Únie a stanovuje požiadavku, aby boli tieto sudy vopred zriadené zákonom, a má priamy účinok, ktorý v súlade so zásadou prednosti práva Únie vyžaduje, aby sa vylúčilo uplatnenie každého ustanovenia, judikatúry alebo vnútroštátnej praxe, ktorá je v rozpore s týmito ustanoveniami práva Únie. Keďže Súdny dvor má výlučnú právomoc poskytnúť konečný výklad práva Únie, je dotknutý vnútroštátny ústavný súd v prípade potreby povinný zmeniť svoju vlastnú judikatúru, ktorá je nezlučiteľná s právom Únie tak, ako ho vykladá Súdny dvor. Súdny dvor v dôsledku toho vyslovil, že má právomoc preskúmať výhrady vznesené Komisiou.

Pokiaľ ide v druhom rade o obsah výhrad vznesených Komisiou, Súdny dvor rozhodol, že Poľsko tým, že prijalo ustanovenia, ktoré sudcom ukladajú povinnosť oznamovať informácie o ich činnosti v združeniach a neziskových nadáciách, ako aj o ich členstve v politickej strane pred ich vymenovaním, a tým, že upravuje zverejňovanie týchto informácií,⁵³ porušilo právo na rešpektovanie súkromného života a právo na ochranu osobných údajov, ktoré sú zaručené v Charte⁵⁴, ako aj v GDPR⁵⁵.

V tejto súvislosti Súdny dvor po tom, čo dospel k záveru, že v tomto prípade sa uplatňuje GDPR, a konkrétnejšie článok 6 ods. 1 prvý pododsek písm. c) a e) a článok 9 ods. 1 tohto nariadenia, konštatoval, že ciele uvádzané Poľskom na podloženie dotknutých ustanovení, spočívajúce v znížení rizika, že sudcovia môžu byť pri výkone svojej funkcie ovplyvnení úvahami súvisiacimi so súkromnými alebo politickými záujmami, ako aj v posilnení dôvery osôb podliehajúcich súdnej právomoci v existenciu takejto nestrannosti, spadajú do cieľa všeobecného záujmu uznaného Úniou v zmysle článku 52 ods. 1 Charty alebo cieľa oprávneného verejného záujmu v zmysle GDPR⁵⁶. Súdny dvor však pripomína, že hoci takýto cieľ môže potom umožňovať obmedzenia výkonu práv zaručených v článkoch 7 a 8 Charty, je to tak iba vtedy, pokiaľ obmedzenia skutočne zodpovedajú takémuto cieľu a sú mu primerané.

⁵³ Článok 88a zmeneného zákona o organizácii všeobecných súdov, článok 45 ods. 3 zmeneného zákona o Najvyššom súde, ako aj článok 8 ods. 2 zmeneného zákona o organizácii správnych súdov.

⁵⁴ Článok 7 a článok 8 ods. 1 Charty.

⁵⁵ Článok 6 ods. 1 prvý pododsek písm. c) a e), článok 6 ods. 3 a článok 9 ods. 1 GDPR.

⁵⁶ V zmysle článku 6 ods. 3 a článku 9 ods. 2 písm. g) GDPR.

Súdny dvor, ktorý preskúmal nevyhnutnosť dotknutých opatrení, zdôrazňuje, že Poľsko neposkytlo jasné a konkrétne vysvetlenia uvádzajúce, z akých dôvodov môže povinné online zverejňovanie informácií o členstve sudcu v politickej strane pred jeho vymenovaním a počas výkonu jeho funkcie sudcu pred 29. decembrom 1989 skutočne prispieť k posilneniu práva osôb podliehajúcich súdnej právomoci na prejednanie ich záležitosti súdom spĺňajúcim požiadavku nestrannosti. Vzhľadom na osobitný kontext, v ktorom bola prijatá novela a uvedené opatrenia, sa Súdny dvor navyše domnieva, že tieto opatrenia boli v skutočnosti prijaté najmä preto, aby poškodili profesionálnu povest dotknutých sudcov a dojem, ktorý z nich majú osoby podliehajúce súdnej právomoci. Uvedené opatrenia sú preto nevhodné na dosiahnutie oprávneného cieľa uvádzaného v tomto prípade.

Pokiaľ ide o ostatné informácie týkajúce sa súčasného alebo minulého členstva sudcov v združení alebo v neziskovej nadácii, Súdny dvor sa domnieva, že *a priori* nemožno vylúčiť, že sprístupnenie takýchto informácií online prispieva k odhaleniu existencie prípadných konfliktov záujmov, ktoré môžu ovplyvniť nestranný výkon funkcie sudcami pri rozhodovaní v konkrétnych veciach, pričom takáto transparentnosť môže navyše všeobecnejšie prispieť k posilneniu dôvery osôb podliehajúcich súdnej právomoci v túto nestrannosť a v spravodlivosť. Súdny dvor však jednak uvádza, že v tomto prípade sa dotknuté osobné údaje vzťahujú najmä na obdobia pred dátumom, od ktorého je sudca povinný urobiť požadované vyhlásenie. Súdny dvor teda vyslovuje, že ak neexistuje časové obmedzenie dotknutých minulých období, nemožno sa domnievať, že opatrenia, o ktoré ide, sa obmedzujú na to, čo je striktne nevyhnutné na to, aby prispeli k posilneniu práva osôb podliehajúcich súdnej právomoci na prejednanie ich záležitosti súdom spĺňajúcim požiadavku nestrannosti. Okrem toho, pokiaľ ide o vyváženie, ktoré treba vykonať medzi sledovaným cieľom všeobecného záujmu a dotknutými právami, Súdny dvor najprv uvádza, že sprístupnenie dotknutých menovitých informácií online môže v závislosti od predmetu činnosti dotknutých združení alebo neziskových nadácií odhaľovať informácie o niektorých citlivých stránkach súkromného života dotknutých sudcov, najmä ich náboženské alebo filozofické presvedčenie. Súdny dvor ďalej podotýka, že spracovanie osobných údajov, o ktoré ide, vedie k tomu, že tieto údaje sú voľne sprístupnené na Internete širokej verejnosti a preto potenciálne neobmedzenému počtu osôb. Súdny dvor napokon uvádza, že v osobitnom kontexte, v ktorom boli prijaté dotknuté opatrenia, môže sprístupnenie týchto údajov online vystaviť dotknutých sudcov riziku nenáležitej stigmatizácie tým, že neoprávnene ovplyvní to, ako ich vnímajú tak osoby podliehajúce súdnej právomoci, ako aj verejnosť vo všeobecnosti, ako aj riziku, že im bude nenáležite bránené v ich služobnom postupe. Za týchto okolností Súdny dvor dochádza k záveru, že také spracovanie osobných údajov, ako je to, o ktoré ide, predstavuje zvlášť závažný zásah do základných práv dotknutých osôb na rešpektovanie ich súkromného života a na ochranu ich osobných údajov.

Súdny dvor, ktorý potom porovnal závažnosť tohto zásahu s dôležitosťou uvádzaného cieľa všeobecného záujmu, konštatuje, že vzhľadom na všeobecný a špecifický vnútroštátny kontext, v ktorom boli prijaté dotknuté opatrenia, a zvlášť závažné

dôsledky, ktoré z nich môžu vyplynúť pre dotknutých sudcov, nie je výsledok tohto porovnania vyvážený. Pri porovnaní s predchádzajúcim stavom vyplývajúcim z predtým existujúceho vnútroštátneho právneho rámca totiž sprístupnenie dotknutých osobných údajov online predstavuje potenciálne značný zásah do základných práv zaručených v článku 7 a v článku 8 ods. 1 Charty, pričom tento zásah nemožno v tomto prípade odôvodniť prípadnými výhodami, ktoré by z neho mohli vyplynúť z hľadiska predchádzania konfliktom záujmov u sudcov a zvýšenia dôvery v ich nestrannosť.

3. Odmena

Rozsudok z 27. februára 2018 (veľká komora), Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, [EU:C:2018:117](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 19 ods. 1 ZEÚ – Prostriedky nápravy – Účinná súdna ochrana – Nezávislosť sudcov – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 – Zníženie plátov vo vnútroštátnej verejnej správe – Opatrenia na sprísnenie rozpočtovej disciplíny“

Portugalský zákonodarca s účinnosťou od októbra 2014 dočasne znížil výšku plátov vyplácaných osobám zastávajúcim verejnú pozíciu a osobám vykonávajúcim funkciu vo verejnom sektore, vrátane sudcov Tribunal de Contas (Dvor audítorov, Portugalsko). Zákon z roku 2015 postupne od 1. januára 2016 tieto opatrenia na zníženie plátov zrušil.

Associação Sindical dos Juízes Portugueses (Odborová asociácia portugalských sudcov, ďalej len „ASJP“), konajúca v mene členov tohto súdu, podala proti týmto rozpočtovým opatreniam žalobu na Supremo Tribunal Administrativo (Najvyšší správny súd, Portugalsko). ASJP sa domnieva, že opatrenia zníženia plátov porušujú „zásadu nezávislosti sudcov“, ktorá je zakotvená nielen portugalskou Ústavou, ale aj právom Únie.

Podľa Najvyššieho správneho súdu sa dočasné zníženie plátov vo verejnom sektore zakladá na požiadavkách na zníženie nadmerného rozpočtového deficitu portugalského štátu, ktoré boli uložené portugalskej vláde Úniou najmä výmenou za finančnú pomoc tomuto členskému štátu. Najvyšší správny súd však uviedol, že portugalský štát je tiež povinný dodržiavať všeobecné zásady práva Únie, vrátane zásady nezávislosti sudcov, ktorá sa vzťahuje tak na súdy Únie, ako aj na vnútroštátne súdy. Podľa Najvyššieho správneho súdu sa totiž výkon účinnej súdnej ochrany práv vyplývajúcich z právneho poriadku Únie zabezpečuje v prvom rade prostredníctvom vnútroštátnych súdov. Tieto súdy majú vykonávať danú ochranu v súlade so zásadami nezávislosti a nestrannosti. Najvyšší správny súd zdôraznil, že nezávislosť súdnych orgánov závisí od záruk spojených s postavením ich členov, a to vrátane ich odmeňovania. Preto sa pýtal Súdneho dvora, či zásada nezávislosti sudcov bráni tomu, aby sa na členov súdnej moci členského štátu uplatnili všeobecné opatrenia na zníženie plátov, ako je to

v prejednávanej veci, spojené s požiadavkami týkajúcimi sa zníženia nadmerného rozpočtového deficitu, ako aj programom finančnej pomoci Únie.

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore vo svojom rozsudku najprv zdôraznil, že v článku 19 ZEÚ, v ktorom sa presnejšie vyjadruje hodnota právneho štátu uvedená v článku 2 ZEÚ, sa povinnosť zabezpečiť súdne preskúmanie v právnom poriadku Únie priznáva nielen Súdnemu dvoru, ale aj vnútroštátnym súdom. V tejto súvislosti pripomenul, že samotná existencia účinného súdneho preskúmavania na účely dodržania ustanovení práva Únie je súčasťou existencie právneho štátu. Každý členský štát musí zabezpečiť, aby orgány, ktoré sa v zmysle práva Únie považujú za „súdny orgán“, patriace do systému opravných prostriedkov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, spĺňali požiadavky účinnej súdnej ochrany. Preto pokiaľ môže Dvor audítorov rozhodovať ako súdny orgán v zmysle uvedenom o otázkach súvisiacich s uplatňovaním alebo výkladom práva Únie, Portugalsko musí zabezpečiť, aby tento orgán spĺňal požiadavky na účinnú súdnu ochranu.

Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že na zaručenie tejto ochrany je prvoradé, aby bola zabezpečená ochrana nezávislosti takého orgánu, ako to potvrdzuje článok 47 druhý odsek Charty, ktorý medzi požiadavkami týkajúcimi sa základného práva na účinný prostriedok nápravy stanovuje právo na prístup k „nezávislému“ súdu. Záruka nezávislosti sa totiž vyžaduje nielen na úrovni Únie, ale aj na úrovni členských štátov s ohľadom na vnútroštátne súdy. Toto hľadisko nezávislosti osobitne predpokladá, že dotknutý orgán vykonáva svoje úlohy samostatne, nikomu hierarchicky nepodlieha ani nie je podriadený a od nikoho neprijíma príkazy alebo inštrukcie, bez ohľadu na ich pôvod, čím je chránený pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť nezávislosť rozhodovania jeho členov a ovplyvniť ich rozhodnutia. Podľa Súdného dvora pritom vnímanie finančného ohodnotenia sudcov vo výške zodpovedajúcej významu nimi vykonávanej funkcie predstavuje záruku, ktorá je inherentnou súčasťou ich nezávislosti.

Súdny dvor však zároveň konštatoval, že predmetné opatrenia zníženia platov neboli osobitne prijaté voči členom Dvora audítorov a javia sa ako všeobecné opatrenia, ktorých cieľom je, aby všetky osoby pôsobiace vo verejnej službe prispeli k úsporným opatreniam. Tieto opatrenia boli okrem toho dočasné a boli definitívne zrušené 1. októbra 2016. Súdny dvor preto rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ nebráni uplatneniu takých všeobecných opatrení na zníženie platov, o aké ide vo veci samej, spojených s požiadavkami týkajúcimi sa zníženia nadmerného rozpočtového deficitu, ako aj programom finančnej pomoci Únie.

4. Delegovanie

Rozsudok zo 16. novembra 2021 (veľká komora), Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a i. (C-748/19 až C-754/19, [EU:C:2021:931](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Nezávislosť súdnictva – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje možnosť ministra spravodlivosti delegovať sudcov na sudy vyššieho stupňa a odvolať toto delegovanie – Rozhodovacie zloženie senátov v trestných veciach zahŕňajúce aj sudcov delegovaných ministrom spravodlivosti – Smernica (EÚ) 2016/343 – Prezumpcia nevinoty“

Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko) sa v rámci siedmich trestných vecí, ktoré prejednával, pýtal na súlad rozhodovacích zložení senátov, ktoré majú rozhodovať o týchto veciach, s právom Únie, keďže v týchto zloženiach je prítomný sudca delegovaný na základe rozhodnutia ministra spravodlivosti podľa zákona o organizácii všeobecných súdov⁵⁷.

Podľa tohto súdu minister spravodlivosti môže na základe poľských pravidiel týkajúcich sa delegovania sudcov prideliť sudcu delegovaním na trestný súd vyššieho stupňa podľa kritérií, ktoré nie sú oficiálne známe, a bez toho, aby rozhodnutie o delegovaní mohlo byť predmetom súdneho preskúmania. Okrem toho minister spravodlivosti môže kedykoľvek toto delegovanie odvolať, pričom takéto odvolanie nepodlieha vopred stanoveným právnym kritériám a nemusí byť odôvodnené.

V tomto kontexte sa vnútroštátny súd rozhodol položiť Súdnemu dvoru otázku týkajúcu sa súladu vyššie uvedených pravidiel s článkom 19 ods. 1 prvým odsekom ZEÚ⁵⁸ a toho, či tieto pravidlá majú dosah na prezumpciu nevinoty uplatniteľnú v trestných konaniach, vyplývajúcu najmä zo smernice 2016/343.

Súdny dvor rozsudkom vyhláseným veľkou komorou rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ, ako aj so smernicou 2016/343⁵⁹ bránia vnútroštátnym ustanoveniam, podľa ktorých môže minister spravodlivosti členského štátu na základe nezverejnených kritérií na jednej strane delegovať sudcu na trestný súd vyššieho stupňa na dobu určitú alebo neurčitú, a na druhej strane kedykoľvek na základe rozhodnutia, ktoré nie je odôvodnené, toto delegovanie odvolať bez ohľadu na to, či k uvedenému delegovaniu došlo na dobu určitú alebo neurčitú.

Na úvod Súdny dvor konštatoval, že poľské všeobecné sudy, ku ktorým patrí Krajský súd Varšava, patria do poľského systému prostriedkov nápravy v „oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“ v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. Na to, aby tieto

⁵⁷ Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych (zákon o organizácii všeobecných súdov) z 27. júla 2001 v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (Dz. U. z roku 2019, položka 52).

⁵⁸ Podľa tohto ustanovenia „[č]lenské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany“.

⁵⁹ Článok 6 ods. 1 a 2 smernice 2016/343.

súdy mohli zaistiť účinnú súdnu ochranu vyžadovanú týmto ustanovením, je zachovanie ich nezávislosti prvoradé. Dodržanie tejto požiadavky nezávislosti vyžaduje najmä, aby pravidlá, ktorými sa riadi delegovanie sudcov, poskytovali záruky, ktoré sú potrebné na to, aby sa zabránilo akémukoľvek riziku využitia takéhoto delegovania ako nástroja politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí.

V tejto súvislosti Súdny dvor zdôraznil, že hoci skutočnosť, že minister spravodlivosti môže delegovať sudcov len s ich súhlasom, predstavuje dôležitú procesnú záruku, existuje niekoľko skutočností, ktoré podľa vnútroštátneho súdu oprávňujú tohto ministra týchto sudcov ovplyvňovať, takže môžu vzniknúť pochybnosti o ich nezávislosti. Súdny dvor analyzoval tieto rôzne elementy a rozhodol v prvom rade, že na to, aby sa zabránilo svojvôli a riziku manipulácie, musia byť rozhodnutie o delegovaní sudcu a rozhodnutie o ukončení tohto delegovania prijaté na základe vopred známych kritérií a riadne odôvodnené. Okrem toho, keďže odvolanie delegovania sudcu bez jeho súhlasu môže mať pre neho obdobné účinky ako disciplinárna sankcia, takéto opatrenie by malo byť možné napadnúť na súde v súlade s konaním, ktoré plne zaručuje právo na obhajobu. Ďalej s poukázaním na to, že minister spravodlivosti zastáva aj funkciu generálneho prokurátora, Súdny dvor konštatoval, že má v danej trestnej veci právomoc vo vzťahu k riadnym prokurátorom a zároveň vo vzťahu k delegovaným sudcom, čo môže vyvolávať oprávnené pochybnosti vo vnímaní osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o nestrannosť uvedených delegovaných sudcov. Nakoniec sudcovia delegovaní do rozhodovacích zložení senátov, ktoré majú rozhodovať v sporoch vo veci samej, pokračujú súčasne vo vykonávaní funkcií zástupcov disciplinárneho úradníka sudcov všeobecných súdov, ktorý je orgánom povereným vedením disciplinárnych konaní, ktoré môžu byť vedené proti sudcom. Kumulovanie týchto dvoch funkcií v kontexte, keď sú zástupcovia disciplinárneho úradníka vo veciach sudcov všeobecných súdov takisto menovaní ministrom spravodlivosti, môže vyvolať oprávnené pochybnosti vo vnímaní osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť ostatných členov dotknutých rozhodovacích zložení senátov vonkajšími činiteľmi.

Tieto rôzne skutočnosti, posudzované spoločne, sú s výhradou posúdení, ktoré prináležia vykonať vnútroštátnemu súdu, takej povahy, že môžu viesť k záveru, že minister spravodlivosti má na základe kritérií, ktoré nie sú známe, právomoc delegovať sudcov na súdy vyššieho stupňa, ako aj ich delegovanie ukončiť, pričom toto rozhodnutie nemusí odôvodniť, čo má za následok, že počas doby ich delegovania neposkytujú títo sudcovia záruky a nezávislosť, ktoré by mal v právnom štáte zvyčajne poskytovať každý sudca. Takúto právomoc nemožno považovať za zlučiteľnú s povinnosťou dodržiavať požiadavku nezávislosti.

5. Preradenie

Rozsudok zo 6. októbra 2021 (veľká komora), W. Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie) (C-487/19, [EU:C:2021:798](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Zásada neodvolateľnosti a zásada nezávislosti sudcov – Preradenie sudcu všeobecného súdu bez jeho súhlasu – Odvolanie – Rozhodnutie o zamietnutí z dôvodu neprípustnosti, prijaté sudcom Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) [Najvyšší súd (senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné), Poľsko]] – Sudca vymenovaný prezidentom Poľskej republiky na základe uznesenia Štátnej súdnej rady, napriek súdnemu rozhodnutiu nariaďujúcemu pozastavenie platnosti tohto uznesenia až dovtedy, kým Súdny dvor nevydá rozsudok v prejudiciálnom konaní – Sudca, ktorý nie je nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom – Prednosť práva Únie – Možnosť považovať takéto rozhodnutie o zamietnutí za neplatné“

V tomto rozsudku, ktorého skutkový a právny rámec bol opísaný vyššie,⁶⁰ Súdny dvor konštatoval, že všeobecný súd, akým je poľský krajský súd, patrí do poľského systému opravných prostriedkov v „oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“, v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. Na to, aby takýto súd mohol zaručiť účinnú súdnu ochranu, ktorú toto ustanovenie vyžaduje, je prvoradé zachovanie jeho nezávislosti. Preradenie sudcu bez jeho súhlasu pritom potenciálne môže porušiť zásady neodvolateľnosti a nezávislosti sudcov. Je totiž spôsobilé mať vplyv na rozsah právomocí dotknutého sudcu a vybavovanie vecí, ktoré mu boli pridelené, a tiež výrazne ovplyvniť jeho život a kariéru; môže tak predstavovať prostriedok vykonávania kontroly nad obsahom súdnych rozhodnutí a mať dôsledky analogické s dôsledkami disciplinárnej sankcie. V dôsledku uvedeného požiadavka nezávislosti sudcov vyžaduje, aby režim uplatniteľný na preradenia týchto sudcov bez ich súhlasu poskytoval záruky potrebné na to, aby sa zabránilo ohrozeniu tejto nezávislosti priamymi alebo nepriamymi vonkajšími zásahmi. Proti takýmto opatreniam spočívajúcim v preradení, o ktorých je možné rozhodnúť iba z legitímnych dôvodov týkajúcich sa predovšetkým prerozdelenia dostupných zdrojov, by tak malo byť možné podať opravný prostriedok na súd v súlade s postupom plne zaručujúcim práva na obranu.

⁶⁰ Pokiaľ ide o skutkový a právny rámec sporu, pozri oddiel II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

6. Povyšovanie

Rozsudok zo 7. septembra 2023 (prvá komora), Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ (C-216/21, [EU:C:2023:628](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rozhodnutie 2006/928/ES – Mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii – Článok 2 ZEÚ – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Právny štát – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 – Nezávislosť sudcov – Vnútroštátna právna úprava, ktorou sa mení režim povyšovania sudcov“

V roku 2019 Consiliul Superior al Magistraturii (Najvyššia súdna rada, Rumunsko) (ďalej len „CSM“) schválila reformu postupu povyšovania sudcov na vyššie súdy. Združenie „Fórum sudcov Rumunska“ a jednotlivci spochybnili túto reformu pred Curtea de Apel Ploiești (Odvolací súd Ploješť, Rumunsko).

Žalobcovia vo veci samej tvrdili, že nahradenie predchádzajúcich písomných skúšok hodnotením práce a správania uchádzačov predsedom a členmi súdu vyššieho stupňa by spôsobilo, že systém povyšovania by bol subjektívny a svojvoľný. Odvolací súd Ploješť sa pýtal Súdneho dvora na zlučiteľnosť takejto reformy so zásadou nezávislosti súdov.

Súdny dvor vo svojom rozsudku rozhodol, že vnútroštátna právna úprava týkajúca sa režimu povyšovania sudcov musí zaručiť dodržiavanie zásady nezávislosti súdov.

V tomto kontexte Súdny dvor tiež rozhodol, že právo Únie v zásade nebráni tomu, aby bolo povýšenie sudcov na súd vyššieho stupňa založené na hodnotení ich práce a ich správania komisiou zloženou z predsedu a členov tohto súdu vyššieho stupňa. Hmotnoprávne podmienky a procesné pravidlá, ktorými sa riadi prijímanie rozhodnutí o povýšení, však musia byť také, že u osôb podliehajúcich súdnej právomoci nemôžu po vymenovaní dotknutých osôb vyvolať oprávnené pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti dotknutých sudcov.

Súdny dvor poznamenal, že postup povyšovania sudcov vo funkcii na súdoch nižšieho stupňa v Rumunsku je rozdelený na dve fázy. Prvá fáza, ktorá umožňuje byť povýšený „na miesto“ bez zmeny pridelenia, spočíva na písomnom výberovom konaní určenom na posúdenie tak teoretických, ako aj praktických schopností uchádzačov. Druhá fáza, nazývaná „skutočné povýšenie“, umožňuje uchádzačom, ktorí už boli povýšení „na miesto“, aby boli skutočne pridelení na súd vyššieho stupňa.

Až v rámci tejto druhej fázy vykonáva hodnotenie komisia zložená, na úrovni jednotlivých odvolacích súdov, z jeho predsedu a štyroch jeho členov určených Útvorom pre sudcov CSM.

Hoci reforma druhej fázy môže podľa Odvolacieho súdu Ploješť viesť ku koncentrácii právomocí v rukách niektorých členov hodnotiacej komisie, konkrétne jej predsedu, nemožno ju ako takú považovať za nezlučiteľnú s právom Únie.

Je úlohou Odvolacieho súdu Ploješť, aby overil, či táto koncentrácia právomocí môže v praxi sama osebe alebo v spojení s inými faktormi ponúknuť osobám, ktorých sa týka, schopnosť ovplyvniť smerovanie rozhodnutí dotknutých sudcov, a tým spôsobiť nedostatok nezávislosti alebo dojem zaujatosti týchto sudcov, čo by mohlo narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci. Podľa Súdneho dvora spis neobsahuje žiadnu skutočnosť, ktorá by preukazovala, že táto prípadná koncentrácia právomocí by sama osebe mohla v praxi viesť k takejto spôsobilosti ovplyvňovania, ani nič iné, čo by v spojení s uvedenou koncentráciou právomocí mohlo vyvolávať také účinky, ktoré by boli u osôb podliehajúcich súdnej právomoci spôsobilé vyvolať pochybnosti o nezávislosti povýšených sudcov.

Pokiaľ ide o hmotnoprávne podmienky, ktorými sa riadi prijímanie rozhodnutí o skutočnom povýšení, a osobitne hodnotenie práce a správania uchádzačov, vychádza sa z kritérií, ktoré sa javia ako relevantné na účely posúdenia ich odborných kvalít. Zdá sa, že tieto kritériá sú predmetom objektívnych posúdení na základe overiteľných prvkov.

Pokiaľ ide o procesné pravidlá, ktorými sa riadi prijímanie týchto rozhodnutí, tiež sa nezdá, že by mohli ohroziť nezávislosť povýšených sudcov. Hodnotiaca komisia musí svoje hodnotenia odôvodniť a dotknutý uchádzač ich môže napadnúť pred Útvorom pre sudcov CSM.

7. Disciplinárna zodpovednosť

Rozsudok z 26. marca 2020 (veľká komora), Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, [EU:C:2020:234](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Zásada nezávislosti súdnictva – Disciplinárny režim uplatniteľný na vnútroštátnych sudcov – Právomoc Súdneho dvora – Článok 267 ZFEÚ – Prípustnosť – Výklad potrebný na to, aby vnútroštátny súd mohol vydať svoj rozsudok – Pojem“

Súdny dvor svojím rozsudkom vyhláseným veľkou komorou rozhodol, že návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podali Sąd Okręgowy w Łodzi (Krajský súd Lodž, Poľsko) a Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko), sú neprípustné. Týmito dvomi návrhmi sa vnútroštátne sudy v podstate pýtajú Súdneho dvora na súlad novej poľskej právnej úpravy, ktorá upravuje disciplinárny režim sudcov, s právom jednotlivcov na účinnú súdnu ochranu zaručeným článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ.

Prvá vec (C-558/18) sa týka sporu medzi mestom Łowicz v Poľsku a Štátnou pokladnicou v súvislosti so žiadosťou o zaplatenie verejných dotácií. Vnútroštátny súd spresnil, že je pravdepodobné, že rozhodnutie, ktoré sa v danej veci prijme, bude pre štátnu pokladnicu nepriaznivé. Druhá vec (C-563/18) sa týka trestného konania začatého proti trom osobám za trestné činy, ktorých sa dopustili v rokoch 2002 a 2003, pričom vnútroštátny súd im bude musieť priznať mimoriadne zníženie trestu z dôvodu, že páchatelia spolupracovali s orgánmi činnými v trestnom konaní a priznali vytýkané skutky. Oba návrhy na začatie prejudiciálneho konania poukazujú na obavy, že proti samosudcovi, ktorý je zodpovedný za každú z vecí, sa začne disciplinárne konanie v dôsledku takýchto rozhodnutí. Vnútroštátne súdy poukazujú na legislatívne reformy v Poľsku v roku 2017, ktoré vedú k spochybneniu objektivity a nestrannosti disciplinárnych konaní voči sudcom a ohrozujú nezávislosť poľských súdov. Predovšetkým zdôrazňujú právomoc značného vplyvu zverenú v súčasnosti ministrovi spravodlivosti v disciplinárnych konaniach voči sudcom všeobecných súdov a podčiarkujú neexistenciu primeraných záruk spojených s touto právomocou. Podľa vnútroštátnych súdov takto koncipované disciplinárne konania priznávajú zákonodarným a výkonným orgánom prostriedok ako vytesniť sudcov, ktorých rozhodnutia sa im nehodia, a ako týmto spôsobom ovplyvniť súdne rozhodnutia, ktoré majú vydať.

Po tom, čo Súdny dvor potvrdil svoju právomoc vykladať článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, vyjadril sa k prípustnosti týchto dvoch návrhov na začatie prejudiciálneho konania. V tejto súvislosti najprv pripomenul, že podľa článku 267 ZFEÚ požadované rozhodnutie o prejudiciálnej otázke musí byť „nevyhnutné“ na to, aby umožnilo vnútroštátnemu súdu „vydať svoj rozsudok“. Zároveň spresnil, že v súlade s výkladom tohto ustanovenia uskutočneným Súdny dvorom prejudiciálne konanie predovšetkým predpokladá, že pred vnútroštátnymi súdmi skutočne prebieha konanie, v rámci ktorého súdy majú zohľadniť rozsudok vydaný v prejudiciálnom konaní. Súdny dvor, ktorý vyzdvihol dôležitosť svojej úlohy v rámci návrhov na začatie prejudiciálneho konania, a to úlohy pomáhať vnútroštátnemu súdu pri vyriešení konkrétneho sporu, ktorý prejednáva, následne konštatoval, že musí existovať spojitosť medzi týmto sporom a ustanoveniami práva Únie, o ktorých výklad sa žiada. Táto spojitosť musí byť taká, aby bol tento výklad objektívne nevyhnutný na rozhodnutie, ktoré musí vnútroštátny súd prijať.

V prejednávanej veci Súdny dvor konštatoval po prvé, že spory vo veci samej nemajú žiadnu spojitosť s právom Únie, a najmä s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, ktorého sa týkajú prejudiciálne otázky. Z tohto dôvodu Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátne súdy nemajú uplatniť toto právo s cieľom správne meritórne rozhodnúť v uvedených veciach samých. Po druhé Súdny dvor pripomenul, že už rozhodol, že prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu procesných ustanovení práva Únie, ktoré je dotknutý vnútroštátny súd povinný uplatniť na vydanie svojho rozsudku,⁶¹ sú prípustné,

⁶¹ Rozsudok Súdneho dvora zo 17. februára 2011, Weryński (C-283/09, [EU:C:2011:85](#)).

o takýto prípad však nejde pri otázkach položených v rámci oboch prejednávanych vecí. Po tretie Súdny dvor uviedol, že sa nezdá, že by odpoveď na tieto otázky mohla vnútroštátnym súdom poskytnúť výklad práva Únie, ktorý by im umožnil rozhodnúť o procesných otázkach vnútroštátneho práva predtým, ako budú môcť rozhodnúť o merite sporov vo veciach samých.⁶² V dôsledku toho Súdny dvor rozhodol, že z návrhov na začatie prejudiciálneho konania nevyplýva, že by medzi ustanovením práva Únie uvedeným v prejudiciálnych otázkach a spormi vo veciach samých existovala spojitosť, ktorá by zabezpečila nevyhnutnosť požadovaného výkladu na to, aby vnútroštátne súdy mohli na základe záverov vyplývajúcich z takéhoto výkladu prijať svoje rozsudky. Preto dospel k záveru, že položené otázky majú všeobecnú povahu a z tohto dôvodu návrhy na začatie prejudiciálneho konania musia byť vyhlásené za neprípustné.

Napokon Súdny dvor pripomenul, že nie je prípustné, aby vnútroštátne ustanovenia vystavovali vnútroštátnych sudcov disciplinárnym konaniam z dôvodu, že predložili Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania.⁶³ Takáto vyhliadka disciplinárnych konaní by totiž mohla ohroziť účinný výkon možnosti dotknutých vnútroštátnych sudcov obrátiť sa na Súdny dvor a výkon funkcií súdov poverených uplatňovaním práva Únie, ktoré im zverujú Zmluvy. Súdny dvor v tejto súvislosti spresnil, že absencia vystavenia takýmto disciplinárnym konaniam alebo sankciám predstavuje okrem iného inherentnú záruku ich nezávislosti.

Rozsudok z 15. júla 2021 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, [EU:C:2021:596](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov – Právny štát – Nezávislosť sudcov – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Disciplinárne previnenia vyplývajúce z obsahu súdnych rozhodnutí – Nezávislé disciplinárne súdy zriadené zákonom – Dodržanie primeranej lehoty a práva na obhajobu v disciplinárnych konaniach – Článok 267 ZFEÚ – Obmedzenie práva a povinnosti vnútroštátnych súdov predkladať Súdnemu dvoru návrhy na začatie prejudiciálneho konania“

V tomto rozsudku, ktorého skutkový a právny rámec bol opísaný vyššie,⁶⁴ Súdny dvor zasadaajúci vo veľkej komore vyhovel žalobe o nesplnenie povinnosti podanej Komisiou. Na jednej strane Súdny dvor konštatuje, že nový disciplinárny režim sudcov ohrozuje ich nezávislosť. Na druhej strane ten istý režim neumožňuje dotknutým sudcom nezávisle si plniť povinnosti, ktoré od nich vyžaduje mechanizmus prejudiciálneho konania.

⁶² Rozsudok Súdneho dvora z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (spojené veci C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“.

⁶³ Uznesenie predsedu Súdneho dvora z 1. októbra 2018, Miasto Łowicz a Prokuratura Okręgowa w Płocku (spojené veci C-558/18 a C-563/18, EU:C:2018:923).

⁶⁴ Pokiaľ ide o skutkový a právny rámec sporu, pozri oddiel I. 2. s názvom „Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania“.

Súdny dvor rozhodol, že Poľsko si nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, a to stanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany.

Súdny dvor pripomenul, že podľa ustálenej judikatúry článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a požiadavka nezávislosti sudcov vyplývajúca z tohto ustanovenia vyžadujú, aby disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov vnútroštátnych súdov patriacich do ich systému opravných prostriedkov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, poskytoval potrebné záruky s cieľom predísť akémukoľvek riziku toho, že takýto režim bude využitý ako systém politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí, čo si vyžaduje najmä prijatie pravidiel, ktoré vymedzujú správanie predstavujúce disciplinárne previnenia a predpokladajú zásah nezávislého orgánu v súlade s postupom, ktorý v plnom rozsahu zaručuje práva zakotvené v článkoch 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie, najmä právo na obhajobu, ako aj možnosť napadnúť na súde rozhodnutia disciplinárnych orgánov.

Podľa Súdneho dvora pritom Poľsko v prvom rade nezaručilo nezávislosť a nestrannosť disciplinárneho senátu, a tak narušilo nezávislosť sudcov tým, že im nezabezpečilo, aby disciplinárne konania začaté proti nim boli predmetom preskúmania zo strany orgánu poskytujúceho takéto záruky. V súlade so zásadou delby moci musí byť zaručená nezávislosť súdov vo vzťahu k zákonodarnej a výkonnej moci. Na základe legislatívnej reformy z roku 2017 pritom postup vymenovania sudcov Sądu Najwyższy (Najvyšší súd), a najmä členov disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu, do značnej miery určuje Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“) – orgán, ktorý bol výrazne reorganizovaný zo strany poľskej výkonnej a zákonodarnej moci. Súdny dvor tiež uviedol, že disciplinárny senát má byť zložený výlučne z nových sudcov vybraných KRS, ktorí doposiaľ nezasadali na Najvyššom súde a ktorí budú mať nárok na výrazne vyšší plat a osobitne vysoký stupeň organizačnej, funkčnej a finančnej samostatnosti v porovnaní s podmienkami prevládajúcimi v iných súdnych senátoch na tomto súde. Všetky tieto prvky môžu vo vnímaní osôb podliehajúcich súdnej právomoci vyvolávať oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť tohto disciplinárneho orgánu priamymi alebo nepriamymi vplyvmi poľskej zákonodarnej a výkonnej moci a jeho neutralitu vo vzťahu k jednotlivým záujmom v konaní.

V druhom rade Súdny dvor v tejto súvislosti s prihliadnutím na skutočnosť, že nezávislosť a nestrannosť disciplinárneho senátu nie sú zaručené, uviedol, že Poľsko umožnilo, aby v prípade sudcov všeobecných súdov mohol byť obsah súdnych rozhodnutí kvalifikovaný ako disciplinárne previnenie. Súdny dvor pripomenul potrebu predísť tomu, že disciplinárny režim bude použitý na účely politickej kontroly súdnych rozhodnutí alebo nátlaku na sudcov, a poznamenal, že v prejednávanej veci nový disciplinárny režim sudcov, ktorý nespĺňa požiadavky jasnosti a určitosti, pokiaľ ide o správanie, ktoré môže založiť zodpovednosť týchto sudcov, tiež zasahuje do ich nezávislosti.

V treťom rade Poľsko na jednej strane tiež nezaručilo, že disciplinárne konania vedené proti sudcom všeobecných súdov budú posúdené v primeranej lehote, čím opäť narušilo nezávislosť týchto sudcov. Podľa nového disciplinárneho režimu totiž sudca, proti ktorému sa viedlo disciplinárne konanie ukončené právoplatným súdnym rozhodnutím, môže byť opätovne predmetom takýchto konaní v tej istej veci, v dôsledku čoho bude neustále vystavený potenciálnej hrozbe takýchto konaní. Na druhej strane nové procesné pravidlá uplatniteľné v oblasti disciplinárnych konaní voči sudcom môžu obmedziť práva obvinených sudcov na obhajobu. Podľa tohto nového režimu totiž úkony spojené s ustanovením právneho zástupcu sudcu a prevzatím obhajoby týmto zástupcom nespôsobujú prerušenie konania a navyše konanie môže prebiehať napriek ospravedlnenej neprítomnosti sudcu alebo jeho právneho zástupcu. Okrem toho tieto nové procesné pravidlá, predovšetkým keď tak ako v prejednávanej veci spadajú do kontextu disciplinárneho režimu vykazujúceho už spomínané nedostatky, môžu prispieť k zvýšeniu rizika použitia disciplinárneho režimu ako systému politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí.

V štvrtom rade Súdny dvor rozhodol, že Poľská republika tým, že zveruje vyššie uvedenému predsedovi vyššie uvedeného disciplinárneho senátu diskrečnú právomoc určiť disciplinárny súd príslušný na prvom stupni vo veciach týkajúcich sa sudcov všeobecných súdov, nezaručuje, aby takéto veci preskúmal súd „zriadený zákonom“, ako to vyžaduje aj článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ.

Rozsudok z 21. decembra 2021 (veľká komora), Euro Box Promotion a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rozhodnutie 2006/928/ES – Mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii – Povaha a právne účinky – Záväznosť vo vzťahu k Rumunsku – Právny štát – Nezávislosť súdov – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Boj proti korupcii – Ochrana finančných záujmov Únie – Článok 325 ods. 1 ZFEÚ – Dohovor ‚PIF‘ – Trestné konania – Nálezy Curtea Constituțională (Ústavný súd, Rumunsko) týkajúce sa zákonnosti vykonávania niektorých dôkazov a zloženia senátov rozhodujúcich o závažnej korupcii – Povinnosť vnútroštátnych súdov zabezpečiť plný účinok rozhodnutí Curtea Constituțională (Ústavný súd) – Disciplinárna zodpovednosť sudcov v prípade nerešpektovania týchto rozhodnutí – Právomoc neuplatniť rozhodnutia Curtea Constituțională (Ústavný súd), ktoré nie sú v súlade s právom Únie – Zásada prednosti práva Únie“

V tomto rozsudku, ktorého skutkový a právny rámec bol opísaný vyššie,⁶⁵ Súdny dvor rozhodol o zlučiteľnosti uplatnenia judikatúry Curtea Constituțională (Ústavný súd, Rumunsko) s právom Únie.

⁶⁵ Pokiaľ ide o skutkový a právny rámec sporu, pozri oddiel I. 2. s názvom „Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania“.

Právo Únie nebráni tomu, aby rozhodnutia Ústavného súdu zaväzovali všeobecné súdy, avšak pod podmienkou, že je zaručená nezávislosť Ústavného súdu najmä od zákonodarnej a výkonnej moci. Naopak toto právo bráni tomu, aby nerešpektovanie takýchto rozhodnutí spôsobilo vznik disciplinárnej zodpovednosti vnútroštátnych sudcov.

Po prvé, keďže existencia účinného súdneho preskúmania na účely zabezpečenia dodržania práva Únie je inherentnou súčasťou právneho štátu, každý súd, ktorý má uplatňovať alebo vykladať právo Únie, musí spĺňať požiadavky účinnej súdnej ochrany. Na to je prvoradá nezávislosť súdov. V tejto súvislosti sudcovia musia byť chránení pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť ich nezávislosť. Navyše v súlade so zásadou delby moci, ktorou sa vyznačuje fungovanie právneho štátu, musí byť nezávislosť súdov zaručená najmä vo vzťahu k zákonodarnej a výkonnej moci.

Po druhé, aj keď právo Únie neukladá členským štátom nejaký konkrétny ústavný model upravujúci vzťahy medzi jednotlivými zložkami štátnej moci, podľa Súdneho dvora to neznamena, že by členské štáty nemuseli dodržiavať predovšetkým požiadavky nezávislosti súdov, ktoré z tohto práva vyplývajú. Za týchto okolností rozhodnutia ústavného súdu môžu zaväzovať všeobecné súdy za predpokladu, že vnútroštátne právo zaručuje nezávislosť tohto ústavného súdu najmä od zákonodarnej a výkonnej moci. Naopak ak vnútroštátne právo túto nezávislosť nezaručuje, právo Únie bráni takejto vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, keďže taký ústavný súd nedokáže zabezpečiť účinnú súdnu ochranu, ktorú právo Únie vyžaduje.

Po tretie zachovanie nezávislosti súdov predpokladá, že disciplinárny režim poskytuje potrebné záruky s cieľom predísť akémukoľvek riziku, že bude využitý ako systém politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí. V tejto súvislosti skutočnosť, že súdne rozhodnutie obsahuje prípadné pochybenie vo výklade a uplatňovaní pravidiel vnútroštátneho práva a práva Únie alebo v posúdení skutkových okolností a hodnotení dôkazov, nemôže sama osebe viesť ku vzniku disciplinárnej zodpovednosti dotknutého sudcu. Vznik disciplinárnej zodpovednosti sudcu z dôvodu súdneho rozhodnutia totiž musí byť obmedzený na celkom výnimočné prípady a musí podliehať zárukám, ktoré majú zabrániť riziku vyvíjania vonkajšieho tlaku na obsah súdnych rozhodnutí. Vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej nerešpektovanie rozhodnutí ústavného súdu sudcami vnútroštátnych všeobecných súdov môže spôsobiť ich disciplinárnu zodpovednosť, uvedené podmienky nedodržiava.

Rozsudok z 22. februára 2022 (veľká komora), RS (Účinnosť rozhodnutí ústavného súdu) (C-430/21, [EU:C:2022:99](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Nezávislosť súdnictva – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Prednosť práva Únie – Neexistencia právomoci vnútroštátneho súdu preskúmať, či je v súlade s právom Únie

vnútroštátna právna úprava, ktorá je podľa rozhodnutia ústavného súdu dotknutého členského štátu v súlade s ústavou – Disciplinárne stíhanie“

Súdny dvor mal rozhodnúť o zásade nezávislosti sudcov upravenej v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ v spojení najmä so zásadou prednosti práva Únie v kontexte, v ktorom všeobecný súd členského štátu nie je podľa vnútroštátneho práva oprávnený skúmať súlad s právom Únie vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorej súlade s ústavou rozhodol Ústavný súd tohto členského štátu, a vnútroštátnemu sudcovi hrozí disciplinárne konanie a disciplinárne sankcie, pokiaľ takéto skúmanie vykoná.

V prejednávanej veci bol RS odsúdený v trestnom konaní v Rumunsku. Jeho manželka teda podala trestné oznámenie okrem iného proti viacerým predstaviteľom justície za trestné činy, ktorých sa údajne dopustili v rámci uvedeného trestného konania. Následne RS podal na Curtea de Apel Craiova (Odvolací súd Craiova, Rumunsko) sťažnosť, ktorou vytýkal prieťahy v trestných konaniach začatých po tomto oznámení.

Odvolací súd Craiova sa domnieva, že na to, aby rozhodol o tejto sťažnosti, je potrebné posúdiť, či je v súlade s právom Únie⁶⁶ vnútroštátna právna úprava, ktorou sa zriadil špecializovaný odbor prokuratúry poverenej vyšetrovaním trestných činov v rámci justície – takéto vyšetrovanie začalo vo veci samej. Vzhľadom na nález Curtea Constituțională (Ústavný súd, Rumunsko)⁶⁷, vydaný po rozsudku Súdneho dvora vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ a i.⁶⁸, však Odvolací súd Craiova nie je podľa vnútroštátneho práva oprávnený vykonať takéto preskúmanie súladu. Ústavný súd totiž vo svojom rozsudku zamietol ako nedôvodnú námietku rozporu s ústavou vznesenú voči viacerým ustanoveniam tejto právnej úpravy, pričom zdôraznil, že pokiaľ konštatuje súlad vnútroštátnej právnej úpravy s ustanovením ústavy, ktoré vyžaduje dodržiavanie zásady prednosti práva Únie,⁶⁹ všeobecný súd nie je oprávnený skúmať súlad tejto vnútroštátnej právnej úpravy s právom Únie.

V tomto kontexte Odvolací súd Craiova rozhodol obrátiť sa na Súdny dvor, aby mu v podstate objasnil, či právo Únie bráni tomu, aby vnútroštátny všeobecný súd nemal právo preskúmať súlad právnej úpravy s právom Únie za takých okolností, o aké ide vo veci samej, a v ktorej sa proti sudcom zasadaajúcim v takomto súde môžu uplatniť disciplinárne sankcie z dôvodu vykonania takéhoto preskúmania.

⁶⁶ Konkrétne článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a príloha k rozhodnutiu 2006/928.

⁶⁷ Nález č. 390/2021 z 8. júna 2021.

⁶⁸ Rozsudok z 18. mája 2021 vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393), uvedený v oddiele II. 8. s názvom „Osobná zodpovednosť, imunita a pozastavenie výkonu funkcie“, v ktorom Súdny dvor okrem iného rozhodol, že právna úprava dotknutá vo veci samej je v rozpore s právom Únie, ak vytvorenie takéhoto špecializovaného odboru nie je odôvodnené objektívnymi a skutočnými požiadavkami súvisiacimi s riadnym výkonom spravodlivosti a nie je spojené s osobitými zárukami stanovenými Súdny dvorom (pozri bod 5 výroku tohto rozsudku).

⁶⁹ Vo svojom náleze č. 390/2021 Ústavný súd rozhodol, že právna úprava dotknutá vo veci samej je v súlade s článkom 148 Constituția României (rumunská ústava).

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore rozhodol, že takáto vnútroštátna právna úprava alebo prax je v rozpore s právom Únie⁷⁰.

Na úvod Súdny dvor konštatuje, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ nebráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, ktorá stanovuje, že všeobecné súdy členského štátu sú podľa vnútroštátneho ústavného práva viazané rozhodnutím Ústavného súdu tohto členského štátu, ktorým sa rozhodlo o súlade vnútroštátnej právnej úpravy s ústavou uvedeného štátu, pod podmienkou, že vnútroštátne právo zaručuje nezávislosť tohto Ústavného súdu najmä od zákonodarnej a výkonnej moci. Neplatí to však v prípade, keď uplatnenie takejto právnej úpravy alebo takejto praxe vedie k zbaveniu týchto všeobecných súdov akejkoľvek právomoci posúdiť súlad s právom Únie vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorej takýto Ústavný súd rozhodol, že je v súlade s vnútroštátnym ústavným ustanovením stanovujúcim prednosť práva Únie.

Ďalej Súdny dvor zdôrazňuje, že dodržiavanie povinnosti, ktorá zaväzuje vnútroštátny súd plne uplatňovať všetky ustanovenia práva Únie s priamym účinkom, je potrebné najmä na zaručenie rovnosti členských štátov pred Zmluvami, čo vylučuje možnosť uplatniť voči právnemu poriadku Únie jednostranné opatrenie akéhokoľvek druhu, a je vyjadrením zásady lojálnej spolupráce uvedenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ, ktorá vyžaduje neuplatnenie akéhokoľvek vnútroštátneho ustanovenia, ktoré by prípadne bolo v rozpore s právom Únie, bez ohľadu na to, či bolo prijaté pred pravidlom práva Únie s priamym účinkom alebo po ňom.

V tejto súvislosti Súdny dvor pripomína, že na jednej strane už rozhodol, že predmetná právna úprava patrí do pôsobnosti rozhodnutia 2006/928 a že v dôsledku toho musí dodržiavať požiadavky vyplývajúce z práva Únie, predovšetkým z článku 2 a článku 19 ods. 1 ZEÚ.⁷¹ Na druhej strane tak článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, ako aj osobitné referenčné kritériá v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii uvedené v prílohe rozhodnutia 2006/928 sú formulované jasne a presne a nie sú spojené so žiadnou podmienkou, takže majú priamy účinok.⁷² Z toho vyplýva, že v prípade nemožnosti vyložiť vnútroštátne ustanovenia v súlade s uvedeným ustanovením alebo uvedenými kritériami musia rumunské všeobecné súdy z vlastnej iniciatívy upustiť od uplatnenia týchto vnútroštátnych ustanovení.

Z tohto hľadiska Súdny dvor poukazuje na to, že rumunské všeobecné súdy v zásade majú právomoc posúdiť súlad vnútroštátnych právnych ustanovení s týmito ustanoveniami práva Únie bez potreby obrátiť sa na tento účel na Ústavný súd. Táto právomoc im však neprináleží, ak Ústavný súd rozhodol, že tieto vnútroštátne právne ustanovenia sú v súlade s vnútroštátnym ústavným ustanovením stanovujúcim prednosť

⁷⁰ Z hľadiska článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 2 a článkom 4 ods. 2 a 3 ZEÚ, článku 267 ZFEÚ, ako aj zásady prednosti práva Únie.

⁷¹ Rozsudok z 18. mája 2021 vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor Din România” a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19), body 183 a 184, uvedený v oddiele II. 8. s názvom „Osobná zodpovednosť, imunita a pozastavenie výkonu funkcie”.

⁷² Rozsudok Asociația „Forumul Judecătorilor Din România” a i., už citovaný, body 249 a 250 a rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034), bod 253, uvedený v rovnakom oddiele).

práva Únie, pretože dané súdy sú povinné zohľadniť takýto nález. Takýto vnútroštátny predpis alebo vnútroštátna prax by teda mohli znemožniť plnú účinnosť dotknutých noriem práva Únie, keď by všeobecnému súdu, ktorý má zaručiť uplatnenie práva Únie, bránili v samostatnom posúdení súladu týchto právnych ustanovení s týmto právom.

Navyše uplatnenie takéhoto vnútroštátneho predpisu alebo takejto vnútroštátnej praxe by ohrozovalo účinnosť spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi zavedenú mechanizmom návrhu na začatie prejudiciálneho konania tým, že by všeobecný súd rozhodujúci vo veci odrádzalo od podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru s cieľom dosiahnuť súlad s nálezmi Ústavného súdu dotknutého členského štátu.

Súdny dvor zdôrazňuje, že tieto závery platia ešte viac v situácii, v ktorej nález Ústavného súdu dotknutého členského štátu odmieta vyhovieť rozsudku vydanému Súdnym dvorom v prejudiciálnom konaní, odvolávajúc sa najmä na ústavnú identitu tohto členského štátu a na úvahu, že Súdny dvor prekročil svoju právomoc. Súdny dvor poukazuje na to, že podľa článku 4 ods. 2 ZEÚ sa možno na neho obrátiť, aby overil, či povinnosť vyplývajúca z práva Únie neporušuje národnú identitu členského štátu. Naopak predmetom, ani účinkom tohto ustanovenia nie je povoliť Ústavnému súdu členského štátu, aby v rozpore s povinnosťami, ktoré mu vyplývajú z práva Únie, odmietol uplatniť normu práva Únie z dôvodu, že táto norma porušuje vnútroštátnym Ústavným súdom definovanú národnú identitu dotknutého členského štátu. Ak sa teda Ústavný súd členského štátu domnieva, že ustanovenie sekundárneho práva, tak ako ho vykladá Súdny dvor, porušuje povinnosť rešpektovať národnú identitu tohto členského štátu, musí predložiť Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania, aby Súdny dvor posúdil platnosť tohto ustanovenia z hľadiska článku 4 ods. 2 ZEÚ, pretože len Súdny dvor má právomoc vyhlásiť akt Únie za neplatný.

Okrem toho Súdny dvor uvádza, že vzhľadom na to, že má výlučnú právomoc poskytovať konečný výklad práva Únie, Ústavný súd členského štátu nemôže na základe vlastného výkladu ustanovení práva Únie platne rozhodnúť, že Súdny dvor vydal rozsudok nad rámec jemu zverenej právomoci a z tohto dôvodu odmietnuť, aby sa vyhovel rozsudku vydanému Súdnym dvorom v prejudiciálnom konaní.

Okrem toho na základe svojej skoršej judikatúry⁷³ Súdny dvor spresňuje, že článok 2 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ bránia takej vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, ktoré umožňujú disciplinárne stíhanie vnútroštátneho sudcu z dôvodu akéhokoľvek nerešpektovania nálezov vnútroštátneho Ústavného súdu a najmä za odmietnutie uplatniť nález Ústavného súdu, ktorým odmietol vyhovieť rozsudku Súdnemu dvoru vydanému v prejudiciálnom konaní.

⁷³ Rozsudok Euro Box Promotion a i., už citovaný.

Rozsudok z 11. mája 2023 (prvá komora), *Inspectia Judiciară* (C-817/21, [EU:C:2023:391](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Nezávislosť súdnictva – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Rozhodnutie 2006/928/ES – Nezávislosť sudcov – Disciplinárne konanie – Súdna inšpekcia – Hlavný inšpektor s právomocami v oblasti regulácie, výberu, hodnotenia, vymenovania a disciplinárneho vyšetrovania“

V Rumunsku podal účastník konania vo viacerých trestných veciach na príslušnú súdnu inšpekciu disciplinárne sťažnosti proti niektorým zapojeným sudcom a prokurátorom. Keďže všetky konania o jej sťažnosti boli zastavené, podal sťažnosť proti hlavnému inšpektorovi, pričom toto konanie bolo tiež zastavené. Obrátil sa teda na Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť, Rumunsko) s cieľom napadnúť toto zastavenie konania, pričom najmä tvrdil, že nie je možné začať disciplinárne konanie z dôvodu sústredenia právomocí v rukách hlavného inšpektora. Podľa tohto účastníka je takéto sústredenie právomocí v rozpore s právom Únie.

Odvolací súd Bukurešť sa v tejto súvislosti obrátil na Súdny dvor.

Súdny dvor svojím rozsudkom potvrdil svoju judikatúru,⁷⁴ podľa ktorej organizácia súdnictva síce patrí do právomoci členských štátov, ale výkon tejto právomoci musí byť v súlade s právom Únie. Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov, ktorí môžu uplatňovať právo Únie, preto musí poskytovať potrebné záruky, aby sa zabránilo akémukoľvek riziku jeho použitia ako nástroja politickej kontroly ich činností.

Pravidlá upravujúce organizáciu a fungovanie orgánu príslušného viesť disciplinárne vyšetrovanie a disciplinárne konanie proti sudcom a prokurátorom musia byť preto v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z práva Únie, a najmä s požiadavkou právneho štátu.

S cieľom overiť, či ide o taký prípad, Súdny dvor spresňuje, že prináleží vnútroštátnemu súdu, aby posúdil rumunskú právnu úpravu ako takú a v jej vnútroštátnom právnom i skutkovom kontexte.

Pokiaľ ide o skutočnosti relevantné pre takéto preskúmanie, Súdny dvor poznamenal, že v rumunskom práve môže disciplinárne konanie smerujúce k ukončeniu zneužívania zo strany hlavného inšpektora iniciovať iba zamestnanec, ktorého pracovný postup vo veľkej miere závisí od rozhodnutí hlavného inšpektora. Okrem toho rozhodnutia týkajúce sa hlavného inšpektora môže zmeniť jeho námestník, ktorý bol vymenovaný hlavným inšpektorom a ktorého funkčné obdobie sa skončí v rovnakom čase ako funkčné obdobie hlavného inšpektora. S výhradou overení Odvolacím súdom Bukurešť sa zdá, že takýto disciplinárny režim môže v praxi brániť účinnému začatiu disciplinárneho konania proti hlavnému inšpektorovi, aj keby mal čeliť vážne odôvodneným sťažnostiam.

⁷⁴ Rozsudok z 18. mája 2021 vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19), uvedený v oddiele II. 8. s názvom „Osobná zodpovednosť, imunita a pozastavenie výkonu funkcie“.

Je pravda, že zastavenie konania o sťažnosti proti hlavnému inšpektorovi môže byť predmetom žaloby, ktorá môže prípadne viesť k zrušeniu rozhodnutia o zastavení takého konania. Odvolaciemu súdu Bukurešť však prináleží posúdiť, v akom rozsahu môžu právomoci, ktorými v tejto súvislosti disponujú rumunské súdy, umožniť účinné disciplinárne konanie proti hlavnému inšpektorovi, ako aj účinné a nestranné vybavenie sťažností proti nemu.

Súdny dvor v tejto súvislosti spresňuje, že ak by tento súd dospel k záveru, že činnosť hlavného inšpektora nemôže byť v rámci právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej, predmetom skutočnej a účinnej kontroly, bolo by potrebné konštatovať, že táto právna úprava nie je navrhnutá tak, aby u osôb podliehajúcich súdnej právomoci nevyvolávala nijaké oprávnené pochybnosti pokiaľ ide o využívanie výsad a funkcií Inspectia Judiciară (Súdna inšpekcia, Rumunsko) ako nástroja nátlaku alebo politickej kontroly činnosti súdnictva.

Pokiaľ ide o vnútroštátny právny a skutkový kontext, zdá sa, že právomoci hlavného inšpektora boli posilnené v širšom kontexte reforiem organizácie rumunskej súdnej moci, ktorých cieľom alebo účinkom bolo obmedzenie záruk nezávislosti a nestrannosti rumunských sudcov. Okrem toho sa zdá, že hlavný inšpektor je úzko prepojený s výkonnou alebo zákonodarnou mocou. Napokon treba zohľadniť aj konkrétnu prax hlavného inšpektora pri výkone jeho právomocí, ktoré môžu byť použité na účely politickej kontroly súdnej činnosti.

S výhradou overení prislúchajúcich odvolaciemu súdu Bukurešť sa teda zdá, že tieto prvky vnútroštátneho právneho a skutkového kontextu, s ktorými bol Súdny dvor oboznámený, skôr potvrdzujú než vyvracajú prípadné konštatovanie, podľa ktorého právna úprava vo veci samej nie je koncipovaná tak, aby u osôb podliehajúcich súdnej právomoci nemohla vyvolať nijaké oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o využívanie výsad a funkcií súdnej inšpekcie ako nástroja nátlaku na činnosť súdov alebo politickej kontroly tejto činnosti.

Rozsudok z 5. júna 2023 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Nezávislosť sudcov – Článok 267 ZFEÚ – Možnosť položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky – Prednosť práva Únie – Právomoc vo veci zbavenia sudcov trestnoprávnej imunity a vo veciach pracovného práva, sociálneho zabezpečenia a odchodu sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) do dôchodku, ktorá je zverená disciplinárnemu senátu tohto súdu – Zákaz spochybňovať legitimitu súdov a ústavných orgánov alebo určovať či posudzovať zákonnosť vymenovania sudcov alebo ich súdnych právomocí uložený vnútroštátnym súdom – Preskúmanie sudcom, či sú splnené určité požiadavky týkajúce sa existencie nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom, kvalifikované ako ‚disciplinárne previnenie‘ – Výlučná právomoc preskúmať otázky týkajúce sa nedostatku nezávislosti súdu alebo sudcu,

ktorá bola udelená senátu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) – Články 7 a 8 Charty základných práv – Právo na rešpektovanie súkromného života a na ochranu osobných údajov – Nariadenie (EÚ) 2016/679 – Článok 6 ods. 1 prvý pododsek písm. c) a e) a článok 6 ods. 3 druhý pododsek – Článok 9 ods. 1 – Citlivé údaje – Vnútroštátna právna úprava, ktorá sudcom ukladá povinnosť predložiť vyhlásenie týkajúce sa ich členstva v združeníach, nadáciách alebo politických stranách, ako aj funkcií, ktoré v nich zastávajú, a ktorá stanovuje, že údaje obsiahnuté v týchto vyhláseniach sa sprístupnia online“

V tomto rozsudku, ktorého skutkový a právny rámec bol opísaný vyššie,⁷⁵ Súdny dvor rozhodol po prvé, že Poľsko si tým, že poverilo disciplinárny senát Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), ktorého nezávislosť a nestrannosť nie je zaručená, rozhodovať vo veciach, ktoré majú priamy vplyv na postavenie a výkon funkcie sudcu a justičného čakatela, ako je napríklad rozhodovanie vo veciach v oblasti zbavenia sudcov trestnoprávnej imunity a v oblasti pracovného práva, sociálneho zabezpečenia a odchodu sudcov Najvyššieho súdu do dôchodku, nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

V tejto súvislosti Súdny dvor pripomína, že právny poriadok dotknutého členského štátu musí obsahovať záruky, ktoré dokážu zabrániť akémukoľvek riziku politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí alebo vyvíjania tlaku a zastrašovania sudcov, ktoré by mohlo najmä vyvolať dojem, že títo sudcovia nie sú nezávislí alebo nestranní, spôsobilí narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci.⁷⁶ Ako už Súdny dvor rozhodol v súvislosti s pravidlami, ktoré sa uplatňujú na disciplinárny režim sudcov,⁷⁷ je potrebné, aby rozhodnutia, ktorými sa udeľuje súhlas so začatím trestného stíhania sudcov, ich zatknutím a vzatím do väzby, alebo rozhodnutia o znížení ich platu, alebo rozhodnutia vzťahujúce sa na podstatné aspekty pracovnoprávneho režimu, režimu sociálneho zabezpečenia alebo odchodu do dôchodku uplatniteľné na týchto sudcov, najmä so zreteľom na vážne dôsledky, ktoré z nich môžu vyplývať tak pre služobný postup sudcov, ako aj ich životné podmienky, prijímal alebo preskúmaval orgán, ktorý sám poskytuje záruky späté s účinnou súdnou ochranou, vrátane záruky nezávislosti.

Súdny dvor po druhé určuje, že Poľsko si tým, že prijalo ustanovenia, ktoré umožňujú kvalifikovať ako disciplinárne previnenie preskúmanie splnenia požiadaviek Únie týkajúcich sa nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom,⁷⁸ nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty, ako aj z článku 267 ZFEÚ.

⁷⁵ Pokiaľ ide o skutkový a právny rámec sporu, pozri oddiel II. 2. s názvom „Profesijná etika“. Tento rozsudok je uvedený aj v oddiele II. 10. s názvom „Právomoc preskúmať nezávislosť súdov“.

⁷⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. mája 2021 vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393, bod 216), uvedený v oddiele II. 8. s názvom „Osobná zodpovednosť, imunita a pozastavenie výkonu funkcie“.

⁷⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Polsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596, bod 80), uvedený v tomto oddiele.

⁷⁸ Článok 107 ods. 1 body 2 a 3 zmeneného zákona o organizácii všeobecných súdov a článok 72 ods. 1 body 1 až 3 zmeneného zákona o Najvyššom súde.

V tejto súvislosti Súdny dvor pripomína, že základné právo na spravodlivý proces vyžaduje najmä to, aby mal každý súd povinnosť overiť, či vzhľadom na svoje zloženie je takýmto súdom, ak v tejto otázke vzniknú vážne pochybnosti. Súdny dvor tiež pripomína, že vnútroštátne súdy môžu byť povinné overiť splnenie vyššie uvedených požiadaviek za rôznych iných okolností a že takéto overenie sa môže týkať najmä toho, či procesná vada pri vymenovaní sudcu mohla mať za následok porušenie tohto základného práva. Za týchto okolností skutočnosť, že vnútroštátny súd plní úlohy, ktoré mu takto zverili Zmluvy, a tým si plní povinnosti, ktoré sú mu podľa nich uložené, pričom vykonáva také ustanovenia, ako je článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 Charty, pojmovo nemožno kvalifikovať ako disciplinárne previnenie, inak by tým *ipso facto* boli porušené uvedené ustanovenia práva Únie.

Súdny dvor však najprv podotýka, že definície disciplinárnych previnení, o ktoré ide, sú veľmi všeobecné a nepresné, takže sa vzťahujú na prípady, v ktorých sú sudcovia povinní preskúmať, či oni samotní, súd, v ktorom zasadať, iní sudcovia alebo iné súdy spĺňajú požiadavky vyplývajúce z ustanovení článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a z článku 47 Charty. Dotknuté vnútroštátne ustanovenia neumožňujú ani zaručiť, aby zodpovednosť dotknutých sudcov z dôvodu súdnych rozhodnutí, ktoré majú vydať, bola dôsledne obmedzená na celkom výnimočné prípady a aby disciplinárny režim, ktorý sa vzťahuje na sudcov, nemohol byť v dôsledku toho využitý na účely politickej kontroly súdnych rozhodnutí. Navyše vzhľadom na osobitné podmienky a kontext, za ktorých boli prijaté tieto vnútroštátne ustanovenia, Súdny dvor zdôrazňuje, že výrazy, ktoré zvolil poľský zákonodarcu, zjavne reagujú na sériu otázok, ktoré viedli rôzne poľské súdy k tomu, aby na Súdny dvor podali návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa súladu rôznych legislatívnych zmien z roku 2019, ktoré sa dotkli organizácie súdnictva v Poľsku, s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ a článkom 47 Charty. Súdny dvor sa v dôsledku toho domnieva, že je preukázané riziko, že výklad uvedených vnútroštátnych ustanovení umožní, aby bol disciplinárny režim, ktorý sa vzťahuje na sudcov, využívaný na to, aby dotknutým vnútroštátnym súdom zabránil určovať niektoré skutočnosti, čo však od nich vyžaduje právo Únie, a aby ovplyvňoval súdne rozhodnutia týchto súdov a tak zasiahol do nezávislosti uvedených sudcov, a že uvedené ustanovenia práva Únie sú preto z tohto dôvodu porušené. Tie isté vnútroštátne ustanovenia porušujú aj článok 267 ZFEÚ, pretože predstavujú riziko, že vnútroštátni sudcovia budú disciplinárne potrestaní za to, že podali na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Pokiaľ ide konkrétnejšie o disciplinárne previnenie založené na „zjavnom a hrubom porušení právnych predpisov“ sudcami Najvyššieho súdu,⁷⁹ Súdny dvor sa domnieva, že aj vnútroštátne ustanovenie, ktoré upravuje toto previnenie, zasahuje do nezávislosti týchto sudcov, pretože neumožňuje zabrániť tomu, aby bol disciplinárny režim, ktorý sa vzťahuje na uvedených sudcov, použitý na vyvíjanie tlaku a vyvolávanie odstrašujúceho

⁷⁹ Článok 72 ods. 1 bod 1 zmeneného zákona o Najvyššom súde.

účinku, ktoré môžu ovplyvniť obsah ich rozhodnutí. Toto ustanovenie obmedzuje aj povinnosť Najvyššieho súdu podávať Súdnemu dvoru návrhy na začatie prejudiciálneho konania možnosťou začať disciplinárne konanie.

Súdny dvor po tretie rozhoduje, že Poľsko si prijatím ustanovení, ktoré vyhlasujú za neprípustné, aby akýkoľvek vnútroštátny súd skúmal splnenie požiadaviek vyplývajúcich z práva Únie týkajúcich sa záruky nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom,⁸⁰ nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty, ako aj zo zásady prednosti práva Únie.

V tejto súvislosti Súdny dvor spresňuje, že tieto vnútroštátne ustanovenia zakazujú nielen „určiť“, ale aj „posudzovať“ z hľadiska ich „zákonnosti“ tak samotné „vymenovanie“, ako aj „právomoc plniť úlohy v oblasti výkonu spravodlivosti, ktorá vyplýva z tohto vymenovania“. Tie isté ustanovenia navyše zakazujú akékoľvek „spochybnenie“ „legitimity“ „súdov“ a „ústavných orgánov štátu alebo orgánov zodpovedných za preskúmanie a ochranu práva“. Takéto formulácie môžu zvlášť v osobitnom kontexte, v ktorom boli prijaté, viesť k tomu, že rad aktov, ktoré sú dotknuté súdy napriek tomu povinné prijať v súlade so svojimi povinnosťami, aby zabezpečili dodržanie článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty, môže vzhľadom na ich obsah alebo ich účinky patriť do pôsobnosti takto stanovených zákazov. Navyše, keďže uvedené vnútroštátne ustanovenia môžu zabrániť poľským súdom, aby neuplatnili ustanovenia odporujúce týmto dvom ustanoveniam práva Únie s priamym účinkom, môžu porušovať aj zásadu prednosti tohto práva.

8. Osobná zodpovednosť, sudcovská imunita a pozastavenie výkonu funkcie

Rozsudok z 18. mája 2021 (veľká komora) vo veci Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, [EU:C:2021:393](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Zmluva o pristúpení Bulharskej republiky a Rumunska k Európskej únii – Akt o podmienkach pristúpenia Bulharskej republiky a Rumunska – Články 37 a 38 – Primerané opatrenia – Mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii – Rozhodnutie 2006/928/ES – Povaha a právne účinky mechanizmu spolupráce a overovania a správ vypracovaných Komisiou na jeho základe – Právny štát – Nezávislosť súdnictva – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Zákony a mimoriadne nariadenia vlády prijaté v Rumunsku v priebehu rokov 2018 a 2019 v oblasti organizácie súdnictva a zodpovednosti sudcov – Dočasné vymenovanie vedenia súdnej inšpekcie – Zriadenie odboru pre vyšetrovanie trestných činov spáchaných

⁸⁰ Článok 42a ods.1 a 2 a článok 55 ods. 4 zmeneného zákona o organizácii všeobecných súdov, článok 26 ods. 3 a článok 23 ods. 2 a 3 zmeneného zákona o Najvyššom súde, ako aj článok 5 ods. 1a a 1b zmeneného zákona o organizácii správnych súdov.

v súdnictve v rámci prokuratúry – Majetková zodpovednosť štátu a osobná zodpovednosť sudcov v prípade nesprávneho úradného postupu súdneho orgánu“

Rumunské sudy podali na Súdny dvor šesť návrhov na začatie prejudiciálneho konania v rámci sporov, ktoré vedú právnické osoby alebo fyzické osoby proti takým orgánom, akým je Inspectia Judiciară (Súdna inšpekcia, Rumunsko), Consiliul Superior al Magistraturii (Najvyššia súdna rada, Rumunsko) a Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (prokuratúra pri Najvyššom kasačnom súde, Rumunsko).

Spory vo veci samej súvisia s rozsiahlou reformou v oblasti súdnictva a boja proti korupcii v Rumunsku, ktorá je na úrovni Európskej únie monitorovaná od roku 2007 na základe mechanizmu spolupráce a overovania, ktorý bol zavedený rozhodnutím 2006/928 pri príležitosti pristúpenia Rumunska k Európskej únii (ďalej len „MSO“).

S cieľom zlepšiť nezávislosť a efektívnosť súdnictva prijalo Rumunsko v priebehu roku 2004 v rámci rokovaní o pristúpení k Únii tri zákony, tzv. „zákony o justícii“, ktoré sa týkajú postavenia sudcov a prokurátorov, organizácie súdnictva a Najvyššej súdnej rady. V rokoch 2017 až 2019 boli tieto zákony zmenené a doplnené zákonmi a mimoriadnymi nariadeniami vlády, ktoré boli prijaté na základe rumunskej ústavy. Žalobcovia vo veci samej spochybňujú zlučiteľnosť niektorých týchto legislatívnych zmien s právom Únie. Na podporu svojich žalôb sa odvolávajú na určité stanoviská a správy vypracované Európskou komisiou o pokroku dosiahnutom v rámci MSO, ktoré podľa nich vyjadrujú výhrady voči ustanoveniam, ktoré Rumunsko prijalo v priebehu rokov 2017 až 2019, z hľadiska požiadaviek účinnosti boja proti korupcii a zaručenia nezávislosti súdnej moci.

Vnútroštátne sudy si v tejto súvislosti kladú otázky o povahe a právnych účinkoch MSO, ako aj o pôsobnosti správ vypracovaných Komisiou na jeho základe. Podľa týchto súdov by sa malo vychádzať z toho, že obsah, povaha a trvanie tohto mechanizmu patria do pôsobnosti zmluvy o pristúpení, a požiadavky uvedené v týchto správach by mali byť pre Rumunsko záväzné. Uvedené sudy však v tomto smere poukazujú na vnútroštátnu judikatúru, podľa ktorej právo Únie nemá prednosť pred rumunským ústavným poriadkom a rozhodnutie 2006/928 nemôže byť referenčnou normou v rámci skúmania ústavnosti, lebo toto rozhodnutie bolo prijaté pred pristúpením Rumunska k Únii a otázka, či jeho obsah, povaha a trvanie patria do pôsobnosti zmluvy o pristúpení, nebola predmetom výkladu Súdneho dvora.

Súdny dvor konštatuje, že právne predpisy upravujúce organizáciu súdnictva v Rumunsku patria do pôsobnosti rozhodnutia 2006/928, a pripomína, že samotná existencia účinného súdneho preskúmania určeného na zabezpečenie dodržiavania práva Únie je vlastná hodnote právneho štátu, ktorú chráni Zmluva o Európskej únii. Ďalej poukazuje na to, že každý členský štát musí zabezpečiť, aby orgány, ktoré sú ako „súdne orgány“ súčasťou jeho systému opravných prostriedkov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, spĺňali požiadavky účinnej súdnej ochrany. Keďže sa teda sporné vnútroštátne právne predpisy vzťahujú na sudcov všeobecných súdov, ktorí rozhodujú

o otázkach súvisiacich s uplatňovaním alebo s výkladom práva Únie, musia spĺňať uvedené požiadavky. V tomto smere je zachovanie nezávislosti dotknutých sudcov prvoradá na to, aby boli chránení pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, a teda aby sa zabránilo akýmkoľvek priamym vplyvom, ale aj nepriamym formám vplyvu, ktoré by mohli ovplyvniť smerovanie rozhodnutí dotknutých sudcov.

Nakoniec pokiaľ ide o ustanovenia upravujúce disciplinárny režim sudcov, Súdny dvor poukazuje na to, že požiadavka nezávislosti ukladá povinnosť stanoviť záruky potrebné na to, aby sa tento režim nevyužíval ako systém politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí. Vnútroštátna právna úprava tak nemôže vyvolávať v mysliach osôb podliehajúcich súdnej právomoci pochybnosti o využívaní výsad súdneho orgánu povereného vedením disciplinárnych vyšetrovaní a konaní proti sudcom a prokurátorom ako nástroja na vyvíjanie kontroly a tlaku na ich činnosť.

Vzhľadom na tieto všeobecné úvahy Súdny dvor konštatuje, že vnútroštátna právna úprava je spôsobilá vyvolávať také pochybnosti, ak umožňuje vláde dotknutého členského štátu, hoci aj dočasne, vymenovať vedenie orgánu, ktorého úlohou je vykonávať disciplinárne vyšetrovanie a viesť disciplinárne konania proti sudcom a prokurátorom, v rozpore s riadnym postupom menovania, ktorý stanovuje vnútroštátne právo.

- Vytvorenie osobitného vyšetrovacieho odboru s výlučnou právomocou vo veciach trestných činov spáchaných sudcami a prokurátormi

Z hľadiska tých istých všeobecných úvah Súdny dvor skúma zlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá zriaďuje špecializovaný odbor prokuratúry s výlučnou právomocou na vyšetrovanie trestných činov spáchaných sudcami a prokurátormi, s právom Únie. Súdny dvor uvádza, že na to, aby bola taká právna úprava zlučiteľná s právom Únie, musí byť na jednej strane odôvodnená objektívnymi a skutočnými požiadavkami v oblasti riadneho výkonu spravodlivosti a na druhej strane musí zaručovať, že tento odbor nebude využívaný ako nástroj politickej kontroly činnosti uvedených sudcov a prokurátorov a bude vykonávať svoju právomoc v súlade s požiadavkami Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Pokiaľ by táto právna úprava nespĺňala uvedené požiadavky, mohla by byť vnímaná ako nástroj na vyvíjanie tlaku a zastrašovanie sudcov, čo by mohlo narušiť dôveru osôb podliehajúcich súdnej právomoci v súdnictvo. Súdny dvor ďalej uvádza, že sporná vnútroštátna právna úprava nemôže mať za následok nedodržiavanie špecifických povinností, ktoré Rumunsku vyplývajú z rozhodnutia 2006/928 v oblasti boja proti korupcii.

Vnútroštátnemu súdu prináleží preskúmať, či reforma, ktorá v Rumunsku viedla k zriadeniu špecializovaného odboru prokuratúry, ktorý je poverený vyšetrovaním sudcov a prokurátorov, ako aj pravidlá menovania prokurátorov pridelených na tento odbor nie sú spôsobilé mať za následok ovplyvniteľnosť tohto odboru vonkajšími vplyvmi. Pokiaľ ide o Chartu, vnútroštátny súd musí overiť, či sporná vnútroštátna

právna úprava nebráni prejednaniu vecí dotknutých sudcov a prokurátorov v primeranej lehote.

- Majetková zodpovednosť štátu a osobná zodpovednosť sudcov za nesprávny úradný postup súdneho orgánu

Súdny dvor konštatuje, že vnútroštátna právna úprava majetkovej zodpovednosti štátu a osobnej zodpovednosti sudcov za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom súdneho orgánu je zlučiteľná s právom Únie, len ak je určovanie osobnej zodpovednosti sudcu za nesprávny úradný postup súdneho orgánu v rámci regresného konania obmedzené na výnimočné prípady a riadi sa objektívnymi a overiteľnými kritériami, ktoré súvisia s požiadavkami na riadny výkon spravodlivosti, ako aj zárukami, ktoré majú zabrániť riziku vyvíjania vonkajšieho tlaku na obsah súdnych rozhodnutí. Na tento účel sú zásadne jasné a presné pravidlá vymedzujúce správanie, ktoré môže byť dôvodom na vyvodenie osobnej zodpovednosti sudcov, ktoré zaručia nezávislosť spojenú s ich funkciou a zabránia riziku, že bude vyvodzovaná ich osobná zodpovednosť len na základe ich rozhodnutia. Skutočnosť, že pri rozhodovaní došlo k nesprávnemu úradnému postupu súdneho orgánu, sama osebe nepostačuje na vyvodenie osobnej zodpovednosti dotknutého sudcu.

Pokiaľ ide o podmienky vyvodzovania osobnej zodpovednosti sudcov, vnútroštátna právna úprava musí jasne a presne stanovovať nevyhnutné záruky zabezpečujúce, aby sa vyšetrovanie existencie podmienok a okolností spôsobilých preukázať túto zodpovednosť ani regresné konanie nejavili ako možné nástroje vyvíjania tlaku na činnosť súdov. Na to, aby také podmienky nemali odstrašujúci účinok na sudcov pri plnení ich úlohy úplne nezávisle vydávať súdne rozhodnutia, je nevyhnutné, aby samotné orgány, ktoré majú právomoc začať a viesť toto vyšetrovanie, ako aj viesť regresné konanie, postupovali objektívne a nestranné a aby hmotnoprávne a procesné podmienky nevyvolávali oprávnené pochybnosti o nestrannosti týchto orgánov. Rovnako je dôležité, aby boli v plnej miere dodržané práva zakotvené v Charte, najmä právo sudcu na obhajobu, a aby bol orgán, ktorý má právomoc rozhodovať o osobnej zodpovednosti sudcu, súdnym orgánom. Predovšetkým konštatovanie existencie nesprávneho úradného postupu súdneho orgánu sa nemôže uplatniť v regresnom konaní, ktoré vedie štát proti dotknutému sudcovi, ak tento sudca nebol vypočutý v predchádzajúcom konaní o určenie majetkovej zodpovednosti štátu.

Rozsudok z 13. júla 2023 (veľká komora), YP a i. (Zbavenie imunity a pozastavenie výkonu funkcie sudcu) (C-615/20 a C-671/20, [EU:C:2023:562](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Nezávislosť sudcov – Prednosť práva Únie – Článok 4 ods. 3 ZEÚ – Povinnosť lojálnej spolupráce – Zbavenie trestnoprávnej imunity a pozastavenie výkonu funkcie sudcu, ktoré nariadil Izba Dyscyplinarna (disciplinárny senát) Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) – Nedostatok nezávislosti a nestrannosti

tohto senátu – Zmena zostavenia rozhodovacieho zloženia, ktoré má rozhodnúť vo veci doposiaľ pridelenej tomuto sudcovi – Zákaz, aby vnútroštátne súdy spochybňovali legitimitu súdu, ohrozovali jeho fungovanie alebo posudzovali zákonnosť alebo účinnosť vymenovania sudcov alebo ich súdnych právomocí, uložený pod hrozbou disciplinárnych sankcií – Povinnosť dotknutých súdov a orgánov, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení, neuplatniť opatrenia, ktorými bol dotknutý sudca zbavený imunity a bol mu pozastavený výkon funkcie – Povinnosť týchto súdov a orgánov zdržať sa uplatňovania vnútroštátnych ustanovení stanovujúcich uvedené zákazy“

Vec C-615/20

Na základe obžaloby, ktorú podala Prokuratura Okręgowa w Warszawie (Krajská prokuratúra Varšava, Poľsko), sú YP a ďalší obžalovaní trestne stíhaní v konaní na Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko) pre viacero trestných činov. Táto vec bola pridelená sudcovi I. T. rozhodujúcemu ako samosudca uvedeného súdu.

Keď bolo konanie v tejto veci vo veľmi pokročilom štádiu, Prokuratura Krajowa Wydział Spraw Wewnętrznych (Vrchná prokuratúra, odbor vnútorných záležitostí, Poľsko) predložila 14. februára 2020 disciplinárnemu senátu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd)⁸¹ žiadosť o udelenie súhlasu s trestným stíhaním sudcu I. T. za to, že v decembri 2017 povolil zástupcom médií, aby si vyhotovili obrazový a zvukový záznam z pojednávania, ako aj z vyhlásenia uznesenia v dotknutej veci a jeho ústneho odôvodnenia, čím údajne sprístupnil informácie pochádzajúce z prípravného konania, ktoré viedla Krajská prokuratúra Varšava v predmetnej veci.

Uznesením z 18. novembra 2020 (ďalej len „sporné uznesenie“) disciplinárny senát udelil súhlas so začatím trestného konania proti sudcovi I. T., pozastavil mu výkon funkcie a po dobu pozastavenia výkonu funkcie mu znížil odmenu o 25 %.

Vnútroštátny súd, ktorým je rozhodovacie zloženie Krajského súdu Varšava poverené rozhodovaním v trestnom konaní začatom okrem iného proti YP a v ktorom sudca I. T. zasadá ako samosudca, uviedol, že sporné uznesenie môže brániť tomu, aby toto rozhodovacie zloženie ďalej postupovalo v tomto konaní. V tomto kontexte rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru otázky týkajúce sa v podstate zlučiteľnosti vnútroštátnych ustanovení, ktoré priznávajú orgánu, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené, právomoc udeliť súhlas so začatím trestného konania proti sudcom všeobecných súdov a v prípade udelenia takéhoto súhlasu pozastaviť dotknutým sudcom výkon funkcie a znížiť im počas trvania tohto pozastavenia funkcie odmenu, s právom Únie. Cieľom týchto otázok bolo v podstate určiť, či vzhľadom na ustanovenia a zásady práva Únie⁸² je samosudca, ktorý tvorí vnútroštátny súd, oprávnený ďalej

⁸¹ Zákonom o Najvyššom súde z 8. decembra 2017 bol v rámci Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) zriadený nový disciplinárny senát s názvom Izba Dyscyplinarna (ďalej len „disciplinárny senát“). Zákonom z 20. decembra 2019, ktorým sa zmenil zákon o Najvyššom súde, ktorý nadobudol účinnosť v roku 2020, boli tomuto senátu priznané nové právomoci najmä povoliť začatie trestného konania proti sudcom alebo ich vzatie do vyšetrovacej väzby (§ 27 ods. 1 bod 1a).

⁸² Konkrétne článok 47 Charty základných práv Európskej únie, článok 2 ZEÚ a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, ktoré zakotvujú zásadu právneho štátu a požiadavky účinnej súdnej ochrany, ako aj zásady prednosti, lojálnej spolupráce a právnej istoty.

prejednávať spor vo veci samej bez ohľadu na sporné uznesenie, ktorým mu bol pozastavený výkon funkcie.

Vec C-671/20

Druhé trestné konanie prebieha medzi Krajskou prokuratúrou Varšava a pánom M. M., ktorý je tiež obvinený zo spáchania rôznych trestných činov, vo veci rozhodnutia tejto prokuratúry, ktorým nariadila zriadenie povinného záložného práva na nehnuteľnosť vo vlastníctve M. M. Pán M. M. podal proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok na Krajský súd Varšava, v rámci ktorého bola vec týkajúca sa tohto opravného prostriedku najprv pridelená sudcovi I. T.

V nadväznosti na prijatie sporného uznesenia, ktorým bol okrem iného pozastavený výkon funkcie sudcovi I. T., predseda Krajského súdu Varšava nariadil predsedníčke senátu, v ktorom zasadal sudca I. T., zmeniť zostavenie rozhodovacieho zloženia vo veciach, ktoré boli pridelené tomuto sudcovi, s výnimkou veci, v ktorej sudca I. T. predložil Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý je predmetom veci C-615/20. Uvedená predsedníčka senátu teda prijala uznesenie o novom pridelení vecí pôvodne pridelených sudcovi I. T. vrátane veci týkajúcej sa M. M.

Podľa vnútroštátneho súdu, ktorým je iné rozhodovacie zloženie Krajského súdu Varšava zasadajúce ako samosudca, ktorému bola táto vec nanovo pridelená, tento sled udalostí svedčí o tom, že predseda tohto súdu priznal spornému uzneseniu záväzný účinok, keď dospel k záveru, že pozastavenie výkonu funkcie sudcovi I. T. bráni tomu, aby uvedená vec bola preskúmaná týmto sudcom, respektíve že existuje trvalá prekážka takéhoto preskúmania.

Tento súd sa však pýtal na záväznosť aktu, akým je sporné uznesenie, a na legitimitu ostatných rozhodovacích zložení určených v nadväznosti na vykonanie tohto uznesenia. Okrem toho uviedol, že vnútroštátne ustanovenia prijaté v roku 2019 mu pod hrozbou disciplinárnych sankcií zakazujú preskúmať záväznosť uvedeného uznesenia. Cieľom otázok, ktoré vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru, bolo v podstate určiť, či vzhľadom na ustanovenia a zásady práva Únie⁸³ môže bez toho, aby riskoval vznik disciplinárnej zodpovednosti v ňom zasadajúceho samosudcu, považovať sporné uznesenie za nezáväzné, v dôsledku čoho by nebol oprávnený rozhodovať vo veci samej, ktorá mu bola nanovo pridelená v nadväznosti na toto uznesenie, a či teda má byť táto vec opätovne pridelená sudcovi, ktorý bol pôvodne poverený jej prejednaním.

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore v rozsudku vydanom v týchto spojených veciach odkázal na závery obsiahnuté v jeho judikatúre,⁸⁴ najmä v rozsudku z 5. júna 2023,

⁸³ Konkrétne článok 2 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, ako aj zásady prednosti, lojálnej spolupráce a právnej istoty.

⁸⁴ Judikatúra týkajúca sa nedostatku nezávislosti a nestrannosti disciplinárneho senátu zriadeného zákonom o Najvyššom súde z roku 2017, zmeneným v rámci poľskej reformy súdnictva v roku 2019.

Komisija/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov).⁸⁵ Súdny dvor v podstate rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ bráni vnútroštátnym ustanoveniam, ktoré umožňujú orgánu, akým je disciplinárny senát, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené, zbaviť sudcu imunity, pozastaviť mu výkon funkcie a znížiť mu odmenu. S prihliadnutím na zásadu prednosti práva Únie a zásadu lojálnej spolupráce zakotvenú v článku 4 ods. 3 ZEÚ tiež spresnil dôsledky takéhoto záveru vyplývajúce z aktu, akým je sporné uznesenie, ktorým bol v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ pozastavený výkon funkcie sudcu zasadajúceho ako samosudca, pre vnútroštátny súd, ako aj pre súdne orgány, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení uvedeného vnútroštátneho súdu.

Po prvé Súdny dvor rozhodol, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ bráni vnútroštátnym ustanoveniam, ktoré priznávajú orgánu, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené, právomoc udeliť súhlas so začatím trestného konania proti sudcom všeobecných súdov a v prípade udelenia takéhoto súhlasu pozastaviť dotknutým sudcom výkon funkcie a znížiť im počas trvania uvedeného pozastavenia funkcie odmenu.

Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že v období od podania prejednávaných návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyhlásil rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov), v ktorom okrem iného rozhodol, že Poľská republika si tým, že disciplinárnemu senátu, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené,⁸⁶ zverila právomoc rozhodovať vo veciach, ktoré sa priamo dotýkajú postavenia a výkonu funkcie sudcov, ako sú žiadosti o súhlas so začatím trestného konania proti sudcom, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ⁸⁷.

Súdny dvor v citovanom rozsudku zdôraznil, že z pohľadu sudcov už samotná perspektíva rizika, že je možné žiadať o súhlas s ich trestným stíhaním a získať tento súhlas od orgánu, ktorého nezávislosť nie je zaručená, môže ovplyvniť ich vlastnú nezávislosť, pričom to isté platí, aj pokiaľ ide o riziko, že takýto orgán rozhodne o prípadnom pozastavení výkonu ich funkcie a znížení ich odmeny⁸⁸.

V prejednávanej veci bolo sporné uznesenie prijaté voči sudcovi I. T.⁸⁹ na základe vnútroštátnych ustanovení, ktoré Súdny dvor v už citovanom rozsudku vyhlásil za nezlučiteľné s článkom 19 ods. 1 prvým pododsekom ZEÚ v rozsahu, v akom priznávajú právomoc prijímať akty, akým je toto uznesenie, takémuto orgánu.

⁸⁵ Rozsudok z 5. júna 2023, Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, EU:C:2023:442), ktorého skutkový rámec a právny rámec sú uvedené v oddiele II. 2. s názvom „Profesijná etika“. Tento rozsudok je uvedený aj v oddiele „II. 7. Disciplinárna zodpovednosť“ a v oddiele „II. 10 Právomoc preskúmať nezávislosť súdov“.

⁸⁶ V bode 102 už citovaného rozsudku z 5. júna 2023, Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, EU:C:2023:442), Súdny dvor na základe svojej predchádzajúcej judikatúry [bod 112 rozsudku z 15. júla 2021, Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596), uvedený v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“] zopakoval svoje posúdenie, podľa ktorého disciplinárny senát nespĺňa požiadavku nezávislosti a nestrannosti.

⁸⁷ Rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov), už citovaný, bod 1 výroku.

⁸⁸ Rozsudok z 5. júna 2023, Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov), už citovaný, bod 101.

⁸⁹ T. j. všeobecnému súdu, ktorý môže na základe článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ rozhodovať o otázkach týkajúcich sa uplatňovania alebo výkladu práva Únie.

Ak sú teda orgány dotknutého členského štátu povinné zmeniť vnútroštátne ustanovenia, ktoré boli predmetom rozsudku o nesplnení povinnosti, tak, aby boli v súlade s požiadavkami práva Únie, súdy tohto členského štátu majú zas povinnosť zabezpečiť dodržiavanie tohto rozsudku pri výkone ich poslania, čo predovšetkým znamená, že vnútroštátnym súdom prináleží, aby na základe záväznosti uvedeného rozsudku prípadne zohľadnili právne poznatky v ňom uvedené s cieľom určiť dosah ustanovení práva Únie, ktoré sú povinné uplatniť. Vnútroštátny súd vo veci C-615/20 je preto v konaní vo veci samej povinný vyvodiť všetky dôsledky vyplývajúce zo záverov rozsudku Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov).

Po druhé Súdny dvor poskytol výklad článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, zásady prednosti práva Únie a zásady lojálnej spolupráce v tomto zmysle:

- jednak rozhodovacie zloženie vnútroštátneho súdu, ktoré rozhoduje vo veci a je tvorené samosudcom, vo vzťahu ku ktorému orgán, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené, prijal uznesenie, ktorým udelil súhlas so začatím trestného stíhania a nariadil pozastavenie výkonu jeho funkcie, ako aj znížil jeho odmenu, je oprávnené neuplatniť takéto uznesenie, ktoré bráni výkonu jeho právomoci v tejto veci, a
- jednak súdne orgány, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení tohto vnútroštátneho súdu, tiež musia neuplatniť toto uznesenie, ktoré bráni výkonu tejto právomoci uvedeným rozhodovacím zložením.

Súdny dvor v tejto súvislosti pripomenul, že podľa ustálenej judikatúry⁹⁰ zásada prednosti práva Únie najmä vyžaduje, aby každý vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, zabezpečil plný účinok požiadaviek tohto práva v spore, o ktorom rozhoduje, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie, ktoré má priamy účinok, a to bez toho, aby musel požiadať alebo vyčkať na predchádzajúce zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom. Dodržiavanie tejto povinnosti je vyjadrením zásady lojálnej spolupráce.

Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ vykladaný s prihliadnutím na článok 47 Charty základných práv⁹¹ má priamy účinok, ktorý znamená, že sa neuplatní akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho práva, vnútroštátna judikatúra alebo prax, ktoré sú v rozpore s týmito ustanoveniami práva Únie, ako ich vykladá Súdny dvor.⁹²

Aj v prípade neexistencie vnútroštátnych legislatívnych opatrení, ktorými by sa ukončilo nesplnenie povinnosti konštatované Súdnym dvorom, vnútroštátnym súdom prináleží

⁹⁰ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. februára 2022, RS (Účinok rozhodnutí ústavného súdu) (C-430/21, EU:C:2022:99, bod 53 a citovanú judikatúru, ako aj bod 55 a citovanú judikatúru, uvedený v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“.

⁹¹ Ktorý ukladá členským štátom jasnú a presnú povinnosť dosiahnuť výsledok, ktorá nie je spojená s nijakou podmienkou, najmä pokiaľ ide o nezávislosť a nestrannosť súdov, ktoré majú vykladať a uplatňovať právo Únie, a o požiadavku, aby tieto súdy boli zriadené zákonom.

⁹² Rozsudok z 5. júna 2023, Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, EU:C:2023:442), bod 78 a citovaná judikatúra uvedená v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“.

prijatť všetky opatrenia na uľahčenie dosiahnutia plného účinku práva Únie v súlade so závermi uvedenými v rozsudku, ktorým sa konštatuje toto nesplnenie povinnosti. Vnútroštátne súdy sú okrem toho podľa zásady lojálnej spolupráce povinné odstrániť protiprávne dôsledky takéhoto porušenia práva Únie.

Na účely splnenia uvedených povinností musí vnútroštátny súd neuplatniť taký akt, akým je sporné uznesenie, ktorým bolo v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ nariadené pozastavenie výkonu funkcie sudcu, ak je to vzhľadom na danú procesnú situáciu nevyhnutné na zabezpečenie prednosti práva Únie.⁹³

Napokon Súdny dvor zdôraznil, že ak bol taký akt, akým je sporné uznesenie, prijatý orgánom, ktorý nie je nezávislým a nestranným súdom v zmysle práva Únie, nemožno sa účinne odvolávať na nijaký dôvod založený na zásade právnej istoty alebo súvisiaci s údajným účinkom *res iudicata* tohto uznesenia s cieľom zabrániť tomu, aby vnútroštátny súd a súdne orgány, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení vnútroštátneho súdu, takéto uznesenie neuplatnili⁹⁴.

V tejto súvislosti Súdny dvor poznamenal, že vnútroštátny súd prerušil konanie vo veci samej C-615/20 do vydania tohto rozsudku. V tomto kontexte sa nezdá, že by ďalšie pokračovanie v tomto konaní sudcom, ktorý tvorí ako samosudca rozhodovacie zloženie vnútroštátneho súdu, najmä v súčasnom pokročilom štádiu tohto mimoriadne zložitého konania mohlo ohroziť právnu istotu. Naopak sa zdá, že takéto riešenie môže umožniť, aby prejednanie sporu vo veci samej dospelo k rozhodnutiu, ktoré bude v súlade jednak s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a jednak s právom dotknutých osôb podliehajúcich súdnej právomoci na spravodlivý proces v primeranej lehote.

Za týchto podmienok je vnútroštátny súd vo veci C-615/20 oprávnený neuplatniť sporné uznesenie, aby mohol ďalej prejednávať spor vo veci samej vo svojom súčasnom zložení bez toho, aby mu v tom mohli brániť súdne orgány, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení vnútroštátneho súdu.

Po tretie Súdny dvor poskytol výklad článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ako aj zásad prednosti práva Únie a lojálnej spolupráce v súvislosti so situáciou rozhodovacieho zloženia vnútroštátneho súdu, akým je vnútroštátny súd vo veci C-671/20, ktorému bola vec, doposiaľ pridelená inému rozhodovaciemu zloženiu tohto vnútroštátneho súdu, nanovo pridelená v dôsledku aktu disciplinárneho senátu, akým je sporné uznesenie, najmä na účely určenia, či tento vnútroštátny súd musí v prejednáwanej veci neuplatniť toto uznesenie a zdržať sa ďalšieho prejednávania uvedenej veci.

⁹³ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2021, W. Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie), (C-487/19, EU:C:2021:798), body 159 a 161, uvedený v oddiele II. 1. „Vymenovanie“ a v oddiele „II. 5. Preradenie“.

⁹⁴ Pozri v tomto zmysle rozsudok W. Ž. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie), bod 160, už citovaný.

Súdny dvor v tejto súvislosti zdôraznil, že povinnosť vnútroštátnych súdov neuplatniť uznesenie, ktoré v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ vedie k pozastaveniu výkonu funkcie sudcu, ak je to vzhľadom na danú procesnú situáciu nevyhnutné na zabezpečenie prednosti práva Únie, je záväzná najmä pre rozhodovacie zloženie, ktorému bola dotknutá vec v dôsledku takéhoto uznesenia nanovo pridelená. Toto rozhodovacie zloženie sa teda musí zdržať rozhodovania v tejto veci. Uvedená povinnosť platí rovnako aj pre orgány, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení vnútroštátneho súdu, ktoré teda musia opätovne prideliť túto vec rozhodovaciemu zloženiu, ktoré v nej pôvodne začalo konať.

V prejednávanej veci sa nemožno účinne odvolávať na nijaký dôvod založený na zásade právnej istoty alebo súvisiaci s údajným účinkom *res iudicata* uvedeného uznesenia.

Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že vo veci C-671/20 a na rozdiel od iných vecí pridelených sudcovi I. T., ktoré boli medzičasom tiež nanovo pridelené iným rozhodovacím zloženiam, v ktorých však tieto nové zloženia pokračovali v prejednávaní, prípadne ich skončili prijatím rozhodnutia, v uvedenej veci bolo konanie vo veci samej prerušené do vydania tohto rozsudku. Za týchto podmienok je zrejmé, že pokračovanie v tomto konaní sudcom I. T. môže bez ohľadu na priesťahy spôsobené sporným uznesením viesť k rozhodnutiu, ktoré bude v súlade tak s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ako aj s požiadavkami vyplývajúcimi z práva dotknutej osoby podliehajúcej súdnej právomoci na spravodlivý proces.

Súdny dvor preto poskytol výklad článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ako aj zásady prednosti práva Únie a lojálnej spolupráce v tomto zmysle:

- jednak rozhodovacie zloženie vnútroštátneho súdu, ktorému bola vec, doposiaľ pridelená inému rozhodovaciemu zloženiu tohto súdu, nanovo pridelená v dôsledku uznesenia prijatého orgánom, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené, a ktorý udelil súhlas so začatím trestného stíhania samosudcu tvoriaceho pôvodné rozhodovacie zloženie a nariadil pozastavenie výkonu jeho funkcie, ako aj zníženie jeho odmeny, a ktoré rozhodlo prerušiť prejednávanie tejto veci do vydania rozhodnutia Súdneho dvora v prejudiciálnom konaní, musí neuplatniť toto uznesenie a zdržať sa ďalšieho prejednávania uvedenej veci, a
- jednak súdne orgány, ktoré majú právomoc určiť a zmeniť zostavenie rozhodovacích zložení vnútroštátneho súdu, sú v takom prípade povinné opätovne prideliť túto vec rozhodovaciemu zloženiu, ktoré bolo pôvodne poverené jej prejednaním.

Pokiaľ ide po štvrté o vnútroštátne ustanovenia a judikatúru ústavného súdu, na ktoré poukázal vnútroštátny súd vo veci C-671/20,⁹⁵ ktoré bránia tomu, aby tento súd rozhodol, že akt, akým je sporné uznesenie, nie je záväzný, a prípadne tento akt

⁹⁵ Ustanovenie § 42a ods. 1 a 2 zákona o všeobecných súdoch z 27. júla 2001, zmeneného zákonom z 20. decembra 2019, stanovuje pre uvedené súdy okrem iného zákaz spochybňovať legitimitu súdov alebo posudzovať zákonnosť vymenovania sudcu alebo jeho právomoc plniť úlohy v oblasti výkonu spravodlivosti. Ustanovenie § 107 ods. 1 bodu 3 uvedeného zákona kvalifikuje ako disciplinárne previnenie okrem iného každé konanie sudcov všeobecných súdov, ktoré spochybňuje účinnosť vymenovania sudcu.

neuplatnil, a to aj keby bol povinný tak urobiť vzhľadom na odpovede poskytnuté Súdny dvorom na jeho ostatné otázky, Súdny dvor uviedol, že plnenie úloh, ktoré sú vnútroštátnemu súdu zverené Zmluvami, a dodržiavanie povinností, ktoré mu vyplývajú zo Zmlúv, keď zabezpečuje účinok takeého ustanovenia, akým je článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, mu nemôže byť z povahy veci ani zakázané, ani kvalifikované ako disciplinárne previnenie sudcov zasadaajúcich v takom súde.⁹⁶

Rovnako vzhľadom na priamy účinok článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ zásada prednosti práva Únie ukladá vnútroštátnym súdom povinnosť neuplatniť akúkoľvek vnútroštátnu judikatúru, ktorá je v rozpore s týmto ustanovením práva Únie, ako ho vykladá Súdny dvor. V prípade, ak by vnútroštátny súd v nadväznosti na rozsudky vydané Súdny dvorom dospel k záveru, že judikatúra ústavného súdu je v rozpore s právom Únie, neuplatnenie takejto vnútroštátnej judikatúry takýmto vnútroštátnym súdom v súlade so zásadou prednosti práva Únie nemôže zakladať jeho disciplinárnu zodpovednosť⁹⁷.

Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, ako aj zásady prednosti práva Únie a lojálnej spolupráce preto bránia:

- jednak vnútroštátnym ustanoveniam, ktoré zakazujú vnútroštátnemu súdu pod hrozbou disciplinárnych sankcií uložených sudcom, ktorí v ňom zasadajú, preskúmať záväznosť aktu prijatého orgánom, ktorého nezávislosť a nestrannosť nie sú zaručené a ktorý udelil súhlas so začatím trestného stíhania sudcu a nariadil pozastavenie výkonu jeho funkcie, ako aj zníženie jeho odmeny, a prípadne neuplatniť tento akt, a
- jednak judikatúre ústavného súdu, podľa ktorej akty vymenovania sudcov nepodliehajú súdnemu preskúmaniu, a to v rozsahu, v akom uvedená judikatúra môže brániť takémuto preskúmaniu.

9. Neodvolateľnosť sudcov a vek odchodu do dôchodku

Rozsudok z 24. júna 2019 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, [EU:C:2019:531](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Zásady neodvolateľnosti a nezávislosti sudcov – Zníženie veku odchodu do dôchodku sudcov Najvyššieho súdu – Uplatnenie na sudcov vo funkcii – Možnosť ďalej vykonávať funkciu sudcu po dovŕšení dôchodkového veku viazaná na získanie povolenia, ktoré patrí do diskrečnej právomoci prezidenta republiky“

⁹⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. júna 2023, Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, EU:C:2023:442, bod 132, uvedený v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“.

⁹⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, EU:C:2023:442), bod 132, už citovaný.

Svojím rozsudkom Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore vyhovel žalobe o nesplnenie povinnosti, ktorú podala Komisia proti Poľskej republike a v ktorej navrhovala, aby tento súd konštatoval, že Poľská republika si tým, že stanovila uplatnenie opatrenia na zníženie veku odchodu do dôchodku sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) na sudcov aktívne vykonávajúcich svoju funkciu, ktorí boli na tento súd vymenovaní pred 3. aprílom 2018, ako aj tým, že predĺženie aktívneho výkonu funkcie sudcov uvedeného súdu po dovŕšení novo upraveného dôchodkového veku zverila do diskrečnej právomoci prezidenta republiky, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

Komisia vytýkala Poľskej republike, že týmito opatreniami, v rozpore so zásadou nezávislosti sudcov, a najmä zásadou ich neodvolateľnosti, porušila povinnosti, ktoré členským štátom vyplývajú z už citovaného ustanovenia.

Vo svojom rozsudku Súdny dvor v prvom rade zaujal stanovisko k uplatniteľnosti a rozsahu pôsobnosti článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. V tejto súvislosti pripomenul, že toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany najmä v zmysle článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Konkrétne podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ musí každý členský štát zabezpečiť, aby orgány, ktoré sa v zmysle práva Únie považujú za „súdny orgán“, patriace do jeho systému opravných prostriedkov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, a ktoré teda môžu byť povinné rozhodovať o otázkach súvisiacich s uplatňovaním alebo výkladom tohto práva, spĺňali požiadavky účinnej súdnej ochrany, čo v tomto prípade platí pre poľský Najvyšší súd. Súdny dvor okrem toho uviedol, že s cieľom zabezpečiť, aby tento súd mohol poskytnúť takúto ochranu, je nevyhnutné zachovanie jeho nezávislosti, ako to potvrdzuje článok 47 druhý odsek Charty. Požiadavka nezávislosti súdov, ktorá je inherentnou súčasťou výkonu úlohy rozhodovať ako súd, patrí do podstaty práva na účinnú súdnu ochranu a základného práva na spravodlivý proces, ktoré má zásadný význam ako záruka ochrany všetkých práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie, a zachovania spoločných hodnôt členských štátov uvedených v článku 2 ZEÚ, najmä hodnoty právneho štátu.

V druhom rade Súdny dvor spresnil rozsah tejto požiadavky. V tejto súvislosti uviedol, že z nej vyplývajúce záruky nezávislosti a nestrannosti stanovujú ako požiadavku existenciu pravidiel, najmä pokiaľ ide o zloženie dotknutých orgánov, menovanie, funkčné obdobia, ako aj dôvody zdržania sa hlasovania, vylúčenia pre predpojatosť a odvolania členov, ktorí ich tvoria, ktoré umožňujú odstrániť akékoľvek oprávnené pochybnosti účastníkov konania, pokiaľ ide o neovplyviteľnosť uvedených orgánov z vonkajšieho hľadiska a ich neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom. Predovšetkým táto nevyhnutná sloboda sudcov od všetkých vonkajších zásahov alebo tlakov vyžaduje určité nevyhnutné záruky ochrany tých osôb, ktorých úlohou je vykonávať súdnictvo, napríklad neodvolateľnosť. Táto zásada neodvolateľnosti si najmä vyžaduje, aby sudcovia mohli zotrvať vo funkcii až

do dovŕšenia veku povinného odchodu do dôchodku alebo do skončenia ich funkčného obdobia, ak je toto funkčné obdobie časovo obmedzené. Uvedená zásada môže bez toho, aby mala absolútny charakter, podliehať výnimkám len za predpokladu, že na to existujú oprávnené a presvedčivé dôvody a pri dodržaní zásady proporcionality. V tomto prípade Súdny dvor konštatoval, že napadnutá reforma vedie k predčasnému ukončeniu výkonu sudcovských funkcií sudcov, ktorí vykonávajú funkciu na Najvyššom súde, a že ju teda možno pripustiť len vtedy, ak je odôvodnená legitímnym cieľom a tomuto cieľu primeraná, a za predpokladu, že u osôb podliehajúcich súdnej právomoci nevyvoláva také oprávnené pochybnosti, ako boli spomenuté vyššie. Súdny dvor sa však domnieval, že uplatnenie opatrenia na zníženie veku odchodu do dôchodku sudcov Najvyššieho súdu na sudcov vykonávajúcich funkciu na tomto súde, nespĺňalo tieto podmienky, keďže najmä nebolo odôvodnené legitímnym cieľom. Súdny dvor preto rozhodol, že toto uplatnenie porušuje zásadu neodvolateľnosti sudcov, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou ich nezávislosti.

V poslednom rade sa Súdny dvor vyjadroval k diskrečnej právomoci, priznanej novým zákonom o Najvyššom súde prezidentovi republiky, predĺžiť sudcom tohto súdu aktívny výkon sudcovskej funkcie po dovŕšení nového dôchodkového veku stanoveného týmto zákonom. Súdny dvor uviedol, že hoci je na samotných členských štátoch, aby rozhodli, či povolia alebo nepovolia takéto predĺženie, pravdou zostáva, že keď sa rozhodnú pre takýto mechanizmus, musia zabezpečiť, aby podmienky a pravidlá, ktorým takéto predĺženie podlieha, neporušovali zásadu nezávislosti sudcov. V tejto súvislosti skutočnosť, že orgán, akým je prezident republiky, má právomoc priznať alebo nepriznať takéto prípadné predĺženie výkonu funkcie, nepochybne sama osebe nestačí na to, aby sa dospelo k záveru, že dochádza k porušeniu uvedenej zásady. Je však dôležité zabezpečiť, aby hmotnoprávne podmienky a procesné pravidlá, ktorými sa riadi prijímanie takýchto rozhodnutí, boli také, že u osôb podliehajúcich súdnej právomoci nemôžu vyvolať oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o nezávislosť dotknutých sudcov. Na tento účel je predovšetkým dôležité, aby uvedené podmienky a pravidlá boli navrhnuté takým spôsobom, aby títo sudcovia boli chránení od vonkajších zásahov alebo nátlakov, ktoré by mohli ohroziť ich nezávislosť. Takéto pravidlá tak musia predovšetkým umožňovať vylúčenie nielen akéhokoľvek priameho vplyvu vo forme pokynov, ale aj iných nepriamych foriem vplyvu, ktoré môžu usmerniť rozhodnutia príslušných sudcov. Pokiaľ však ide o nový zákon o Najvyššom súde, Súdny dvor konštatoval, že podľa tohto zákona je predĺženie aktívneho výkonu sudcovskej funkcie sudcov tohto súdu odteraz predmetom rozhodnutia prezidenta republiky, ktoré má diskrečnú povahu, nemusí byť odôvodnené a nie je proti nemu prípustný opravný prostriedok. Pokiaľ ide o účasť Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“) pred prijatím rozhodnutia prezidenta republiky, upravenú týmto zákonom, Súdny dvor zdôrazňuje, že zásah takéhoto orgánu do procesu predĺženia výkonu funkcie sudcu po dovŕšení bežného veku odchodu do dôchodku môže samozrejme v zásade prispieť k väčšej objektivite tohto procesu. Platí to však len v prípade, ak sú splnené určité podmienky, najmä ak tento orgán je sám osebe nezávislý od zákonodarnej a výkonnej moci, a od orgánu, ktorý ho

požiadal o vydanie stanoviska, a ak toto stanovisko sa vydáva na základe objektívnych a relevantných kritérií a je riadne odôvodnené, takže môže prispieť k objektivite prezidenta pri prijímaní jeho rozhodnutia. V tomto prípade Súdny dvor považoval za dostatočné uviesť, že najmä vzhľadom na to, že stanoviská vydané Štátnou súdnou radou nie sú odôvodnené, nemôžu prispieť k väčšej objektivite výkonu právomoci zverenej prezidentovi republiky novým zákonom o Najvyššom súde, hoci táto právomoc môže vyvolať oprávnené pochybnosti, najmä u osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť dotknutých sudcov vonkajšími činiteľmi a ich neutralitu vo vzťahu k jednotlivým záujmom, o ktorých rozhodujú.

Rozsudok z 5. novembra 2019 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18, [EU:C:2019:924](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Zásady neodvolateľnosti a nezávislosti sudcov – Zníženie veku odchodu do dôchodku pre sudcov poľských všeobecných súdov – Možnosť pokračovať vo výkone funkcie sudcu po dosiahnutí novo stanoveného veku na základe povolenia ministra spravodlivosti – Článok 157 ZFEÚ – Smernica 2006/54/ES – Článok 5 písm. a) a článok 9 ods. 1 písm. f) – Zákaz diskriminácie na základe pohlavia vo veciach odmeňovania, zamestnania a povolania – Zavedenie rozdielnych vekových hraníc odchodu do dôchodku pre ženy a mužov zastávajúcich funkciu sudcu poľských všeobecných súdov a sudcu Sądu Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko), ako aj poľských prokurátorov“

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore svojím rozsudkom vyhovel žalobe o nesplnenie povinnosti, ktorú podala Európska komisia proti Poľskej republike, a konštatoval, že tento členský štát si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z práva Únie, a to jednak tým, že zaviedol rozdielne vekové hranice odchodu do dôchodku pre mužov a ženy zastávajúcich funkciu poľských sudcov a prokurátorov, a jednak tým, že pri znížení veku odchodu do dôchodku pre sudcov poľských všeobecných súdov priznal ministrovi spravodlivosti právo predĺžiť výkon funkcie týchto sudcov.

Poľský zákon z 12. júla 2017 znížil vek odchodu do dôchodku pre sudcov poľských všeobecných súdov a prokurátorov, ako aj vek predčasného odchodu do dôchodku pre sudcov Sądu Najwyższy (Najvyšší súd) na 60 rokov pre ženy a 65 rokov pre mužov, pričom predtým to bolo 67 rokov pre obe pohlavia. Okrem toho tento zákon zveril ministrovi spravodlivosti právomoc predĺžiť dobu aktívneho výkonu funkcie sudcov všeobecných súdov po dosiahnutí takto stanovených nových vekových hraníc odchodu do dôchodku, ktoré sa líšia podľa pohlavia. Keďže Komisia sa domnievala, že tieto pravidlá sú v rozpore s právom Únie,⁹⁸ podala na Súdny dvor žalobu o nesplnenie povinnosti.

⁹⁸ Článok 157 ZFEÚ, článok 5 písm. a) a článok 9 ods. 1 písm. f) smernice 2006/54, ako aj článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie.

Súdny dvor sa v prvom rade vyjadril k rozlišovaniu zavedenému týmto zákonom, pokiaľ ide o vek odchodu do dôchodku pre ženy a mužov zastávajúcich funkciu sudcu alebo prokurátora. V tomto ohľade najprv uviedol, že starobné dôchodky, ktoré poberajú uvedení sudcovia a prokurátori, patria do pôsobnosti článku 157 ZFEÚ, podľa ktorého každý členský štát zabezpečí uplatňovanie zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu. Dotknuté dôchodkové systémy patria tiež do pôsobnosti ustanovení smernice 2006/54 týkajúcich sa rovnosti zaobchádzania v zamestnaneckých systémoch sociálneho zabezpečenia. Ďalej Súdny dvor rozhodol, že tento zákon zaviedol priamo diskriminačné podmienky založené na pohlaví, osobitne pokiaľ ide o okamih, v ktorom môžu mať dotknuté osoby skutočný prístup k výhodám stanoveným dotknutými dôchodkovými systémami. Napokon odmietol tvrdenie Poľskej republiky, podľa ktorého takto stanovené rozdiely medzi ženami a mužmi zastávajúcimi funkciu sudcu alebo prokurátora v oblasti vekovej hranice na účel prístupu k starobnému dôchodku predstavujú opatrenia pozitívnej diskriminácie. Tieto rozdiely totiž nemôžu kompenzovať kariérne znevýhodnenia verejných zamestnancov ženského pohlavia tým, že by im pomáhali v ich profesijnom živote a naprávali ťažkosti, s ktorými sa môžu stretnúť počas svojej kariéry. Súdny dvor teda dospel k záveru, že dotknuté právne predpisy porušujú článok 157 ZFEÚ, ako aj smernicu 2006/54.

Súdny dvor v druhom rade preskúmal opatrenia zakladajúce sa na tom, že ministrom spravodlivosti sa udeľuje právomoc povoliť alebo nepovoliť pokračovanie vo výkone funkcie sudcu všeobecného súdu po dosiahnutí novo zníženého veku odchodu do dôchodku. Najmä vzhľadom na rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu)⁹⁹, zaujal najprv stanovisko k uplatniteľnosti a rozsahu článku 19 ods. 1 druhého odseku ZFEÚ, ktorý ukladá členským štátom povinnosť ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany. V tejto súvislosti uviedol, že poľské všeobecné súdy môžu rozhodovať o otázkach týkajúcich sa práva Únie, takže musia spĺňať požiadavky, ktoré sú neoddeliteľne spojené s takouto ochranou. S cieľom zabezpečiť, aby takéto súdy vôbec mohli poskytnúť takúto ochranu, má prvoradý význam zachovanie ich nezávislosti.

Podľa ustálenej judikatúry táto nezávislosť vyžaduje, aby dotknutý súd vykonával svoje úlohy úplne samostatne a nestranne. V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol, že samotná okolnosť, že orgán, akým je minister spravodlivosti, má právomoc rozhodnúť o predĺžení alebo nepredĺžení výkonu funkcie sudcu po dosiahnutí bežného veku odchodu do dôchodku, sama osebe nestačí na to, aby sa dospelo k záveru, že dochádza k porušeniu zásady nezávislosti. Konštatoval však, že v danom prípade sú hmotnoprávne podmienky a procesné pravidlá, ktorými sa riadi prijímanie takýchto rozhodnutí, také, že vyvolávajú oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť dotknutých sudcov vonkajšími činiteľmi a ich neutralitu. Kritériá, na základe ktorých má minister prijať rozhodnutie, sú totiž príliš vágne a neoveriteľné, pričom uvedené rozhodnutie nemusí byť odôvodnené

⁹⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531), uvedený v tomto oddiele.

a nemožno ho napadnúť súdnou žalobou. Okrem toho dĺžka doby, počas ktorej sudcovia môžu vyčkávať na rozhodnutie ministra, spadá do jeho voľnej úvahy.

Ako tiež vyplýva z ustálenej judikatúry, nevyhnutná sloboda sudcov vo vzťahu k akýmkoľvek vonkajším zásahom alebo tlakom si vyžaduje určité vlastné záruky ochrany tých osôb, ktorých úlohou je vykonávať súdnictvo, ako je ich neodvolateľnosť. Zásada neodvolateľnosti si okrem iného vyžaduje, aby sudcovia mohli zotrvať vo funkcii až do dovŕšenia veku povinného odchodu do dôchodku alebo do skončenia ich funkčného obdobia, ak je toto funkčné obdobie časovo obmedzené. Uvedená zásada môže bez toho, aby mala absolútny charakter, podliehať výnimkám len za predpokladu, že na to existujú oprávnené a presvedčivé dôvody, a pri dodržaní zásady proporcionality. V danej veci pritom kombinácia opatrenia zakladajúceho sa na znížení bežného veku odchodu do dôchodku pre sudcov všeobecných súdov a opatrenia zakladajúceho sa na tom, že ministromi spravodlivosti je zverená diskrečná právomoc povoľovať pokračovanie vo výkone funkcie týchto sudcov po dosiahnutí takto stanovenej novej vekovej hranice, a to počas desiatich rokov v prípade sudkyne a počas piatich rokov v prípade sudcu mužského pohlavia, túto zásadu porušuje. Táto kombinácia opatrení totiž môže svojou povahou u osôb podliehajúcich súdnej právomoci vyvolať oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o okolnosť, že cieľom nového systému by v skutočnosti mohlo byť, aby sa ministromi umožnilo v prípade určitých skupín sudcov ukončiť ich výkon funkcie po dosiahnutí novo stanoveného bežného veku odchodu do dôchodku, a zároveň ponechať inú časť týchto sudcov vo funkcii. Navyše vzhľadom na to, že na rozhodnutie ministra sa nevzťahuje žiadna lehota a dotknutý sudca zostáva vo funkcii až do prijatia takého rozhodnutia, prípadné negatívne rozhodnutie ministra môže byť vydané po tom, čo bol dotýčny ponechaný vo funkcii po dosiahnutí nového veku odchodu do dôchodku.

10. Právomoc na preskúmanie nezávislosti súdov

Rozsudok z 5. júna 2023 (veľká komora), Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právny štát – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Nezávislosť sudcov – Článok 267 ZFEÚ – Možnosť položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky – Prednosť práva Únie – Právomoc vo veci zbavenia sudcov trestnoprávnej imunity a vo veciach pracovného práva, sociálneho zabezpečenia a odchodu sudcov *Sąd Najwyższy* (Najvyšší súd, Poľsko) do dôchodku, ktorá je zverená disciplinárnemu senátu tohto súdu – Zákaz spochybňovať legitimitu súdov a ústavných orgánov alebo určovať či posudzovať zákonnosť vymenovania sudcov alebo ich súdnych právomocí uložený vnútroštátnym súdom – Preskúmanie sudcom, či sú splnené určité požiadavky týkajúce sa existencie nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom, kvalifikované ako „disciplinárne previnenie“ – Výlučná právomoc preskúmať otázky týkajúce sa nedostatku nezávislosti súdu alebo sudcu,

ktorá bola udelená senátu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) – Články 7 a 8 Charty základných práv – Právo na rešpektovanie súkromného života a na ochranu osobných údajov – Nariadenie (EÚ) 2016/679 – Článok 6 ods. 1 prvý pododsek písm. c) a e) a článok 6 ods. 3 druhý pododsek – Článok 9 ods. 1 – Citlivé údaje – Vnútroštátna právna úprava, ktorá sudcom ukladá povinnosť predložiť vyhlásenie týkajúce sa ich členstva v združeníach, nadáciách alebo politických stranách, ako aj funkcií, ktoré v nich zastávajú, a ktorá stanovuje, že údaje obsiahnuté v týchto vyhláseniach sa sprístupnia online“

V tomto rozsudku, ktorého skutkový a právny rámec bol opísaný vyššie,¹⁰⁰ Súdny dvor rozhodol, že Poľsko si tým, že zverilo senátu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) výlučnú právomoc na preskúmanie sťažností a právnych otázok týkajúcich sa nedostatku nezávislosti súdu alebo sudcu,¹⁰¹ nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty, ako aj z článku 267 ZFEÚ a zo zásady prednosti práva Únie.

V tejto súvislosti Súdny dvor uvádza, že reorganizácia a koncentrácia súdnej právomoci, o ktoré ide, sa týkajú niektorých požiadaviek ústavnej a procesnej povahy vyplývajúcich z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty, ktorých dodržiavanie musí byť zaručené naprieč všetkými hmotnoprávnymi oblasťami uplatňovania práva Únie a na všetkých vnútroštátnych súdoch prejednávajúcich veci v týchto oblastiach. V tejto súvislosti tieto ustanovenia úzko súvisia so zásadou prednosti práva Únie, ktorej uplatňovanie vnútroštátnymi súdmi prispieva k zabezpečeniu účinnej ochrany práv, ktoré právo Únie priznáva jednotlivcom.

Za týchto okolností, najmä vzhľadom na to, že každý vnútroštátny súd, ktorý má uplatňovať právo Únie, má povinnosť overiť, či svojím zložením predstavuje nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom, ak o tejto otázke vzniknú vážne pochybnosti, a na to, že takéto súdy musia mať za určitých okolností aj možnosť overiť, či procesná vada pri vymenovaní sudcu mohla mať za následok porušenie základného práva na takýto súd, je vylúčené, aby preskúmanie splnenia týchto požiadaviek vnútroštátnymi súdmi mohlo vo všeobecnosti a bez rozdielu patriť do právomoci jediného vnútroštátneho orgánu, a to tým skôr, keď tento orgán podľa vnútroštátneho práva nemôže sám preskúmať niektoré aspekty týchto požiadaviek. V tomto prípade Súdny dvor konštatoval, že predmetom vnútroštátnych ustanovení, o ktoré ide, je vyhradiť jedinému orgánu všeobecné preskúmanie požiadaviek týkajúcich sa nezávislosti všetkých súdov a sudcov, tak všeobecných, ako aj správnych tým, že im v tejto súvislosti odnímajú ich právomoci vnútroštátnych súdov, ktoré mali až dovtedy právomoc vykonávať rôzne typy preskúmania vyžadované právom Únie a uplatňovať judikatúru Súdneho dvora. Súdny dvor znovu zdôrazňuje osobitný kontext, ktorého súčasťou je reorganizácia súdnej právomoci vykonaná novelou, ktorý sa vyznačuje okolnosťou, že poľským súdom je

¹⁰⁰ Pokiaľ ide o skutkový a právny rámec sporu, pozri oddiel II. 2. s názvom „Profesijná etika“. Tento rozsudok je uvedený aj v oddiele II. 7. s názvom „Disciplinárna zodpovednosť“.

¹⁰¹ Článok 26 ods. 2, článok 26 ods. 4 až 6 a článok 82 ods. 2 až 5 zmeneného zákona o Najvyššom súde a článok 10 novely zákona o Najvyššom súde.

okrem toho zabránené určovať alebo posudzovať niektoré skutočnosti, čo im prináleží podľa práva Únie.

Súdny dvor dospel k záveru, že skutočnosť, že jedinému vnútroštátnemu orgánu je zverená právomoc overiť dodržanie základného práva na účinnú súdnu ochranu, hoci potreba takého overenia môže vzniknúť na každom vnútroštátnom súde, môže v kombinácii so zavedením rôznych zákazov a disciplinárnych previnení oslabiť účinnosť preskúmania dodržania tohto základného práva. Vnútroštátne ustanovenia, o ktoré ide, tým, že takto bez rozdielu bránia ostatným súdom, aby urobili to, čo je nevyhnutné pre to, aby zabezpečili dodržanie práva osôb podliehajúcich súdnej právomoci na účinnú súdnu ochranu a pritom v prípade potreby sami vylúčili uplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú v rozpore s požiadavkami vyplývajúcimi z práva Únie, porušujú aj zásadu prednosti práva. Okrem toho, keďže samotná skutočnosť, že senátu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Najvyššieho súdu je zverená výlučná právomoc rozhodovať o určitých otázkach týkajúcich sa uplatňovania článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty, môže iným súdom zabrániť alebo ich odrádzať od toho, aby položili Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, vnútroštátne ustanovenia, o ktoré ide, porušujú aj článok 267 ZFEÚ.

III. Nezávislosť rozhodovacieho procesu v konaniach týkajúcich sa uplatňovania práva Únie

Rozsudok z 11. júla 2024 (veľká komora), Hann-Invest a i. (C-554/21, C-622/21 a C-727/21, [EU:C:2024:594](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Nezávislosť sudcov – Súd vopred zriadený zákonom – Spravodlivý proces – Oddelenie registrácie súdnych rozhodnutí – Vnútroštátna právna úprava stanovujúca zriadenie registrového sudcu na druhostupňových súdoch, ktorý má v praxi právomoc pozastaviť vyhlásenie rozsudku, vydávať pokyny rozhodovacím zloženiam a požiadať o zvolanie zasadnutia kolégií – Vnútroštátna právna úprava, ktorá na účely zasadnutí kolégií alebo všetkých sudcov súdu stanovuje právomoc vydávať záväzné, právne stanoviská vrátane vecí, o ktorých už bolo rozhodnuté“

Veľká komora Súdneho dvora považovala za nezlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z práva na účinnú súdnu ochranu, ako aj na spravodlivý proces vnútorný mechanizmus vnútroštátného súdu, ktorý stanovuje zásah iných sudcov dotknutého súdu do rozhodovacieho procesu rozhodovacieho zloženia, ktoré rozhoduje vo veci, s cieľom zabezpečiť koherenciu jeho judikatúry.

Visoki trgovački sud (Vyšší obchodný súd, Chorvátsko), ktorý rozhodoval o troch odvolaniach proti uzneseniam vydaným v rámci konkurzného konania, položil Súdnemu dvoru v tejto súvislosti otázku. Vnútroštátny súd zasadajúci v senátoch pozostávajúcich z troch sudcov preskúmal tieto tri odvolania a jednomyselne ich zamietol, čím potvrdil prvostupňové rozhodnutia. Sudcovia tohto súdu podpísali svoje rozsudky a následne ich postúpili jeho oddeleniu registrácie súdnych rozhodnutí.¹⁰²

Sudca oddelenia registrácie (ďalej len „registrový sudca“) však odmietol zaregistrovať tieto súdne rozhodnutia a vrátil ich príslušným rozhodovacím zloženiam spolu s listom, v ktorom uviedol, že nesúhlasí s riešeniami prijatými v týchto rozhodnutiach. V dvoch z týchto vecí (C-554/21 a C-622/21) tento sudca poukázal na iné rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ktoré prijali iné riešenia, ako sú tie, ktoré boli prijaté vo veciach samých. V tretej veci (C-727/21) vyjadril svoj nesúhlas s právnym výkladom, ktorý zvolilo rozhodovacie zloženie, pričom sa však neodvolával na nijaké súdne rozhodnutie.

Následne vo veci C-727/21 zasadalo rozhodovacie zloženie, aby opätovne rozhodlo vo veci. Po preskúmaní odvolania a stanoviska registrového sudcu rozhodlo, že svoje predchádzajúce riešenie nezmení. Vydal teda nové súdne rozhodnutie a postúpil ho oddeleniu registrácie.

Kedže registrový sudca uprednostňoval iné právne riešenie, postúpil uvedenú vec vo veci samej kolégiu pre obchodné spory a iné spory vnútroštátneho súdu. Toto kolégium na svojom zasadnutí prijalo „právne stanovisko“, v ktorom prijalo riešenie uprednostňované registrovým sudcom. V dôsledku toho bola tá istá vec vrátená dotknutému rozhodovaciemu zloženiu, aby rozhodlo v súlade s týmto „právnym stanoviskom“.

Kedže vnútroštátny súd mal pochybnosti o súlade mechanizmu, ktorý stanovuje zásah registrového súdu a iných sudcov súdu prijatím „právných stanovísk“, s právom Únie, rozhodol obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania.

Súdny dvor zdôraznil, že každé vnútroštátne opatrenie alebo prax, ktorých cieľom je vyhnúť sa rozporom v judikatúre, alebo ich napraviť a zabezpečiť tak právnu istotu vyplývajúcu zo zásady právneho štátu, musí byť v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

V prvom rade s prihliadnutím na tieto požiadavky preskúmal prax, podľa ktorej súdne rozhodnutie prijaté rozhodovacím zložením rozhodujúcim o veci možno považovať za konečné a zaslané účastníkom konania len vtedy, ak jeho obsah schválil registrový sudca, ktorý nie je súčasťou tohto rozhodovacieho zloženia.

¹⁰² V súlade s článkom 177 ods. 3 Sudski poslovník (Rokovací poriadok súdov), ktorý stanovuje: „Na súde druhého stupňa sa vec považuje za skončenú ku dňu odoslania rozhodnutia z kancelárie daného sudcu po vrátení tejto veci z oddelenia registrácie. Odo dňa prijatia dotknutého spisu je oddelenie registrácie povinné vrátiť ho kancelárii tohto sudcu v čo najkratšej lehote. Toto rozhodnutie sa následne odošle v novej lehote ôsmich dní“.

V tejto súvislosti poznamenal, že hoci registrový sudca nemôže nahradiť svojím posúdením posúdenie rozhodovacieho zloženia, ktoré rozhoduje vo veci, môže v skutočnosti blokovat' zaregistrovanie prijatého súdneho rozhodnutia, a tak brániť ukončeniu rozhodovacieho procesu a oznámeniu tohto rozhodnutia účastníkom konania. Môže teda vec vrátiť tomuto rozhodovaciemu zloženiu na opätovné preskúmanie uvedeného rozhodnutia s prihliadnutím na jeho vlastné právne pripomienky, a v prípade pretrvávania nezhody s uvedeným rozhodovacím zložením môže vyzvať predsedu dotknutého kolégia, aby zvolal zasadnutie kolégia na účely prijatia „právneho stanoviska“, ktoré bude záväzné najmä pre to isté rozhodovacie zloženie. Následkom takéhoto postupu je umožnenie zásahu registrového sudcu do predmetnej veci, pričom tento zásah môže viesť k tomu, že tento súd ovplyvní konečné rozhodnutie, ktoré bude prijaté v tejto veci.

Po prvé vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, zrejme však nestanovuje takýto zásah registrového súdu. Po druhé k tomuto zásahu dochádza po tom, čo rozhodovacie zloženie, ktorému bola dotknutá vec pridelená, prijalo na záver svojich rozhodnutí svoje súdne rozhodnutie, hoci tento sudca nepatrí do tohto rozhodovacieho zloženia, a teda sa nezúčastnil na predchádzajúcich štádiách konania, ktoré viedlo k tomuto prijatiu rozhodnutia. Po tretie sa nezdá, že by právomoc registrového sudcu bola ohraničená jasne vymedzenými objektívnymi kritériami odrážajúcimi osobitné odôvodnenie, ktoré by bolo vhodné na vyhnutie sa výkonu diskrečnej právomoci.

Vzhľadom na tieto okolnosti Súdny dvor rozhodol, že zásah tohto súdu do registra nie je zlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z práva na účinnú súdnu ochranu.

V druhom rade Súdny dvor preskúmal vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá umožňuje zasadnutiu kolégia tohto súdu uložiť rozhodovaciemu zloženiu, ktoré rozhoduje o veci, prostredníctvom vydania „právneho stanoviska“ povinnosť zmeniť obsah súdneho rozhodnutia, ktoré predtým prijalo, hoci toto zasadnutie kolégia zahŕňa aj iných sudcov, než sú sudcovia tohto rozhodovacieho zloženia, ako aj prípadne osoby mimo dotknutého súdu, pred ktorými účastníci konania nemajú možnosť uplatniť svoje tvrdenia.

V tejto súvislosti uviedol, že zásah zasadnutia kolégia v skutočnosti umožňuje zásah všetkých sudcov zúčastnených na zasadnutí tohto kolégia do konečného riešenia veci, o ktorej sa predtým rokovalo a o ktorej rozhodlo príslušné rozhodovacie zloženie, ale ktorá ešte nebola zaregistrovaná a odoslaná. Perspektíva, že toto rozhodovacie zloženie bude v prípade zotrvania na právnom názore, ktorý je opačný ako názor registrového sudcu, vidieť svoje súdne rozhodnutie podliehajúce preskúmaniu zasadnutia kolégia, ako aj povinnosť uvedeného rozhodovacieho zloženia rešpektovať po uzneseniach, ktoré už boli ukončené, „právne stanovisko“, ktoré bolo definované týmto zasadnutím kolégia, totiž môžu mať vplyv na konečný obsah tohto rozhodnutia.

Na jednej strane sa nezdá, že by právomoc kolégia zasiahnuť, o ktorú ide vo veci samej, bola dostatočne vymedzená objektívnymi a uplatňovanými kritériami. Konkrétne

z ustanovenia upravujúceho zvolanie zasadnutie kolégia nevyplýva,¹⁰³ že toto zasadnutie možno zvolať, ako je to vo veci C-727/21, len z dôvodu, že registrový sudca sa nestotožnil s právnym názorom príslušného rozhodovacieho zloženia. Na druhej strane zvolanie zasadnutia kolégia a prijatie záväzného „právneho stanoviska“ týmto kolégiom najmä pre rozhodovacie zloženie, ktoré rozhoduje o tejto veci, nie sú účastníkom konania nikdy oznámené. Zdá sa teda, že títo účastníci konania nemajú možnosť uplatniť svoje procesné práva pred takýmto zasadnutím kolégia.

Vzhľadom na tieto skutočnosti Súdny dvor rozhodol, že predmetná vnútroštátna právna úprava nie je zlučiteľná s požiadavkami vyplývajúcimi z práva na účinnú súdnu ochranu, ako aj z práva na spravodlivý proces.

Súdny dvor ešte spresnil, že s cieľom vyhnúť sa rozdielom v judikatúre alebo ich napraviť a zabezpečiť tak právnu istotu, ktorá je vlastná zásade právneho štátu, procesný mechanizmus, ktorý umožňuje sudcovi vnútroštátneho súdu, ktorý nie je členom príslušného rozhodovacieho zloženia, postúpiť vec rozšírenému rozhodovaciemu zloženiu tohto súdu, nie je v rozpore s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ pod podmienkou, že vec ešte nebola prerokovaná pôvodne určeným rozhodovacím zložením, okolnosti, za ktorých môže byť takýto odkaz vykonaný, sú jasne uvedené v uplatniteľnej právnej úprave a že uvedený odkaz nezbavuje dotknuté osoby možnosti zúčastniť sa na konaní pred týmto rozšíreným rozhodovacím zložením. Okrem toho o takomto postúpení môže vždy rozhodnúť pôvodne určené rozhodovacie zloženie.

IV. Nezávislosť vnútroštátnych súdov v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti

Vo svojej judikatúre týkajúcej sa slobody, bezpečnosti a spravodlivosti mal Súdny dvor viackrát príležitosť vykladať stanovené kritériá vzhľadom na požiadavku nezávislosti „súdu“.

Konkrétne táto judikatúra vznikla v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, pokiaľ ide o pojem „súd“ na účely uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí.

V trestných veciach Súdny dvor preskúmal najmä rozsah pojmu „súdny orgán“ v prípade odmietnutia vykonania európskeho zatykača z dôvodu skutočného rizika porušenia základného práva na nezávislý súd v členskom štáte, ktorý vydal zatykač.

¹⁰³ Článok 40 ods. 1 Zakon o sudovima (zákon o organizácii súdnictva) stanovuje, že zasadnutie kolégia alebo sudcov sa zvolá, ak sa zistí, že pri otázkach týkajúcich sa uplatňovania právneho poriadku existujú medzi oddeleniami, senátmi alebo sudcami rozdiely vo výklade, alebo ak sa senát alebo sudca príslušného oddelenia odchyľujú od predtým prijatého právneho stanoviska.

1. Justičná spolupráca v občianskych veciach

Rozsudky z 9. marca 2017 (druhá komora), Zulfikarpašić (C-484/15, [EU:C:2017:199](#)) a Pula Parking (C-551/15, [EU:C:2017:193](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012 – Vecná a časová pôsobnosť – Občianske a obchodné veci – Exekučné konanie týkajúce sa vymáhania nezaplatenej pohľadávky za verejné parkovanie – Zahrnutie – Pojem ‚súd‘ – Notár, ktorý vydal exekučný príkaz na základe ‚verejnej listiny‘“

Skutkové okolnosti vo veci C-484/15

Pán Ibrica Zulfikarpašić je chorvátsky advokát, ktorý sa obrátil na notára s návrhom na vykonanie exekúcie proti jednému zo svojich klientov, pánovi Slavenovi Gajerovi z dôvodu, že nezaplatil odmenu za právne služby, ktoré mu boli poskytnuté. Na základe tohto návrhu notár vydal exekučný príkaz, ktorý nadobudol právoplatnosť, keďže klient nepodal námietku.

Pán Zulfikarpašić teda predložil notárovi žiadosť o osvedčenie tohto exekučného príkazu podľa nariadenia o európskom exekučnom titule¹⁰⁴, ako európskeho exekučného titulu. Podľa tohto nariadenia totiž môžu byť rozhodnutia vydané „súdmi“ o nesporných nárokoch osvedčené ako európske exekučné tituly, ktoré musia byť uznané a vykonané vo všetkých členských štátoch.

Notár však odmietol osvedčiť príkaz z dôvodu, že predmetný nárok sa v zmysle nariadenia nepovažuje za nesporný. V súlade s chorvátskym právom postúpil vec na Općinski sud u Novom Zagrebu – Stalna služba u Samoboru (Obecný súd v Novom Záhrebe – stála pobočka Samobor, Chorvátsko). Tento súd sa pýta Súdneho dvora, či pojem „súd“ použitý v nariadení zahŕňa aj notárov v Chorvátsku (prvá časť otázky) a či európsky exekučný titul možno vydať na základe takéhoto exekučného príkazu (druhá a tretia časť otázky).

Skutkové okolnosti vo veci C-551/15

Pula Parking, spoločnosť vo vlastníctve mesta Pula (Chorvátsko), zabezpečuje správu platených verejných parkovísk tohto mesta. Táto spoločnosť žiada pána Svena Klausa Tederahna s bydliskom v Nemecku o zaplatenie parkovacieho lístka, ktorý mu vydala. Na základe účtovných dokladov preukazujúcich existenciu pohľadávky súvisiacej so sumou uvedenou na tomto lístku notár vydal exekučný príkaz proti pánovi Tederahnovi.

Na základe námietky pána Tederahna proti tomuto príkazu však bola vec postúpená na Općinski sud u Puli-Pola (Mestský súd Pula, Chorvátsko). Tento súd sa Súdneho dvora v podstate pýta, či takéto exekučné konanie patrí do rozsahu pôsobnosti nariadenia

¹⁰⁴ Nariadenie č. 805/2004.

o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach¹⁰⁵ (prvá otázka) a či sa na notárov v Chorvátsku, ktorí konajú v exekučných konaniach na základe „verejnej listiny“, vzťahuje pojem „súd“ v zmysle tohto nariadenia (druhá otázka).

Pokiaľ ide o kvalifikáciu notárov v Chorvátsku ako „súdov“ v zmysle citovaných nariadení, Súdny dvor uvádza, že dodržanie zásady vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi v oblasti súdnej spolupráce v občianskych veciach vyžaduje, aby boli rozhodnutia vnútroštátnych orgánov členského štátu, ktoré majú byť vykonané v inom členskom štáte, vydané v súdnych konaniach ponúkajúcich záruky nezávislosti a nestrannosti a v súlade so zásadou kontradiktórnosti. V tejto súvislosti Súdny dvor konštatoval, že konanie, ktorým notári v Chorvátsku vydávajú exekučný príkaz na základe „verejnej listiny“, akou je faktúra, ktorú vystavil pán Zulfikarpašić svojmu klientovi, alebo účtovné doklady predložené spoločnosťou Pula Parking, nie je kontradiktórne.

Na jednej strane totiž návrh veriteľa na vydanie takéhoto príkazu nie je dlžníkovi oznámený a na druhej strane samotné uznesenie sa dlžníkovi oznámi až po jeho vydaní. V dôsledku toho sa na notárov v Chorvátsku, ktorí v rámci právomocí zverených vnútroštátnym právom konajú v exekučných konaniach na základe „verejnej listiny“, nevzťahuje pojem „súd“ v zmysle oboch vyššie uvedených nariadení.

2. Justičná spolupráca v trestných veciach

2.1. Európsky zatykač

Rozsudok z 25. júla 2018 (veľká komora), Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Policajná a súdna spolupráca v trestných veciach – Európsky zatykač – Rámcové rozhodnutie 2002/584/SVV – Článok 1 ods. 3 – Postupy odovzdávania medzi členskými štátmi – Podmienky výkonu – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 – Právo na prístup k nezávislému a nestrannému súdu“

Na LM, ktorý je poľským štátnym príslušníkom, boli vydané tri európske zatykače poľskými súdmi na účely trestného stíhania z dôvodu nedovoleného obchodovania s omamnými látkami. Po jeho zatknutí v Írsku 5. mája 2017 nesúhlasil so svojím odovzdaním poľským orgánom z dôvodu, že v dôsledku reforiem poľského súdneho systému mu hrozilo skutočné riziko, že v Poľsku nebudú môcť vykonať ich právo na spravodlivé súdne konanie.

¹⁰⁵ Nariadenie č. 1215/2012.

Súdny dvor vo svojom rozsudku Aranyosi a Căldăraru¹⁰⁶ rozhodol, že ak vykonávajúci súdny orgán konštatuje, že vo vzťahu k osobe, na ktorú bol vydaný európsky zatykač, existuje skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), vykonanie tohto zatykača sa musí odložiť. Také odloženie je však možné len po dvojstupňovom preskúmaní. V prvom rade musí vykonávajúci súdny orgán konštatovať, že v členskom štáte vydávajúcom zatykač existuje skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania najmä z dôvodu systémových nedostatkov. V druhom rade sa tento orgán musí ubezpečiť, že existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že osoba, na ktorú bol vydaný európsky zatykač, bude takémuto riziku vystavená. Existencia systémových nedostatkov totiž nutne neznamená, že v konkrétnom prípade bude dotknutá osoba v prípade odovzdania vystavená neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu.

V prejednávanej veci sa High Court (Vyšší súd, Írsko) Súdneho dvora pýtal, či vykonávajúci súdny orgán, ktorému bola predložená žiadosť o odovzdanie, ktorá by mohla viesť k porušeniu základného práva vyžadanej osoby na spravodlivý proces, musí v súlade s rozsudkom Aranyosi a Căldăraru konštatovať na jednej strane, že existuje skutočné riziko porušenia tohto základného práva z dôvodu nedostatkov poľského súdneho systému, a na druhej strane, že dotknutá osoba je takému riziku vystavená, alebo či stačí, aby konštatoval existenciu nedostatkov poľského súdneho systému bez toho, aby musel posúdiť, či je dotknutá osoba tomuto riziku konkrétne vystavená. Vyšší súd sa tiež pýtal Súdneho dvora, aké informácie a záruky musí prípadne získať od súdneho orgánu vydávajúceho zatykač, aby toto riziko vylúčil.

Tieto otázky patria do kontextu zmien súdneho systému zavedených poľskou vládou, ktoré viedli Komisiu k tomu, aby 20. decembra 2017 prijala odôvodnený návrh, ktorým vyzvala Radu, aby na základe článku 7 ods. 1 ZEÚ¹⁰⁷ rozhodla o existencii jasného rizika vážneho porušenia zásad právneho štátu zo strany Poľska¹⁰⁸.

Súdny dvor vo svojom rozsudku najprv uvádza, že odmietnutie vykonania európskeho zatykača je výnimkou zo zásady vzájomného uznávania, na ktorej je založený mechanizmus európskeho zatykača, čo je výnimka, ktorá sa musí vykladať reštriktívne.

Súdny dvor ďalej rozhodol, že existencia reálneho rizika, že bude porušené základné právo osoby, proti ktorej je vydaný európsky zatykač na nezávislý súd, a teda podstata jej základného práva na spravodlivý proces, je spôsobilá umožniť vykonávajúcemu súdnemu orgánu, aby výnimočne tomuto európskemu zatykaču nevyhovel. V tejto súvislosti Súdny dvor zdôrazňuje, že zachovanie nezávislosti súdnych orgánov je dôležité

¹⁰⁶ Pozri rozsudok z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)).

¹⁰⁷ Článok 7 ods. 1 ZEÚ stanovuje: „Na základe odôvodneného návrhu jednej tretiny členských štátov, Európskeho parlamentu alebo Európskej komisie môže Rada štvorpätinovou väčšinou svojich členov po získaní súhlasu Európskeho parlamentu rozhodnúť, že existuje jasné riziko vážneho porušenia hodnôt uvedených v článku 2 niektorým členským štátom.“

¹⁰⁸ Návrh rozhodnutia Rady o určení jasného rizika vážneho porušenia zásad právneho štátu zo strany Poľskej republiky z 20. decembra 2017 [COM(2017) 835 v konečnom znení].

na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany osôb podliehajúcich súdnej právomoci, najmä v rámci mechanizmu európskeho zatykača.

Z toho vyplýva, že v prípade, keď sa osoba, proti ktorej bol vydaný európsky zatykač, dovoľáva s cieľom namietat voči svojmu odovzdaniu súdnemu orgánu, ktorý zatykač vydal, existencie systémových alebo všeobecných nedostatkov, ktoré sú podľa nej spôsobilé ovplyvniť nezávislosť súdnej moci v členskom štáte, v ktorom bol zatykač vydaný, a jej základné právo na spravodlivý proces, musí vykonávajúci súdny orgán najprv na základe objektívnych, spoľahlivých, presných a náležite aktualizovaných dôkazov posúdiť existenciu skutočného rizika porušenia takéhoto práva v členskom štáte vydávajúcom zatykač v súvislosti s nedostatkom nezávislosti súdov tohto členského štátu z dôvodu takýchto nedostatkov.

Súdny dvor sa domnieva, že informácie uvedené v odôvodnenom návrhu, ktorý Komisia nedávno zaslala Rade na základe článku 7 ods. 1 ZEÚ, predstavujú na účely tohto posúdenia osobitne relevantné skutočnosti.

Okrem toho Súdny dvor pripomenul, že požiadavka nezávislosti a nestrannosti súdov zahŕňa dve hľadiská. Je teda nevyhnutné, aby dotknuté orgány i) vykonávali svoje úlohy úplne samostatne a bez vonkajších tlakov alebo zásahov a ii) boli nestranné, čo znamená rešpektovanie rovnakého odstupu od účastníkov konania a ich príslušných záujmov. Podľa Súdneho dvora tieto záruky nezávislosti a nestrannosti stanovujú ako požiadavku existenciu pravidiel, najmä pokiaľ ide o zloženie súdnych orgánov, menovanie, funkčné obdobia, ako aj dôvody zdržania sa hlasovania, vylúčenia pre predpojatosť a odvolania členov dotknutých súdov. Požiadavka nezávislosti si tiež vyžaduje, aby disciplinárny režim týchto osôb poskytoval potrebné záruky na vylúčenie akéhokoľvek rizika použitia tohto režimu ako systému politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí.

Ak sa vykonávajúci súdny orgán vzhľadom na tieto požiadavky nezávislosti a nestrannosti domnieva, že v členskom štáte, v ktorom bol zatykač vydaný, existuje reálne riziko porušenia základného práva na spravodlivý proces, musí v druhom rade konkrétne a presne posúdiť, či za okolností prejednávanej veci existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že po svojom odovzdaní bude vyžiadaná osoba tomuto nebezpečenstvu vystavená. Toto konkrétne posúdenie platí aj vtedy, keď tak ako v tomto prípade je voči členskému štátu, v ktorom bol zatykač vydaný, vydaný odôvodnený návrh Komisie, aby Rada konštatovala, že existuje jasné riziko vážneho porušenia hodnôt uvedených v článku 2 ZEÚ¹⁰⁹ týmto členským štátom, a vykonávajúci súdny orgán sa domnieva, že disponuje dôkazmi, ktoré môžu preukazovať existenciu systémových nedostatkov, pokiaľ ide o tieto hodnoty.

Na účely posúdenia skutočného nebezpečenstva, ktoré hrozí vyžiadanej osobe, musí vykonávajúci súdny orgán preskúmať, do akej miery sú systémové alebo všeobecné

¹⁰⁹ Článok 2 ZEÚ stanovuje: „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločným znakom členských štátov a ich spoločností, v ktorých prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

nedostatky spôsobilé mať dopad na úrovni príslušných súdov na vedenie konaní týkajúcich sa vyžiadanej osoby. Pokiaľ z tohto preskúmania vyplýva, že tieto nedostatky sú spôsobilé ovplyvniť dotknuté súdy, vykonávajúci súdny orgán musí ďalej posúdiť, či existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba bude vystavená skutočnému riziku porušenia jej základného práva na nezávislý súd, a teda podstaty jej základného práva na spravodlivý proces, vzhľadom na svoju osobnú situáciu, ako aj povahu trestného činu, pre ktorý je stíhaná, a skutkové okolnosti, na základe ktorých bol vydaný európsky zatykač.

Okrem toho si vykonávajúci súdny orgán musí vyžiadať od súdneho orgánu, ktorý zatykač vydal, všetky doplňujúce informácie, ktoré považuje za potrebné na posúdenie existencie takéhoto rizika. V tejto súvislosti môže súdny orgán, ktorý zatykač vydal, poskytnúť akékoľvek objektívne informácie týkajúce sa prípadných zmien podmienok ochrany záruky nezávislosti súdnictva, ktoré sú spôsobilé vylúčiť existenciu tohto rizika pre dotknutú osobu.

Ak sa vykonávajúci súdny orgán po preskúmaní všetkých týchto skutočností domnieva, že existuje skutočné riziko, že dotknutá osoba bude v členskom štáte, v ktorom bol zatykač vydaný, porušené jej základné právo na nezávislý súd, a teda podstata jej základného práva na spravodlivý proces, tento orgán je povinný výnimočne nevyhovieť tomuto európskemu zatykaču, ktorý bol voči tejto osobe vydaný.

Rozsudok zo 17. decembra 2020 (veľká komora), Openbaar Ministerie (Nezávislosť súdneho orgánu vydávajúceho zatykač) (C-354/20 PPU a C-412/20 PPU, [EU:C:2020:1033](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Policajná a súdna spolupráca v trestných veciach – Európsky zatykač – Rámcové rozhodnutie 2002/584/SV – Článok 1 ods. 3 – Článok 6 ods. 1 – Postupy odovzdávania osôb medzi členskými štátmi – Podmienky výkonania – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 druhý odsek – Právo na prístup k nezávislému a nestrannému súdu – Systémové alebo všeobecné nedostatky – Pojem „súdny orgán vydávajúci zatykač“ – Zohľadnenie vývoja, ktorý nastal po vydaní dotknutého európskeho zatykača – Povinnosť vykonávajúceho súdneho orgánu konkrétne a presne overiť existenciu závažných a preukázaných dôvodov domnievať sa, že dotknutá osoba bude v prípade odovzdania vystavená skutočnému riziku porušenia jej práva na spravodlivý proces“

Poľské súdy vydali v auguste 2015 a vo februári 2019 európske zatykače (ďalej len „EZ“) na dvoch poľských štátnych príslušníkov na účely vedenia trestného stíhania a výkonu trestu odňatia slobody. Keďže dotknuté osoby sa nachádzali v Holandsku, podal *officier van justitie* (prokurátor, Holandsko) v súlade s holandským právom na Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame, Holandsko) návrhy na vykonanie týchto EZ.

Tento súd má však pochybnosti o tom, že musí vyhovieť týmto návrhom. Konkrétne sa pýtal na dosah rozsudku Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho

systému)¹¹⁰ vydaného v kontexte reforiem poľského súdneho systému. V tomto rozsudku Súdny dvor rozhodol, že výnimočne možno vykonanie EZ odmietnuť, ak je preukázané, že dotknutá osoba je v prípade odovzdania do členského štátu, ktorý vydal EZ, vystavená riziku porušenia jej práva na nezávislý súd, ktoré je podstatnou zložkou práva na spravodlivý proces¹¹¹. Takéto odmietnutie je však možné až na konci preskúmania v dvoch etapách: vykonávajúci súdny orgán musí po všeobecnom vyhodnotení, či existujú objektívne dôkazy, ktoré majú preukazovať existenciu rizika porušenia tohto práva z dôvodu systémových alebo všeobecných nedostatkov v nezávislosti súdnej moci členského štátu vydávajúceho zatykač, následne overiť, do akej miery sú takéto nedostatky spôsobilé mať konkrétny vplyv na situáciu dotknutej osoby v prípade jej odovzdania súdnym orgánom tohto členského štátu.

Vzhľadom na udalosti v rokoch 2019 až 2021,¹¹² z ktorých niektoré nastali po vydaní dotknutých EZ, sa súd v Amsterdame domnieva, že nedostatky poľského súdneho systému sú také, že už nie je zabezpečená nezávislosť všetkých poľských súdov, a teda právo všetkých poľských osôb podliehajúcich súdnej právomoci na nezávislý súd. V tomto kontexte sa pýtal, či toto konštatovanie stačí samo osebe na odôvodnenie odmietnutia vykonať EZ vydaný poľským súdom bez toho, aby bolo ešte potrebné preskúmať vplyv týchto nedostatkov za daných okolností.

V naliehavom prejudiciálnom konaní Súdny dvor zasadaajúci vo veľkej komore odpovedal záporne a potvrdzuje svoju judikatúru vyplývajúcu z rozsudku Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému).

V prvom rade Súdny dvor vyslovil, že systémové alebo všeobecné nedostatky ovplyvňujúce nezávislosť súdnej moci členského štátu vydávajúceho zatykač, akokoľvek sú závažné, samy osebe nepostačujú na to, aby sa mohol vykonávajúci súdny orgán domnievať, že na všetky súdy tohto členského štátu sa nevzťahuje pojem „súdny orgán vydávajúci“ EZ¹¹³, čo je pojem, ktorý v zásade predpokladá, že dotknutý orgán koná nezávisle.

V tejto súvislosti Súdny dvor najprv uviedol, že takéto nedostatky nemajú nevyhnutne vplyv na každé rozhodnutie, ktoré môžu tieto súdy prijať. Ďalej uvádza, že hoci zásady vzájomnej dôvery a vzájomného uznávania, ktoré sú základom fungovania mechanizmu EZ, možno za výnimočných okolností obmedziť, uprieť postavenie „súdneho orgánu vydávajúceho zatykač“ všetkým súdom členského štátu dotknutého týmito nedostatkami by viedlo k všeobecnému vylúčeniu uplatňovania týchto zásad v rámci EZ vydaných

¹¹⁰ Rozsudok z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), uvedený v tomto oddiele.

¹¹¹ Toto právo je zaručené v článku 47 druhom odseku Charty základných práv Európskej únie.

¹¹² Okrem iného vnútroštátny súd uvádza najmä nedávnu judikatúru Súdneho dvora v tejto oblasti [rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“, rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234), uvedený v oddiele II. 7. „Disciplinárna zodpovednosť“, ako aj rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Polsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596), uvedený v oddiele „I. 2 Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania“ a „II. 7. Disciplinárna zodpovednosť“.

¹¹³ V zmysle článku 6 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2002/584, zmeneného rámcovým rozhodnutím Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 81, 2009, s. 24).

týmto súdmi. Takéto riešenie by navyše malo ďalšie veľmi významné dôsledky, pretože by okrem iného znamenalo, že súdy tohto členského štátu by už nemohli podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania¹¹⁴. Napokon Súdny dvor potvrdil, že jeho nedávna judikatúra, podľa ktorej prokuratúry niektorých členských štátov neposkytujú vzhľadom na ich vzťah podriadenosti voči výkonnej moci záruky nezávislosti dostatočné na to, aby sa považovali za „súdne orgány vydávajúce zatykač“¹¹⁵, neplatí pre súdy členských štátov. V Únii práva totiž požiadavka nezávislosti súdov pojmovovo vylučuje akýkoľvek vzťah tohto typu voči tejto moci.

V druhom rade Súdny dvor tvrdí, že existencia alebo zhoršenie systémových alebo všeobecných nedostatkov v nezávislosti súdnej moci členského štátu vydávajúceho zatykač, ktoré preukazujú riziko porušenia práva na spravodlivý proces, napriek tomu neumožňuje domnievať sa¹¹⁶, že osoba, na ktorú je vydaný EZ, bude v prípade odovzdania skutočne vystavená takémuto riziku. Súdny dvor tak zachováva požiadavku preskúmania v dvoch etapách formulovanú v rozsudku Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) a uvádza, že zistenie týchto nedostatkov musí samozrejme viesť vykonávajúci súdny orgán k obozretnosti, ale nemôže ho oslobodiť od toho, aby v súlade s druhou etapou tohto preskúmania konkrétne a presne posúdil dané riziko. Toto posúdenie musí zohľadňovať situáciu vyžadanej osoby, povahu daného protiprávneho konania, ako aj skutkové okolnosti, na základe ktorých bol EZ vydaný, ako sú napríklad vyhlásenia verejných orgánov, ktoré môžu zasiahnuť do preskúmania jednotlivého prípadu. Súdny dvor v tejto súvislosti pripomína, že všeobecné pozastavenie mechanizmu EZ vo vzťahu k členskému štátu, ktoré by umožňovalo nevykonať takéto posúdenie, a automaticky odmietnuť vykonanie EZ vydaných týmto štátom, je možné iba v prípade, ak Európska rada formálne konštatuje, že tento členský štát nedodržiava zásady, na ktorých je založená Únia¹¹⁷.

Súdny dvor okrem toho spresňuje, že keď bol EZ vydaný na účely vedenia trestného stíhania, vykonávajúci súdny orgán musí prípadne zohľadniť systémové alebo všeobecné nedostatky v nezávislosti súdnej moci členského štátu vydávajúceho zatykač, ktoré nastali po vydaní dotknutého EZ, a posúdiť, do akej miery sú tieto nedostatky spôsobilé mať dopad na úrovni súdov tohto členského štátu, ktoré budú mať právomoc na vedenie konaní týkajúcich sa dotknutej osoby. V prípade EZ vydaného na účely odovzdania vyžadanej osoby na výkon trestu odňatia slobody alebo ochranného opatrenia spojeného s odňatím slobody musí vykonávajúci súdny orgán preskúmať, do akej miery systémové alebo všeobecné nedostatky, ktoré existovali v členskom štáte vydávajúcom zatykač v čase vydania EZ, za daných okolností ovplyvnili nezávislosť súdu tohto členského štátu, ktorý uložil trest odňatia slobody alebo ochranné opatrenie spojené s odňatím slobody, ktorého výkon je predmetom tohto EZ.

¹¹⁴ Toto riešenie by totiž znamenalo, že už žiadny súd členského štátu vydávajúceho zatykač by sa nepovažoval za spĺňajúci požiadavku nezávislosti vlastnú pojmu „súd“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.

¹¹⁵ Pozri predovšetkým rozsudok z 27. mája 2019, OG a PI (Prokuratúry v Lübecku a Zwickau) (C-508/18 a C-82/19 PPU, [EU:C:2019:456](#)).

¹¹⁶ Podľa článku 1 ods. 3 rámcového rozhodnutia o EZ.

¹¹⁷ Toto konanie je upravené v článku 7 ods. 2 ZEÚ.

Rozsudok z 22. februára 2022 (veľká komora), Openbaar Ministerie (Súd zriadený zákonom v členskom štáte vydávajúcom zatykač) (C-562/21 PPU a C-563/21 PPU, [EU:C:2022:100](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Justičná spolupráca v trestných veciach – Európsky zatykač – Rámcové rozhodnutie 2002/584/SVV – Článok 1 ods. 3 – Postupy odovzdávania osôb medzi členskými štátmi – Podmienky vykonania – Charta základných práv Európskej únie – Článok 47 druhý odsek – Základné právo na spravodlivý proces pred nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom – Systémové alebo všeobecné nedostatky – Preskúmanie v dvoch etapách – Kritériá uplatňovania – Povinnosť vykonávajúceho súdneho orgánu konkrétne a presne overiť, či existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že osoba, na ktorú bol vydaný európsky zatykač, bude v prípade odovzdania vystavená skutočnému riziku porušenia jej základného práva na spravodlivý proces pred nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom“

Poľské sudy vydali v apríli 2021 dva európske zatykače (ďalej len „EZ“)¹¹⁸ na dvoch poľských štátnych príslušníkov, a to jednak na účely výkonu trestu odňatia slobody a jednak na účely vedenia trestného stíhania. Keďže dotknuté osoby nachádzajúce sa v Holandsku nesúhlasili s ich odovzdaním, boli na Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame) podané návrhy na vykonanie týchto EZ.

Tento súd vyjadril pochybnosti, pokiaľ ide o jeho povinnosť vyhovieť týmto návrhom. V tejto súvislosti uviedol, že od roku 2017 v Poľsku existujú systémové alebo všeobecné nedostatky ovplyvňujúce základné právo na spravodlivý proces¹¹⁹ a osobitne právo na súd zriadený zákonom, pričom tieto nedostatky vyplývajú okrem iného zo skutočnosti, že poľskí sudcovia sú menovaní na návrh orgánu Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, „KRS“). Podľa rozhodnutia, ktoré v roku 2020 prijal Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), však už KRS nie je od nadobudnutia účinnosti zákona o súdnej reforme 17. januára 2018 nezávislým orgánom.¹²⁰ Vnútroštátny súd sa domnieva, že keďže na trestnom konaní, ktoré viedlo k odsúdeniu jednej z dvoch dotknutých osôb, sa mohli zúčastniť sudcovia vymenovaní na návrh KRS alebo by takýmto sudcom mohlo byť zverené prejednanie trestnej veci druhej dotknutej osoby, existuje skutočné riziko, že v prípade odovzdania týchto osôb dôjde k porušeniu ich práva na súd zriadený zákonom.

Za týchto podmienok sa tento súd opýtal Súdneho dvora, či je preskúmanie v dvoch etapách¹²¹, ktoré Súdny dvor stanovil v súvislosti s odovzdaním na základe EZ, vzhľadom na záruky nezávislosti a nestrannosti, ktoré sú súčasťou základného práva na

¹¹⁸ V zmysle rámcového rozhodnutia 2002/584, zmeneného rámcovým rozhodnutím Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 81, 2009, s. 24).

¹¹⁹ Toto právo je zaručené v článku 47 druhom odseku Charty základných práv Európskej únie.

¹²⁰ Vnútroštátny súd odkazuje tiež na rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Polsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596, body 108 a 110), uvedený v oddiele „I.2. Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania“ a v oddiele „II. 7. Disciplinárna zodpovednosť“.

¹²¹ V rámci prvej etapy tohto preskúmania musí súdny orgán vykonávajúci zatykač posúdiť skutočné riziko porušenia základných práv vzhľadom na všeobecnú situáciu v členskom štáte, ktorý vydal zatykač; v rámci druhej etapy musí tento orgán konkrétne a presne overiť, či vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci existuje skutočné riziko porušenia základného práva vyžadanej osoby. Pozri rozsudky z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) a zo 17. decembra 2020, Openbaar Ministerie (Nezávislosť súdneho orgánu vydávajúceho zatykač) (C-354/20 PPU a C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), uvedené v tomto oddiele.

spravodlivý proces, uplatniteľné v prípade, keď ide o záruku súdu zriadeného zákonom, ktorá je tiež súčasťou tohto základného práva.

Súdny dvor, ktorý zasadal vo veľkej komore a rozhodoval v naliehavom prejudiciálnom konaní, odpovedal kladne a spresnil podmienky uplatnenia tohto preskúmania.

Súdny dvor rozhodol, že ak súdny orgán vykonávajúci zatykač, ktorý má rozhodnúť o odovzdaní osoby, na ktorú bol vydaný EZ, disponuje informáciami preukazujúcimi existenciu systémových alebo všeobecných nedostatkov, pokiaľ ide o nezávislosť súdnej moci členského štátu vydávajúceho zatykač, a to pokiaľ ide okrem iného o postup vymenovania členov súdnej moci, odovzdanie osoby môže na základe rámcového rozhodnutia 2002/584¹²² odmietnuť len vtedy, ak konštatuje, že vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu existujú závažné dôvody domnievať sa, že došlo k porušeniu základného práva dotknutej osoby na spravodlivý proces pred nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom alebo že hrozí jeho porušenie v prípade odovzdania.

V tejto súvislosti Súdny dvor spresňuje, že právo na prejednanie veci súdom „zriadeným zákonom“ zahŕňa už svojou povahou postup vymenovania sudcov. V rámci prvej etapy preskúmania, ktorá sa týka posúdenia existencie skutočného rizika porušenia základného práva na spravodlivý proces, súvisiaceho najmä s nedodržaním požiadavky na súd zriadený zákonom, musí súdny orgán vykonávajúci zatykač vykonať celkové posúdenie založené na všetkých objektívnych, spoľahlivých, presných a náležité aktualizovaných dôkazoch týkajúcich sa fungovania súdneho systému v členskom štáte vydávajúcom zatykač a osobitne všeobecného rámca menovania sudcov v tomto členskom štáte. Takéto dôkazy predstavujú informácie uvedené v odôvodnenom návrhu predloženom Rade zo strany Komisie na základe článku 7 ods. 1 ZEÚ, vyššie uvedené uznesenie, ktoré vydal Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), ako aj relevantná judikatúra Súdného dvora¹²³ a Európskeho súdu pre ľudské práva¹²⁴. Naopak skutočnosť, že orgán, akým je KRS, ktorý sa zúčastňuje na procese menovania sudcov, je prevažne zložený z členov zastupujúcich zákonodarnú alebo výkonnú moc alebo nimi vybraných, nemôže byť dostatočným dôvodom na odmietnutie odovzdania.

V rámci druhej etapy uvedeného preskúmania prináleží osobe, na ktorú bol vydaný EZ, aby uviedla konkrétne skutočnosti, na základe ktorých je možné domnievať sa, že systémové alebo všeobecné nedostatky súdneho systému mali konkrétny vplyv na prejednanie jej trestnej veci alebo môžu mať takýto vplyv v prípade odovzdania. Tieto

¹²² Pozri v tomto zmysle článok 1 ods. 2 a 3 rámcového rozhodnutia 2002/584, podľa ktorého jednak členské štáty vykonávajú každý EZ na základe zásady vzájomného uznávania a v súlade s ustanoveniami tohto rámcového rozhodnutia, a jednak uvedené rámcové rozhodnutie nebude meniť povinnosť rešpektovať základné práva a základné právne princípy zakotvené v článku 6 ZEÚ.

¹²³ Rozsudok z 19. novembra 2019, A. B. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982), a z 2. marca 2021, A. B. a i. (Vymenovanie sudcov na Najvyšší súd – Odvolanie) (C-824/18, EU:C:2021:153), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“, ako aj rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Polsko (Disciplinárny režim sudcov) (C-791/19, EU:C:2021:596), uvedený v oddiele „I. 2 Právo nezávislých vnútroštátnych súdov podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania“ a „II. 7. Disciplinárna zodpovednosť“ a rozsudok zo 6. októbra 2021, W.Ż. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné – Vymenovanie) (C-487/19, EU:C:2021:798), uvedený v oddiele II. 1. s názvom „Vymenovanie“ a v oddiele „II. 5. Preradenie“.

¹²⁴ Rozsudok EŠLP, 22. júla 2021, Reczkowicz v. Poľsko, CE:ECHR:2021:0722JUD, 004344719.

informácie môžu byť prípadne doplnené informáciami poskytnutými súdnym orgánom vydávajúcim zatykač.

V tejto súvislosti, pokiaľ ide po prvé o EZ vydaný na účely výkonu trestu odňatia slobody alebo ochranného opatrenia spojeného s pozbavením osobnej slobody, súdny orgán vykonávajúci zatykač musí zohľadniť skutočnosti týkajúce sa zostavenia rozhodovacieho zloženia, ktoré rozhodovalo o trestnej veci, alebo akejkoľvek inej okolnosti relevantnej pre posúdenie nezávislosti a nestrannosti tohto rozhodovacieho zloženia. Na odmietnutie odovzdania nestačí, aby jeden alebo viac sudcov, ktorí sa zúčastnili na tomto konaní, boli vymenovaní na návrh orgánu, akým je KRS. Okrem toho je potrebné, aby dotknutá osoba predložila dôkazy týkajúce sa okrem iného postupu vymenovania dotknutých sudcov a ich prípadného pridelenia, ktoré podľa nej vedú ku konštatovaniu, že zostavenie tohto rozhodovacieho zloženia mohlo ovplyvniť jej základné právo na spravodlivý proces. Okrem toho je potrebné zohľadniť prípadnú existenciu možnosti dotknutej osoby požiadať o vylúčenie členov rozhodovacieho zloženia z dôvodov týkajúcich sa porušenia jej základného práva na spravodlivý proces, prípadné uplatnenie tejto možnosti touto osobou, ako aj dôsledky vyplývajúce z jej žiadosti o takéto vylúčenie.

Po druhé, ak bol vydaný EZ na účely vedenia trestného stíhania, súdny orgán vykonávajúci zatykač musí zohľadniť skutočnosti týkajúce sa osobnej situácie dotknutej osoby, povahy trestného činu, v súvislosti s ktorým je táto osoba stíhaná, skutkového kontextu, do ktorého zapadá EZ, alebo akejkoľvek inej okolnosti relevantnej pre posúdenie nezávislosti a nestrannosti rozhodovacieho zloženia, ktoré bude pravdepodobne rozhodovať v konaní týkajúcom sa tejto osoby. Takéto skutočnosti sa môžu týkať aj vyhlásení orgánov verejnej moci, ktoré by mohli mať vplyv na konkrétny prípad. Naopak okolnosť, že totožnosť sudcov, ktorí budú prípadne rozhodovať o veci dotknutej osoby, nie je v čase rozhodnutia o odovzdaní známa, alebo ak ich totožnosť je známa, skutočnosť, že títo sudcovia boli vymenovaní na návrh takého orgánu, akým je KRS, nemôže stačiť na odmietnutie tohto odovzdania.

2.2. Prezumpcia nevinoty

Rozsudok zo 16. novembra 2021 (veľká komora), Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a i. (C-748/19 až C-754/19, [EU:C:2021:931](#))

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Nezávislosť súdnictva – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje možnosť ministra spravodlivosti delegovať sudcov na sudy vyššieho stupňa a odvolať toto delegovanie – Rozhodovacie zloženie senátov v trestných veciach zahŕňajúce aj sudcov delegovaných ministrom spravodlivosti – Smernica (EÚ) 2016/343 – Prezumpcia nevinoty“

V tomto rozsudku, ktorého skutkový a právny rámec bol opísaný vyššie,¹²⁵ Súdny dvor uviedol, že pokiaľ ide o prezumpciu nevinu uplatniteľnú na trestné konania, ktorej dodržiavanie má smernica 2016/343 zabezpečiť,¹²⁶ táto prezumpcia predpokladá, že sudca je pri skúmaní trestnej zodpovednosti obžalovaného úplne nezaujatý a nemá *a priori* žiadne stanovisko. Nezávislosť a nestrannosť sudcov sú teda základnými podmienkami na to, aby bola zaručená prezumpcia nevinu. V prejednávanej veci sa však zdá, že za vyššie uvedených okolností môže byť ohrozená nezávislosť a nestrannosť sudcov a v dôsledku toho prezumpcia nevinu.

¹²⁵ Pokiaľ ide o skutkový a právny rámec sporu, pozri oddiel II. 4 s názvom „Delegovanie“.

¹²⁶ Pozri odôvodnenie 22 a článok 6 smernice 2016/343.

SÚDNY DVOR
EURÓPSKEJ ÚNIE

Riaditeľstvo výskumu a dokumentácie

Júl 2024